

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗА УЧАСТІ ТА СПРИЯННЯ

Посольства України в Туніській Республіці

Посольства України в Державі Кувейт

Катарського університету (Держава Катар)

Каїрського університету (Арабська Республіка Єгипет)

Оранського університету (Алжирська Народна Демократична Республіка)

Університету Ахмеда Драїя (Алжирська Народна Демократична Республіка)

ПРОГРАМА І МАТЕРІАЛИ

Міжнародної
науково-практичної відеоконференції

**УКРАЇНСЬКО-АРАБСЬКІ
МОВНО-КУЛЬТУРНІ КОНТАКТИ**

16-17 лютого 2023 р.

**KYIV NATIONAL
LINGUISTIC UNIVERSITY**

WITH PARTICIPATION AND ASSISTANCE OF

Embassy of Ukraine in the Tunisian Republic

Embassy of Ukraine in the State of Kuwait

Qatar University (State of Qatar)

Cairo University (Arab Republic of Egypt)

University of Oran (People's Democratic Republic of Algeria)

Ahmed Draya University of Adrar (People's Democratic Republic of Algeria)

PROGRAMME AND PROCEEDINGS

International Scientific and Practical
Videoconference

**UKRAINIAN-ARABIC
LINGUISTIC AND CULTURAL CONTACTS**

February 16-17, 2023

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ / ORGANISING COMMITTEE OF THE VIDEOCONFERENCE

Роман ВАСЬКО / Roman VASKO – ректор КНЛУ, доктор філологічних наук, професор / Rector of KNLU, Doctor of Sciences (Philology), Professor.

Алла КОРОЛЬОВА / Alla KOROLYOVA – проректор з наукової роботи КНЛУ, доктор філологічних наук, професор / Vice-Rector for Research of KNLU, Doctor of Sciences (Philology), Professor.

Анатолій МАКСИМЕНКО / Anatolii MAKSYMENKO – проректор з навчально-виховної роботи і міжнародних зв'язків КНЛУ, доктор педагогічних наук, професор / Vice-Rector for Studies and International Affairs of KNLU, Doctor of Sciences (Pedagogics), Professor.

Меаулі МУХАМЕД / Mezauli MOHAMED – проректор з міжнародних зв'язків та співробітництва Алжирського університету імені Ахмеда Драйя, професор / Vice-Rector for International Affairs and Cooperation of Ahmed Draya University of Adrar, Professor.

Сергій СОРОКІН / Serhii SOROKIN – декан факультету східної і слов'янської філології КНЛУ, кандидат філологічних наук, доцент / Dean of the Faculty of Oriental and Slavic Philology of KNLU, Candidate of Sciences (Philology), Associate Professor.

Аль-Хамді АХМЕД / Ahmed ELHAMDI – декан факультету гуманітарних, соціальних та ісламських наук Алжирського університету імені Ахмеда Драйя, професор / Dean of the Faculty of Humanities, Social and Islamic Sciences, Ahmed Draya University of Adrar, Professor.

Ольга ВАЛІГУРА / Olga VALIGURA – завідувачка кафедри східної і слов'янської філології КНЛУ, доктор філологічних наук, професор / Head of the Department of Oriental and Slavic Philology of KNLU, Doctor of Sciences (Philology), Professor.

Абдулла КЕРУМ / Abdullah KERUM – завідувач кафедри арабської мови та літератури Алжирського університету імені Ахмеда Драйя, доцент / Head of the Department of Arabic Language and Literature of Ahmed Draya University of Adrar, Associate Professor.

Валерій РИБАЛКІН / Valeriy RYBALKIN – професор кафедри східної і слов'янської філології КНЛУ, доктор філологічних наук, професор / Professor of the Department of Oriental and Slavic Philology of KNLU, Doctor of Sciences (Philology), Professor.

Анастасія ПОЖАР / Anastasiia POZHAR – начальник відділу міжнародних зв'язків КНЛУ, кандидат філологічних наук / Head of the Department of International Affairs of KNLU, Candidate of Sciences (Philology).

Мунтасер Файез аль-ХАМАД / Muntasir Fayez Al HAMAD – доцент Центру арабської мови Катарського університету / Associate Professor at Qatar University Arabic for Non-Native Speakers Center.

Ахмед АФІФІ / Ahmed AFIFI – професор лінгвістики Каїрського та Еміратського університетів, доктор філологічних наук / Professor of Linguistics at Cairo and Emirates Universities, Doctor of Sciences (Philology).

Абдульрахман аль-МАХМУД / Abdulrahman Al MAHMUD – почесний професор Катарського університету, письменник, перекладач / Professor Emeritus (Honorary Professor) of Qatar University, writer, translator.

Ігор НЕЧИПОРЕНКО / Ihor NECHYPORENKO – секретар оргкомітету, студент 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету східної і слов'янської філології КНЛУ / Secretary of the organizing committee, student of the 1st year of the second (master's) level of higher education, Faculty of Oriental and Slavic Philology of KNLU.

ЗАПРОШЕНІ ГОСТІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ / INVITED GUESTS OF THE VIDEOCONFERENCE

Олександр БАЛАНУЦА / Oleksandr BALANUTSA – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Державі Кувейт / Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Ukraine to the State of Kuwait.

Володимир ХОМАНЕЦЬ / Volodymyr KHOMANETS – Надзвичайний і Повноважний Посол України в Туніській Республіці і в Державі Лівія за сумісництвом / Ambassador of Ukraine to the Tunisian Republic and to the State of Libya with concurrent accreditation.

Форма участі – дистанційна

<http://bit.ly/3XnwbKi>

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ / VIDEOCONFERENCE AGENDA

16 лютого 2023 року / February 16, 2023

<p>ОНЛАЙН-РЕЄСТРАЦІЯ УЧАСНИКІВ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ / ONLINE REGISTRATION OF VIDEOCONFERENCE PARTICIPANTS</p>	<p>10.00 – 10.30</p>
<p>ВІДКРИТТЯ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ / OPENING OF THE VIDEOCONFERENCE</p> <p>Роман ВАСЬКО / Roman VASKO ректор КНЛУ, доктор філологічних наук, професор / Rector of KNLU, Doctor of Sciences (Philology), Professor & Алла КОРОЛЬОВА / Alla KOROLYOVA проректор з наукової роботи КНЛУ, доктор філологічних наук, професор / Vice-Rector for Research of KNLU, Doctor of Sciences (Philology), Professor & Сергій СОРОКІН / Serhii SOROKIN декан факультету східної і слов'янської філології, кандидат філологічних наук, доцент / Dean of the Faculty of Oriental and Slavic Philology of KNLU, Candidate of Sciences (Philology), Associate Professor</p>	<p>10.30 – 11.00</p>

**ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ГОСТЕЙ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ /
WELCOME WORD OF THE VIDEOCONFERENCE GUESTS**

11.00 – 11.30

Володимир ХОМАНЕЦЬ / Volodymyr KHOMANETS
Надзвичайний і Повноважний Посол України
в Туніській Республіці і в Державі Лівія за сумісництвом /
Ambassador of Ukraine to the Tunisian Republic
and to the State of Libya with concurrent accreditation

Олександр БАЛАНУЦА / Oleksandr BALANUTSA
Надзвичайний і Повноважний Посол України в Державі Кувейт /
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of Ukraine
to the State of Kuwait

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ / PLENARY SESSION

11.30 – 13.00

Модератор / Moderator

Ольга ВАЛІГУРА / Olga VALIGURA
завідувачка кафедри східної і слов'янської філології КНЛУ,
доктор філологічних наук, професор / Head of the Department
of Oriental and Slavic Philology of KNLU,
Doctor of Sciences (Philology), Professor

ВИСТУПИ І ДИСКУСІЯ / SPEECHES AND DISCUSSION

Роман ВАСЬКО / Roman VASKO
Cultural Symbols of Native Speakers of Arabic,
Ukrainian and English and their Transference /
Культурні символи носіїв арабської,
української та англійської мов і їх трансферизація

Ахмед АФІФІ / Ahmed AFIFI

Teaching Arabic Language to Non-native Speakers:
Methodological Approaches / تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها
مقاربات منهجية

Самір МУНДІ / Samir MUNDY

Literature and War through Two Books Translated into Arabic /
الأدب والحرب من خلال كتابين مترجمين إلى العربية

Boukezzoula NADJAT / Букеззула НАДЖАТ

الأنا والآخر في الخطاب الشعري الجزائري ما بعد الكولونيالي: مفدي زكريا أنموذجا /
The Ego and the Other in Post-Colonial Algerian Poetic Discourse:
Moufdi Zakaria as a Model / Его та інший у постколоніальному
алжирському поетичному дискурсі: Муфді Закарія як модель

Abdullah KERUM / Абдулла КЕРУМ

تأويلية القرآن الكريم في الفكر العربي المعاصر /
The Interpretation of the Holy Quran
in Contemporary Arab Thought /
Тлумачення Священного Корану в сучасній арабській думці

Muntasir FAYEZ AL HAMAD /

Мунтасір ФАЙЕЗ АЛЬ ХАМАД

Integrating Songs in TAFL: Does it Serve Communicability?
Case Study: "Kalima wa Nagham:
A Textbook for Teaching Arabic"

Валерій РИБАЛКІН / Valeriy RYBALKIN

"Obscure" Lexeme in Ibn Khordadbeh's Treatise /
"Темна" лексема в трактаті Ібн Хордадбега

КУЛЬТУРНІ СИМВОЛИ НОСІЇВ АРАБСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ І ЇХ ТРАНСФЕРИЗАЦІЯ

Васько Р.В.

Київський національний лінгвістичний університет

Кожна етнокультура багата на свої символи, які є тим скарбом, що відображає світоглядні засади духовної спадщини носіїв різних мов і демонструє їх ціннісні домінанти на етапах історично-цивілізаційних зрушень.

Наприклад, арабські символи мають дуже давні ісламські традиції, адже переважна більшість із них виникла у часи сподвижників Пророка Ісламу. Закарбована в них мудрість характеризується образністю й лаконізмом, експресивністю й емоційністю, про яку свого часу дуже влучно висловився французький філософ Г. Ле Бон у праці “La Civilisation Des Arabes”, характеризуючи арабську культуру загалом: “Красномовство панує над людством на Сході”. Цей вислів якнайкраще визначає місце і роль культурних символів у системі ціннісних домінант арабів, які набули навіть сакрального значення на ґрунті різних реалем.

Одним із таких сакральних символів у арабів є *لحية* “борода”, що виступає символом влади, переваги, твердості духу, досвідченості, хоробрості, мудрості. Через сакральний характер гоління бороди сприймалось навіть як акт осквернення. Пророк Мухаммед закликав мусульман не голити бороду і тим самим різнитися від невірних.

Безпосередньо в арабських торговців борода слугувала символом честі й гідності. Під час торгових угод на підтвердження своїх слів і обіцянок чоловікам було достатньо “взятися за бороду” *أمسك اللحية*, “торкнутися бороди” *المس اللحية*, погладжуючи її однією рукою за трикутним контуром. Цей символічний жест в арабів зберігся й дотепер як культурний знак чоловічої честі і виконується чоловіками, які носять

бороди, так і тими, хто її не має. Окрім того, цей жест є також знаком-символом глибокої задуми, проникнення у свій внутрішній світ, напруженої уваги тощо (Васько 2016).

В українців таким національно-культурним символом-реалемою вважався чуб, що має різні гіпотези свого реліктового походження. Одна з них – коса на голові – як знак того, що воїн перебуває у стані священної війни і готовий у будь-яку хвилину вмерти за свою рідну землю. Голені голова і довгий чуб були оригінальною прикметою Запорізького козака. Але сьогодні, окрім цього символу козацького роду і національної гідності, деякі наші воїни на знак мужності й незламності, честі й волі носять також і бороди, що символізує їх дух і відвагу.

Говорячи про українського чуба як давню традицію степовиків, слід звернути увагу на вірогідних предків козаків. Лексема *чуб*, імовірно, є спорідненою з готським словом *skuft* “волося на голові”, с.-в.-н. *schopf* “чуб”, д.-в.-н. *scoub*, які мають і-є. походження **(s)keub* (ЕСУМ, т. 6, с. 347–348).

Є свідчення, що у войовничих готів довгий чуб означав посвяту богу Одіну. Наявні версії, що в деяких норманів теж були чуби! Але в яких норманів? Звичайно, в тих, що спілкувалися з предками українців. На голові в норманів така зачіска була теж прикметою влади.

Нормани, які завоювали Англію, мали голені голови та широкий чуб спереду, що нагадував українського чуба. Така зачіска особливо була поширеною серед кельтів, які вважали довге волосся ознакою божественності і яких згодом завоювали англійці.

Але слід зазначити, що ще в часи прагерманської мовної єдності у вжитку германців було слово **lukkoz* [...] [Etymon], яке в англійській мові змінилося на *fore-lock*, де префікс *fore* у д.-англ. мові, як і в інших германських мовах, мав значення “посада, титулована особа”. Тому вочевидь, що для германських народів чуб теж був національно-культурним символом, а не запозиченим знаком за часів норманського завоювання.

Якщо ж говорити про сучасну етносвідомість, то символ *чуб* є все ж таки реалемою українців, аніж англійців.

Насамкінець зазначу, що історико-культурне підґрунтя національно-культурних символів носіїв арабської, української та англійської мов

свідчить про те, що їхня сакральна сутність може актуалізуватися в різні доленосні для певної країни часи і стати знаком-символом історичних подій для іншої лінгвокультури.

ЛІТЕРАТУРА

Васько, Р. В. (2016). Семантична модуляція соматизмів رأس / head / голова у фразеотрансформах арабської, англійської та української мов. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія. Філологія*, 19(1), 26–30.

Мельничук, О. С. (Гол. ред.) (2012). ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: в 7 т. Т. 6: У–Я. Видавництво “Наукова думка”.

Etymon – Online Etymology Dictionary. <http://www.etymonline.com>

القرآن الكريم: The Noble Quran. <http://quran.com>

CULTURAL SYMBOLS OF NATIVE SPEAKERS OF ARABIC, UKRAINIAN AND ENGLISH AND THEIR TRANSFERENCE

Vasko R.V.

Kyiv National Linguistic University

Each ethnoculture is rich in its own symbols, which are the treasure that reflects the worldview foundations of the spiritual heritage of the speakers of different languages and demonstrates their dominant values at the stages of historical and civilizational shifts.

For example, Arabic symbols have a very long Islamic tradition, as the vast majority of them originated in the time of the companions of the Prophet of Islam. The wisdom captured in them is characterized by imagery and conciseness, expressiveness and emotionality, which was very aptly expressed by the French philosopher Gustave Le Bon in his work “La Civilisation des Arabes” when he characterized the Arab culture in general: “The eloquence dominates the people in the East”. This expression defines as best as possible the place and role of cultural symbols in the system of the value dominants of the Arabs, which have acquired even sacred meaning on the basis of different realities.

One of such sacred symbols among the Arabs is *لحية* "beard", which is a symbol of power, superiority, fortitude, experience, courage, wisdom. Due to its sacred nature, shaving a beard was even perceived as an act of desecration. Prophet Muhammad urged Muslims not to shave their beards and thus distinguish themselves from the infidels.

The beard served directly as a symbol of honour and dignity among the Arab merchants. During trade agreements, to confirm their words and promises, it was enough for men to "grab the beard" *امسك اللحية*, "touch the beard" *المس اللحية*, stroking it with one hand along a triangular contour. This symbolic gesture among the Arabs has survived to this day as a cultural sign of male honor and is performed by men who wear beards and those who do not. In addition, this gesture is also a sign-symbol of deep thought, insight into one's inner world, intense attention, etc. (Vasko 2016).

Ukrainians considered the forelock to be a national and cultural symbol-realm, which has various hypotheses of its relict origin. One of them is a braid on the head as a sign that the warrior is in a state of holy war and is ready to die for his native land at any moment. A shaved head and long forelock were the original sign of a Zaporizhzhia Cossack. But today, in addition to this symbol of the Cossack family and national dignity, our soldiers also wear beards as a sign of courage and steadfastness, honor and will, symbolizing their spirit.

Speaking about the Ukrainian forelock as an ancient tradition of the steppe people, we should pay attention to the probable ancestors of the Cossacks. The lexeme *chub* is probably related to the Gothic word *skuft* "hair on the head", Middle High German *schopf* "forehead", Old High German *scoub*, which have an Indo-European origin of **(s)keub* (EDUL, vol. 6, p. 347–348).

There is evidence that among the warlike Goths, the long forelock meant dedication to the Odin. There are versions that some Normans also had forelock! But which Normans? Of course, those who communicated with the ancestors of Ukrainians. Such a hairstyle was also a sign of power on the head of the Normans.

The Normans who conquered England had shaved heads and a wide forelock in front that resembled the Ukrainian quiff. Such a hairstyle was especially common among the Celts, who considered long hair to be a sign of divinity and who were later conquered by the Angles.

However, it should be noted that back in the days of proto-Germanic linguistic unity, the Germans used the word *lukkoz [...] (Etymon), which in English changed to *fore-lock*, where the prefix *fore*, as in other Germanic languages, meant "position, titled person". Therefore, it is obvious that for the Germanic peoples, the forelock is a national symbol, not a borrowed sign from the Norman conquest.

If we speak about modern ethnic consciousness, then the symbol of the forelock is still the realm of the Ukrainians, rather than of the British.

In conclusion, I would like to point out that the historical and cultural background of the national and cultural symbols of the native speakers of the Arabic, Ukrainian, and English languages indicates that their sacred essence can be actualized in various fateful times for a particular country and become a sign-symbol of historical events for another linguistic culture.

LITERATURE

- Vasko, R. V. (2016). Semantic Modulation of Somatisms رأس / head / holova in Phraseotransforms of the Arabic, English and Ukrainian Languages. *Messenger of Kyiv National Linguistic University. Series Philology*, 19(1), 26–30.
- Melnychuk, O. S. (Red.) (2012). EDUL – Etymological Dictionary of the Ukrainian Language: in 7 volumes. Scientific Thought Publishing House.
- Etymon – Online Etymology Dictionary. <http://www.etymonline.com>
- القرآن الكريم: The Noble Quran. <http://quran.com>

TEACHING ARABIC LANGUAGE TO NON-NATIVE SPEAKERS METHODOLOGICAL APPROACHES

Ahmed Afifi
Cairo University

This paper, as a whole, proposes a revealing academic analysis and a purposeful discussion of the curricula designed for teaching Arabic to non-native speakers. The paper's argument aims to reach a strategy for an integrated approach, which includes within it the advantages of traditional curricula, based on the incorporation of the data of the modern era of new linguistic trends in addition to current cultural, psychological and educational foundations. The paper includes an introduction, four parts and a conclusion as follows: The introduction deals with the nature of the topic and the reasons for the study. The first part tackles the standard curriculum, providing an answer about the possibility of being an appropriate approach for teaching Arabic to non-native speakers, or not? The second part explores the contrastive approach to teach Arabic to speakers of other languages. The third part engages the error analysis approach in the same regard. The fourth part introduces a picture of the specifications of the proposed integrated curriculum for teaching Arabic to non-native speakers, as it establishes methodological specifications based on employing the features of linguistic, educational, cultural and psychological modernity. Finally, the conclusion contains a set of recommendations and suggestions

تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها

مقاربات منهجية

أ. د أحمد عفيفي

جامعة القاهرة - كلية دار العلوم

يتضمن هذا البحث مناقشة علمية كاشفة، وتحليلاً هادفاً لمنهج تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها، بحثاً عن وضع استراتيجيات لمنهج متكامل، يضم بين ثناياه إيجابيات المناهج التقليدية، معتمداً على توظيف معطيات العصر الحديث من اتجاهات لغوية جديدة، مراعيًا الأسس الثقافية والنفسية والتربوية الملائمة والأساليب التي يفرضها التحديث والتطوير.

وقد تضمن البحث تمهيدا وأربعة أجزاء وخاتمة :

تناول التمهيد طبيعة الموضوع وأسباب الاهتمام به ، وجاءت بقية المباحث على الوجه التالي :

- 1- الأول: المنهج المعياري ، يقدم إجابة حول إمكانية أن يكون منهجا مناسباً لتعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها أم لا؟.
- 2- الثاني: المنهج التقابلي، تتضح فيه مدى ملاءمته لتدريس العربية للناطقين بغيرها من أبناء لغة واحدة.
- 3- الثالث : منهج تحليل الأخطاء، يتناول مدى إيجابيته فيما نحن فيه .
- 4- الرابع : يرسم هذا المبحث صورة لمواصفات المنهج المقترح المتكامل لتعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها، حيث يؤسس لمواصفات منهجية مبنية على توظيف ملامح الحداثة اللغوية والتعليمية والثقافية والنفسية.

و تأتي الخاتمة محتوية على مجموعة من التوصيات والمقترحات

LITERATURE AND WAR THROUGH TWO BOOKS TRANSLATED INTO ARABIC

Samir Mundy

Critic and translator

samirmundy@yahoo.com

الأدب والحرب من خلال كتابين مُترجمين إلى العربية

د. سمير مُندي

ناقد و مترجم من مصر

في أبريل الماضي صدر في القاهرة كتاب «قصائد ولوحات أوكرانية من خطوط النار» عن دار ميريت بالقاهرة 2022م. الكتاب الذي ضمّ أربع عشرة قصيدة أوكرانية كُتبت خلال الأسبوع الأول من الحرب قدم صورة حية ومتنوعة عن صدمة الحرب وكيف تلقاها الأوكران وانفعلوا بها. كما ضم الكتاب أيضاً لوحات رسمتها الفنانة الشابة كسينيا داتسيوك خلال الأسبوع الأول من الحرب أيضاً. بحيث أصبحت اللوحات بمثابة ترجمة بصرية موازية للقصائد. في نفس الوقت قدم الكتاب صورة من المشهد الشعري الأوكراني الحالي بكتابه وموضوعاته وذائقته. فهو من هذه الناحية دلالة على هذا المشهد وقراءة له.

قبل ذلك وفي عام 2017م كانت قد صدرت في القاهرة ترجمة كتاب «ليسيا أوكرانكا: مختارات من أشعارها ورسائلها» عن دار العين بترجمة أولينا خوميتسكا وسمير مُندي. وعلى الرغم من أن الكتاب لم يصدر في سياق أي حرب دائرة الآن، إلا أنه يمس الأسباب الجذرية التاريخية التي تفسر ما يجري الآن. فقد قدم الكتاب لأول مرة للقارئ العربي صورة واضحة للأدب الأوكراني في بداياته وتطوره في ظل شعور قوي بالهوية القومية الأوكرانية. سواء من خلال التمسك باللغة الوطنية الأم، أو من خلال الرغبة في تطويرها لتكون لغة أدب وعلم على يد تاراس شفتشينكو، إيفان فرانكو وليسيا أوكرانكا، الثلاثي الذي أخذ على عاتقه مهمة إيقاظ الشعور الوطني الأوكراني في ظل وعي بالحرب التي شنتها الإمبراطورية الروسية آنذاك على كل ما يمت بصلة للشعور القومي الأوكراني.

سوف تقدم هذه الورقة قراءة للكتابين أحدهما في ضوء الآخر، وفي ضوء التطورات الأخيرة. كما ستقدم تحليلاً للقصائد محاولة لتسليط الضوء على أدب يُكتب في ظل الحرب، والجماليات التي تشيع في هذا النوع من الكتابة التي تُكتب على حافة الموت، والتي تشهد هشاشة الأخلاق الإنسانية وتهافتها.

المصادر:

- قصائد ولوحات أوكرانية من خطوط النار، ترجمة سمير مُندي، دار ميريت للنشر والتوزيع، القاهرة، 2022م.
- ليسييا أوكرانكا: مختارات من أشعارها ورسائلها، ترجمة أولينا خوميتسكا وسمير مُندي، دار العين، القاهرة، 2017م

THE EGO AND THE OTHER IN POST-COLONIAL ALGERIAN POETIC DISCOURSE: MOUFDI ZAKARIA AS A MODEL

Boukezzoula Nadjat

University of Boumerdes

n.boukezzoula@univ-boumerdes.dz

ملخص المداخلة : الأنا والآخر في الخطاب الشعري الجزائري ما بعد الكولونيالي

—مفدي زكريا أنموذجا—

نسعى في مداخلتنا إلى الكشف عن طرق تمثل الأنا والآخر في شعر مفدي زكريا، وإبراز ما للأدب من دور في تحرير الشعوب وتمكينها من تمثيل ذاتها، والإفصاح عن كينونتها، ورفض كل محاولة لمصادرة حقها في الحرية أو الهيمنة عليها، وكيف تسهم التصوص الشعرية التي تولد من رحم المقاومة في تفكيك خطاب التهميش والاستعلاء ومركزية الآخر الذي جاءها غازيا، عابثا بمصيرها، غير معتبر لإنسانيتها، فليس أمضى من "فكرة حقيقية للتحرير والمساواة أن تقاوم قوة الامبريالية وتصدها"¹، إذن للشعر دور كبير في تحرير العقول و له تأثير عجيب في تغيير الواقع، وخير مثال على ذلك ما اعترف به مالك بن نبي وهو يحدّثنا عن مدى تأثير الشاعر الهندي رابندرانت طاغور عليه في تحرّره من قيود الاستعمار العقلية حين قال: "لقد حرّرتني من عبودية ذات أثقلت ومازالت تثقل غالبا فكر المثقفين العرب من عبقرية أوروبا وثقافتها، لم أعد أذكر على وجه الدقة ما هو أول كتاب قرأته لطاغور، إنّما هذا الشاعر حرّمني من إفريقيتي بعض الشيء وأطلق ذهني من قيود فرضها الاحتلال".² ولأن الأدباء وحدهم من يمتلكون القدرة على تمثيل الذات والردّ بالكتابة، والتعبير عن تلك اللحظات التاريخية التي سطرّت الإنسانية فيها أمجادها. فقد عرضنا لنماذج شعرية سعى الشاعر فيها إلى تمثيل الأنا وعنوتنا هذا المبحث ب

1 تمثيل الأنا في شعر مفدي زكريا : وكشفنا عن مدى إمعان الاستعمار بمؤسّساته الثقافية المرافقة له في الحطّ من قيمة الفرد الجزائري. "ذلك إنّ الاستعمار يخلق مايسمى المعامل الاستعماري، حيث يفرضه الاستعمار معاملا سلبيا، وهذا المعامل يقوم فيه المستعمر بالخطّ من قيمة الفرد وتحطيم قواه الكامنة، وتكمن خطورة هذا المعامل من خلال التأثير على حياة المستعمر في جميع أطوارها عن طريق إحاطته بكلّ العراقيل التي تسلبه كلّ وسيلة تقيم له حياته، من خلال نشر الأفكار التي تنقص من قيمته وتعرقل مصالحه."³ وهي صورة تنميطية نشرها الاحتلال المتطرّف عن الإنسان الجزائري مصادرا حقوقه في التعريف بنفسه حيث قدّم وصفا مجانبنا للصواب عنّا كجزائريين ليبيح لنفسه غزونا واحتلالنا، في المقابل قدّمنا نماذج شعرية لمفدي زكريا، قام فيها بخلخلة تلك الصورة، حيث استعاد الشاعر صوت الذات وانبرى في نصوصه يقوّض تلك الأكاذيب ويفكّكها ويعيد صياغة خطابه الذي احتكره العدو وتمثيل الذات تمثيلا حقيقيا، من خلال الإشادة بثوابت الأمة وتمجيد بطولات الجزائريين ووصف حضارتنا العريقة قبل مجيء الاحتلال؛ من عمران ومدن وحواضر وعلم و علماء وثقافة، كما هو حقيقة لا كما

-إدوارد سعيد: الثقافة والإمبريالية، ط4، دار الآداب، بيروت لبنان، 2004م ص181

مالك بن نبي: مذكرات شاهد على القرن ط2، دار الفكر المعاصر، بيروت لبنان، دار الفكر دمشق، سورية 1944م، ص 91. ²

³ بوراس يوسف: الاتجاه السياسي في فكر مالك بن نبي، دار هومة للطباعة والنشر، الجزائر، 2013م ص 63

يراه الآخر المحتلّ، وصفه بطلا يقدر الحرّية، إنسانا متحضرا مثقفا، صانع للحضارة، منتج للمعرفة، يعلي من قيمة الحرّية، لا يحبّ الخضوع للمحتلّ ويأنف أن يسترقّ في وطنه لذلك نهض مجاهدا حتى أخرج العدو واستحقّ حرّيته، يقول مفدي معتزّا بانتمائه للجزائر:

أرى في كيان الجزائر ذاتي بكلّ اعتزاز وكلّ اعتداد
وإنّ بلادا تصدّر فكرا وكانت تصدّر فن الجهاد
حريّ بها أن تروع الرّما ن وتفخر بالمجد في كلّ نادي⁴

وقد سعينا لمقاربة هذه الشواهد الدالة على تمثّل الأنا، فقلنا مثلا عن هذه الأبيات أنّ الشّاعر كان بصدد تمثيل الذات في مواجهة أعدائها، فقد جاء توظيفه لضمير المتكلّمين "نا" رمزا لهذه الحالة قادرا على إعطاء الدلالة المزدوجة، بين المباشرة التي تعني الحفاظ على الأرض والعرض والمال، وغير المباشرة التي تحيل إلى دلالة الحياة مقابل الموت، وإلى القوّة في مواجهة العجز والنّصر في مواجهة الهزيمة⁵

كما حاولنا في مداخلتنا مقاربة نماذج شعرية أيضا سعى فيها الشّاعر إلى تقديم أهمّ المحطّات التّاريخية التي مرّت بها الجزائر عبر العصور وكان بطلها الشعب الجزائري العريق بتنوّع مشاريعه العقديّة والثّقافية مسلّطا الصّوء على ثوابته وهويّته ومقوّماته الإسلاميّة والأمازيغيّة والعربيّة وقدمنا شواهد كثيرة. كما عرضنا لبعض الأبيات التي استحضّر الشّاعر فيها أنموذجا للمرأة الجزائرية التي وقفت ضدّ جيّرات الآخر المحتلّ وتعتنه حتى أرغمت جنرالات فرنسا وأخضعتهم، وهي واحدة من نساء جزائريات كثيرات أسهمن في رفع راية الجهاد جنبا إلى جنب مع الرّجال حتى الاستقلال كما في قوله:

وتذكر ثورتنا العامرة بطولات، سيّدي فاطمة

يفجّر بركانها جرجرا فترجف باريس والعاصمة

وصعّرت للجنرالات خدّا فخابت نواياهم الأثمة⁶

وللأ فاطمة نسومر البطلة هي "ابنة سيدي محمد بن عيسى شيخ الطريقة الرّحمانية، والدتها للا خديجة التي تسمّى باسمها قمة جرجرة، وزوجها سيدي الحاج عمر من قرية تاكلا، كانت تسيّر القوّة في جبال جرجرة أولا مع زوجها ثمّ بمفردها، وصمدت في مقاومتها من 1856 إلى 1857 على رأس المجاهدين"⁷، فهي رمز للمرأة المسلمة التي رفضت الاحتلال الغاشم فقاتلته فيحّي فيها شجاعته وأصالتها حين لبّت نداء الجهاد وأعطت مثلا حيا وأنموذجا عن حواء الجزائر في الشّجاعة والفروسية والصّلاح، ليحمل النصّ مضمرا دلاليا يدلّ على المكانة التي كانت تحظى بها المرأة في المجتمع الإسلاميّ فهي قائدة للجيش ومشاركة في الحياة السياسيّة والعسكريّة. كما سنقدّم في المداخلة نماذج شعرية عن الأنا كالبطل الأمير عبد القادر، وزبانا، والشّهيد. ثمّ عنوانا للمبحث الثّاني ب

2 /الذّات في مقابل الآخر في شعر مفدي زكريّا: فقد وقفنا في هذا المبحث على نماذج شعرية لمفدي زكريّا عن الآخر، ومهدنا له بالحديث عن طبيعة استعمار فرنسا للجزائر الذي كان استبداديا، أرادت فرنسا من ورائه جعل الجزائر تابعة لها وذلك بطمس هويّتنا وسلبنا مقوّمات حضارتنا واستعباد الشعب واستغلاله. لذلك كانت صورة الاحتلال في شعر مفدي زكريّا واحدة وإنّ تعدّدت المسمّيات فقد صوّرته وحشا بلا مشاعر عديم الرّحمة، بأفعاله اللاّ إنسانية ضدّ الجزائريين، فقد كشف لنا عن جرائم جنود الاحتلال وهم يهتكون الأعراض ويروّعون الأطفال الصّغار بل ويحشون أفواههم بالرشاش ويحرقون القرى بمن فيها والزّرع والشّجر، غير عابئين بآلام الناس وما سبّبوه من إبادة للحياة أو قتل للجمال، بيقر بطون الحوامل وقطع أئداء الأمهات المرضعات، وتدنيس شرف الفتيات البريئات، هي أبشع ما يمكن أن يحدث، يقول الشّاعر مثلا:

⁴ مفدي زكريّا: إلبادة الجزائر، المؤسسة الوطنيّة للكتاب، الجزائر، 1997م، ص 117
⁵ عبد القادر شارف: الطّواهر الإيقاعية في إلبادة الجزائر لمفدي زكريّا ص ص 15/14

⁶ مفدي زكريّا: إلبادة، الجزائر ص 57

⁷ مفدي زكريّا: إلبادة هامش ص 57

سننار للبت التي ديس قدسها و دنس أحلاس الحنا عرضها الأتقى
سننار للطفل الرضيع وقد غدا وفي فمه الرّشاش يحسبه رزقاً
وللحلبليات الحور شقّت بطوئنٌ وللمرضعات الغيد أنداؤهن تلقى
سننار للأكواخ والدور والقرى يهشمها التابالم بحرقها حرقاً

لقد حفظ الشاعر بنصوصه لذاكرة الجزائريين صورة حقيقية عن هجمة الآخر المحتل الفرنسي الذي أمعن في ابتكار صنوف التعذيب، فعزى وحشيته التي تجاوزت كلّ الحدود بإنشائه مدرسة يعلم فيها أساليب التنكيل ويلقنه جنوده ، هذا الآخر أيضا يمثل الظلم واللامساواة والأعدال فقد أنشأ محاكما يداس فيها على القوانين ،استحضرها الشاعر ليدين الطريقة الفوضوية والهمجية التي تنتهجها فرنسا للقضاء على الجزائريين بتجميعهم وقتلهم دون سبب قائلاً

وفي الجزائر للتنكيل مدرسة تعلم الفتك بالشعب الشيطانيا
وفي الجزائر للتمثيل محكمة فيها الفظائع سموها قوانينا
وفي الجزائر للقتيل مجزة راحت بها المهج الحرى قرايينا⁸

إذا تعدّد صور البشاعة والتنكيل والظلم الممارس على الإنسان الجزائري إبان الاحتلال ،لكن الفاعل القائم بها واحد هو المحتل الحقود الغاشم ،ولئن كان الشاعر قد اكتفى أثناء رسم صورة الآخر بنقل الحقيقة كما هي في الواقع فلأنّ الواقع أحياناً أبلغ بكثير من الخيال .ثمّ خلصنا إلى القول أنّ شعر مفدي زكريا كان ثورة على الظلم والاستغلال أسهم ببتّ الحماس في الثوار وأسهم بعد الاستقلال في تعليمنا التاريخ الحقيقي الذي من شأنه أن يحزّر عقولنا من الزيف الذي سعى الآخر أن يسم به ذواتنا و تاريخنا المجيد .

تأويلية القرآن الكريم في الفكر العربي المعاصر

THE INTERPRETATION OF THE HOLY QURAN IN CONTEMPORARY ARAB THOUGHT

Abdullah Kerum

*Head of the Department of
Arabic Language and Literature of
Ahmed Draya University of Adrar*

الملخص: تتناول هذه الورقة البحثية موضوع التأويلية المعاصرة للقرآن الكريم من خلال رصد ثلاثة مفكرين عرب معاصرين من أصحاب المشاريع النقدية (محمد أركون، ونصر حامد أبو زيد، ومحمد شحرور)، وفق مقارنة تعرف بالتأويلية وحدودها الاصطلاحية، وتوضح الألفية العلمية والمفاهيم المعرفية التي انطلق منها كل مفكر في بلورة مشروع النقد الذي تعتبر التأويلية من أهم مرتكزاته. الكلمات المفتاحية: القرآن الكريم، النص الديني، التأويل، التأويلية، التفسير، الفكر العربي، التراث والتجديد، القراءة.

⁸ مفدي زكريا إلبادة الجزائر

Abstract: This research paper deals with the contemporary hermeneutical issue of the Holy Quran by monitoring three contemporary Arab thinkers of critical projects (Muhammad Arkoun, Nasr Hamed Abu Zayd, and Muhammad Shahrour), according to an approach known as hermeneutics and its terminological limits, and clarifies the scientific ground and the cognitive concepts from which each was launched. A thinker in the crystallization of his critical project, for which interpretation is one of its most important pillars.

Keywords: the Holy Quran, religious text, interpretation, hermeneutics, interpretation, Arab thought, heritage and renewal, reading.

**INTEGRATING SONGS IN TAFL:
DOES IT SERVE COMMUNICABILITY?
CASE STUDY: “KALIMA WA NAGHAM:
A TEXTBOOK FOR TEACHING ARABIC”**

Muntasir F. Al-Hamad
ANNS-Qatar University

In the introduction of their 3-volumed book, Abuhakema and Isleem⁹ say: “This title springs from the fact that music and singing are a major component of each lesson in the Kalima wa Nagham series”.

The textbook tries to tackle language teaching through an “edutainment” approach that showed in using songs in language teaching¹⁰, some may have doubted that the authors can maintain a balance where the texts/clips in use are original and achieve the language LOs¹¹, in addition to cultural and pragmatics goals¹².

⁹ Abuhakema, Gh. and Isleem, N. (2016, 2020). **Kalima wa Nagham: A Textbook for Teaching Arabic**. Volume: 1 second edition (2020); 2 first edition (2016) and 3 first edition (2020). Austin: University of Texas Press.

¹⁰ See: Kocaman, Orhan (2016), The Effects of Songs on Foreign Language Vocabulary Acquisition...)

¹¹ The textbook was reviewed by Mountaki in (*Al-‘Arabiyya: Journal of the American Association of Teachers of Arabic*, Volume 53, 2020, pp. 133-135 (Review)), and it was one of other few case studies in “The Effects of Songs on Vocabulary Retention in Foreign Language Acquisition: The Case of Arabic” by Moufarrej and Salameh in 2019.

¹² This element was apparent in the work, where it was an important vehicle to carry the cultural meanings of the Arabic culture, it was studied and some referred to the work of the authors in their papers whether in agreement or disagreement (see: Tayyara (2022) “The practicability of proverbs in teaching Arabic language and culture”, and Brosh (2013) “Proverbs in the Arabic Language Classroom”).

This paper aims at studying various features that might affect the learnability and pedagogical approaches followed through this text-book, including: Methodology and Approaches, Simplicity, Originality and Authenticity, distribution of knowledge checks, medium language, presentation and the layout.

The diglossic question imposes itself, as many songs are in Arabic dialects, so did the authors manage to reflect this pragmatically, cultural presentation and representation.

“OBSCURE” LEXEME IN IBN KHORDADBEH’S TREATISE

Valeriy Rybalkin
Kyiv National Linguistic University

Abu’l-Qasim Ubaydallah ibn Abdallah ibn Khordadbeh (820–913) is considered to be one of the oldest authors of the East, whose works have survived in approximately their original form. His “Book of Roads and States” is the first geographical work of descriptive nature, which has come down to us in Arabic. It is an important source on the history of the Caliphate and neighboring countries and contains valuable mentions of Slavs. For this reason, the relevant passages of this work deserve meticulous research and analysis.

The “Book” proposes a detailed description of the routes passing through various countries of the Far East, North Africa, Iran, the Caucasus, and Central Asia. In the center of crossroads, the city of Baghdad is located. The author lists the stations with mentioning the distances between them. A significant part of the work is devoted to information about the administrative division, taxes, descriptions of nature, culture, history of regions, ethnographic data.

The treatise consists of two very different elements. On the one hand, it contains a dry but very important presentation of official materials, on the other – a collection of various geographical curiosities, *mirabilia*.

The goods that Arab merchants brought to Kyiv, were consumed mainly in Germany, which in exchange sent furs, amber, and so forth. Due to Scandinavian and German merchants, goods from the East reached even England. France's trade relations with the East developed under the reign of Charlemagne, because of streamlining of the administration and the establishment of diplomatic relations with the Abbasid court.

It has always been important for a scholar not only to find and correctly select reliable sources but also to interpret them adequately. And here one's brilliant knowledge of the Oriental language with all its philological tradition is not enough. One should constantly remain a hermeneutician, in order to interpret reality through the prism of a holistic culture, based on the interpretation of the totality of all its basic texts. Therefore, he had to reconstruct their missing fragments, move away from literal dictionary explanations of individual lexemes, look for their meaning in those contact donor languages that could influence the formation of the text of the recipient language.

In the texts of Ibn Khordadbeh not Russian or Slavic traders are mentioned, but international merchants, precisely Jews of al-Radani, who were perceived loyally both among Muslims and in Christian circles. The relevant passage from Ibn Khordadbeh's treatise translated by Omeljan Pritsak begins as follows:

"They speak Arabic, Persian, Greek, French, Spanish¹³, Saklab¹⁴. They travel from East to West and from West to East by land and sea. They bring eunuchs from the West, slaves, boys, brocade, *beaver* skins¹⁵ (خز), and other furs, sables and swords" (Прицак 2003: 864).

The seemingly simple word خز can be indicative since its meaning most Arabic dictionaries interpret as "hares". Thus, it is inferred that hares were the "valuable" goods that the ancient Slavs traded with Eastern merchants, receiving worthy Arab dirhams for them. Of course, such goods could not interest traveling merchants, but they are mentioned among others by Ibn Khordadbeh. In the first Arabic lexicon of the 8th century, we have the following interpretation: "Hazz – is a **known** word, its plural forms are *huzūz* and *huzaz*: means *male hare*;

¹³ In Arabic original, "Andalusian" – V. Rybalkin.

¹⁴ Actually, "in Slavic" – V. Rybalkin.

¹⁵ Italic – V. Rybalkin.

three hares are – *hizaz*, more – *hizzān* ('Ayn I: 405). It is presented with minor variations by the entire following Arabic lexicographical tradition, and later by a bilingual translation.

Thus, it is not surprising that in the Russian translation by N. Velikhanova of the "Book of Roads" (1979) one comes across the following: "If we talk about the merchants of al-Rus, they represent one of the varieties (جنس) of the Slavs. They deliver *hare*¹⁶ skins, black fox skins and swords from the most remote [suburbs] of the Slavs to the Romanian Sea" (Ибн Хордадбех 1986).

To eliminate such a controversy, I would like to propose here a new improved identification of the lexeme. Undoubtedly, the word *hazz* in Ibn Khordadbeh's text should be translated as *marten* for the next reasons:

1. Ibn Khordadbeh was a Persian by birth and could, as was customary, use certain Persian words, especially in the field of everyday vocabulary. As I noted earlier, Persian vocabulary in the Arabic lexicon of everyday use had a very high proportion (Рыбалкин 1987). From oral communication such vocabulary was free to get into written treatises. If one turns even to the modern Persian dictionary, he will find that *خز* has several meanings: 1) "ferret", "ferret fur", "fur"; 2) "silk", "silk fabric" (archaism) (ПРС 1985: 551). Other bilingual dictionaries mention translations such as "weasel", "ermine", "marten".

So, J.Golius (1596–1667) was right when he considered the lexeme to be of Persian origin. Similarly, the development of its meaning from the name of the animal to the name of the fabric took place, probably in the Iranian-speaking environment, and in the Arabic lexicon, this vocabulary could already come as homonyms. Subsequent derivative word-formation on Arabic ground led to the emergence of neologism *hazzāz*. Apparently, it meant a silk maker or a merchant with this fabric, rather than some furrier, even if that fur was not hare. It is unlikely that it was associated in the minds of native speakers with the beaver fur trader. And the area with the name *'ard mahazza* could be rich in both fur-bearing animals and silk fabrics. What exactly it was can be determined only from the context.

2. Of all the Arabic lexicography so far, only in the Arabic-English "al-Mawrid" we were lucky to find two different but accurate meanings: 1) *hazz*: *harīr* – silk; 2) *hazz*: (*haywān*) – marten (Baalbaki 1995: 509). Here, the *hazzāz* means 'silk manufacturer or dealer'. The second is important one, since it

¹⁶ Italic here – by V. Rybalkin.

appeared outside the context of the long Arab lexicographical tradition, because the compiler R. Baalbaki no longer relied on it, but rather on the latest Western methods of lexicography.

3. Why it should be a marten and not some other fur beast? One should remember what money the ancient Slavs used. In pre-Mongol Russia money named *kuna*, from Latin *cuneus* – “forged, made of metal”. Among goods used as money there was the fur of valuable breeds of animals – a unit of the ancient Rus’ kuna monetary system. It existed until the 14th century and disappeared from use due to the emergence of a new currency – “dengi”. The name “kuna” comes from the skin of the marten, “kunitsa”, which before the beginning of coinage in the Eastern Slavs played an important role in their trade with the Arab East. The kuna monetary system also included hryvnias, nogatas, rezzans and veveritsa or vekshi. These monetary units of payment were in a corresponding multiple of each other. Hryvnia = 20 nogatas = 25 kunas = 50 rezzans = 100-150 vekshi. In the 11th century one hryvnia was equal to about 50 g of silver (Зварич 1980).

Finally, this is the name of the Croatian currency since 1994, the name of which is also associated with one of the main monetary units of the Slavs – the skin of the marten. Its image contains a coin worth 1 kuna.

So, assuming that marten fur also had clear parameters for conversion to silver dirham, we get another important argument in its favor.

4. The nomenclature of fur goods traded by the Slavs, looks like this: “the most important subject of export through Bulgar to Khorezm were various kinds of fur: black and red foxes, sables, martens, beavers, ermines” (Новосельцев, Пашуто 1967). This list was compiled by Ibn Hawkal later from Ibn Khordadbeh, so it is completer and more detailed, but the word *beaver* conveys a completely different Arabic lexeme.

5. It is known that among the Abbasid fashionistas marten fur was in great demand, because they used to decorate expensive dresses, were fragile and light, and in this capacity, the fur of any other animal could not compete with them. In contrast, beaver skins were used to sew heavy winter coats, which could not be in great demand in the warm Eastern regions.

16 лютого 2023 року / February 16, 2023

СЕКЦІЯ 1 / SECTION 1

(14.00 – 17.00)

**Сучасні арабістичні студії:
філологія, культурологія, джерелознавство /
Modern Arabic Studies: Philology, Culture, Source Studies**

**Модератор Валерій РИБАЛКІН /
Moderator Valeriy RYBALKIN**

професор кафедри східної
і слов'янської філології КНЛУ,
доктор філологічних наук, професор /
Professor of the Department of Oriental
and Slavic Philology of KNLU,
Doctor of Sciences (Philology), Professor

<http://shorturl.at/lrCK6>

THE MODERN HISTORY OF THE ARABIC STUDIES IN LVIV UNIVERSITY

Matskevych A.R.

Ivan Franko National University of Lviv

More than 200-year history of Arabic Studies as an integral part of Oriental Studies at the Ivan Franko National University of Lviv has repeatedly been the focus of scientific research (Kozytskyi, 2010; Polotniuk, 1993; Tarnavskiy, 2022). However, such studies hardly exhaust the problem of Oriental Studies formation in Lviv, given its constant development and dependence on contemporary events, which will eventually become a part of history. Capturing the current state of Arabic Studies in Lviv is a source for anyone interested in the history of Ukrainian Orientalism in relation to current events, particularly in the context of Russian military aggression.

Today, teaching and research staff within Arabic Studies at the Ivan Franko National University of Lviv consists of four faculty members of the Professor Yaroslav Dashkevych Department of Oriental Studies: Dr. Andrii Matskevych, Dr. Yuliya Zaza, Lidiya Lutsan, and Oksana Shchupakivska. About 40 students study for a bachelor's degree and can continue their studies with a master's degree. Before the pandemic years and the war, students and faculty of the Department of Oriental Studies were trained abroad at Qatar University Arabic for Non-Native Speakers Center (2013-2015) and at the Embassy of Ukraine in the Lebanese Republic (2018).

The high quality of education for future Arabic language specialists is evidenced, for example, by the 3rd prize in the All-Ukrainian competition of student research papers in Oriental languages, which took first-year master's student Mariya Chorna in April 2021 (the title of Chorna's paper: "Conceptualization of white and black color terms in the Ukrainian and Arabic language perceptions of the world", supervisor: Dr. Andrii Matskevych).

Over the past few years, visiting professors and native speakers of Arabic participated in Arabic Studies at the Department of Oriental Studies, in particular: Dr. Yousef Sh'hadeh (Poland, 2018), Dr. Basil Hmood (Iraq, 2019), Palestinian writer Nidal Hamad (Norway, 2018).

In 2019, at Lviv University, Lebanese journalist Imadeddin Raef held the presentation of his Ukrainian-Arabic translations of Ivan Franko's poetry collection "Faded Leaves" and the short story cycle "Beirut Stories" by Ahatanhel Krymskyi. The Ambassador of Ukraine in Lebanon, Ihor Ostash, accompanied by the faculty and students of the Department of Oriental Studies, attended this presentation. In 2021, Ambassador Ihor Ostash presented the Scientific Library of the Ivan Franko National University of Lviv with a facsimile edition of the Gospel in Arabic, published in 1708, in Aleppo (Syria), at the expense of Hetman (i.e., Ruler) of Ukraine Ivan Mazepa.

Unfortunately, since 2020, the pandemic – and then the war – has become an obstacle to the organization of an international conference on the North African collection of Ibadī manuscripts, stored for more than 100 years in the Scientific Library of the Ivan Franko National University of Lviv (the F.P. Maksymenko Department of Manuscripts, Old and Rare Books) (Radivilov, 2012; Love, 2018). The co-organizer of this conference is Paul Love – Assistant Professor of the Al Akhawayn University in Ifrane (Morocco). Professors and lecturers from Morocco, the USA, and other countries in Europe, North Africa, and the Middle East have preliminarily expressed their desire to participate in the conference.

However, despite the Russian military aggression, the Arabists of Lviv University continue to look for ways to establish international cooperation and implement all pre-war plans and projects. One such current project is the publication of the new partial Ukrainian translation of the Quran, carried out by Yarema Polotniuk (1935-2012), who was the initiator of the Oriental Studies restoration at the Ivan Franko National University of Lviv and one of the first prominent translators of the Meccan – and some Medinan – surahs and verses from Arabic into Ukrainian (Polotniuk, 1990; Polotniuk, 1994).

LITERATURE

- Kozytskyi, A. (2010) Lvivski skhodoznavtsi pershoi tretyny XX stolittia. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya istorychna*, (45), 389-410.
- [Polotniuk, 1990] Koran [Uryvky] (1990, per.: Ya. Polotniuk). *Vsesvit*, (6), 90-123.
- Polotniuk, Ya. (1994) Sertse Koranu [pereklad 36-oi sury]. *Literaturnyi Lviv*, (12-13), 8-9.
- Polotniuk, Ya. (1993) Skhodoznavstvo u Lvivskomu universyteti. *Skhidnyi svit*, (2), 124-132.

- Radivilov, D. A. (2012). Kolleksiya ibaditskih rukopisej Universiteta Ivana Franko. *Islam v multikulturnom mire – 2012: Sbornik materialov i tezisov 2-go Kazanskogo mezhdunarodnogo nauchnogo foruma*, 65-66.
- Tarnavskiy, R. B. (2022). Osoblyvosti pidhotovky mahistriv-skhodoznavtsiv v Universyteti Yana Kazymyra u Lvovi. *Skhidnyi svit*, (1), 83-113. <https://doi.org/10.15407/orientw2022.01.083>
- Love, Paul M., Jr. (2018). *Ibadi Muslims of North Africa: Manuscripts, Mobilization, and the Making of a Written Tradition*. Cambridge University Press.

ARABIC STUDIES IN LVIV

Maksymiv O.Yo.

Ivan Franko National University of Lviv

The report traces the history of teaching the Arabic language and overlapping subjects in Lviv University. The teaching oriental languages here started after 1817. The period of 1920-s can be considered the golden age of oriental studies in Lviv. In 1938 9 departments, where 35 languages were taught, were working in the Institute of Oriental Studies at the faculty of the Humanities. Later the department was closed and the oriental languages teaching in Lviv University officially ceased.

But later it turned out, that oriental studies continued to function, but “as a work for the community” – from time to time and only due to dedicated work of particular enthusiasts. The most constant and steady of them all was Yarema Yevhenovych Polotnyuk. For a long time, but with intervals he taught the Arabic and Persian languages as optional courses in the university.

Only in 1997 at last the department of oriental studies was officially established at the philological faculty of Ivan Franko National University in Lviv. The Arabic language as a speciality was established in 2003.

Y.Polotnyuk revived Iranic and Arabic studies in Lviv at the level of former Lviv – Petersburg school. He is also famous for translating the Holy Quran.

SLAVIC VOCABULARY IN A 17th CENTURY ARABIC DESCRIPTION OF UKRAINE: NON-EQUIVALENT VS. EQUIVALENT WORDS

Petrova Yu.I.

*A. Krymskyi Institute of Oriental Studies
of the National Academy of Sciences of Ukraine*

The famous 17th century historical source – the journal about the travels of the Patriarch of Antioch Macarius III Ibn al-Za'im (1647–1672), written in Arabic by his son, Archdeacon Paul of Aleppo (d. 1669), has a significant linguistic value. At present, with our participation, a critical edition of the work of Paul of Aleppo is being prepared based on four available manuscript versions, the most complete of which (Paris manuscript *Arabe 6016*) contains 620 pages of handwritten text; it is from this version that the examples given here are taken.

Of particular interest is the fact that in his travel notes, the author widely used foreign vocabulary to refer to the specific realities of the Eastern European countries visited by the Patriarch Macarius with his retinue. In the work of Paul of Aleppo, there are many lexemes from European languages, practically unknown to his countrymen at that time. A special place among such words is occupied by the vocabulary of Slavic languages. This is not surprising, given that Paul spent two years and two months (from June 10, 1654 to August 15, 1656) on the territory of the Tsardom of Muscovy and “the Cossacks’ country” and, according to his own testimony, he became somewhat familiar with the spoken language, learned to read Church Slavonic well, and chanted litanies at the Church services many times.

Paul’s acquaintance with the foreign vocabulary took place mostly by means of oral communication. This type of borrowing means that the recipient is oriented to the sound of the word in the source language, since the idea of its graphic form is absent in his mind. Thus, its form in the recipient language may be distorted, and the practical transcription is the only way to present the foreign words in writing.

The foreign vocabulary, including the Slavic words, in the journal of Paul of Aleppo can be analyzed in several ways. One of the main issues is the motivation for its use. According to this criterion, the following categories should be distinguished:

a) non-equivalent vocabulary denoting the specific realities of the countries visited by the author (exoticisms). The following words from the manuscript are examples of the motivated use of Slavic vocabulary, since these were the only names for “exotic” denotations representing another culture: *knāzī* “prince”, *al-ġūnyātī* “Uniates”, *fūrstī* “verst”, *ṣāniyāt* “sleigh”, *qfāṣū* “kvass”;

b) words expressing concepts for which there existed a name in the recipient language (barbarisms). A characteristic feature of barbarisms is the occasional nature of their use, the purpose of which is to give the image a local flavor (Marinova, 2012, p. 66). It is noticeable that the author did not miss the opportunity to demonstrate his knowledge of foreign languages and the realities of other countries. Perhaps, at the same time, he aimed to expand the horizons of his readers and their vocabulary. In many cases, he preferred a foreign word rather than a common one, even when there seemed to be no such need. Many lexemes are represented by semantic doublets: *fīšnā / karaz* “cherry”, *bīṣārī / ġrāmātikūs / kātib* “clerk”, *ṣūtṇīkus / yūzbāṣī* “sotnik”.

When introducing a new foreign word into the text, the author accompanies it by a commonly used equivalent, translation or explanation; some words unfamiliar to the readers are interpreted more than once. The author uses some lexemes systematically throughout the text, explaining their meaning two or three times: *fūrstī* “verst”, *aṣ-ṣābūr* “cathedral”, *ṣāyqa* “chaika” (Cossacks’ boat), *fūyfūdā* “voivode”. Occasional cases are represented by the words and expressions that occur once or twice: *ṣṭūlītṣā* “capital”, *blāmānik* “nephew”, *bīwā* “beer”.

The vocabulary of Slavic languages was very exotic for the Middle Eastern region. This is proved by its transliteration in the manuscript versions of Paul of Aleppo’s journal and numerous scribal errors. In some cases, later scribes preferred to omit an obscure word if an Arabic doublet was added to it. This trend is clearly observed in the Kyiv manuscript of the “Travels of Macarius” (the late 18th century). Most of the Slavic words and expressions used by Paul of Aleppo remained his personal interpolations in his text. Only a few of these lexemes have become fixed in the Arabic vocabulary as regular non-equivalent exoticisms, due to a long history of their use in the Middle Eastern region, in Arabic and in Ottoman Turkish as well. These are words denoting some realities of the Slavic world, such as: *rūblī* “ruble”, *qabīqa* “kopec”, *zluṭ* “złoty”, *tṣār* “tsar”; lexemes of non-Slavic origin *ḥitmān* “hetman” (from German) and *qazaq*

“Cossacks” (from Turkic languages) can be attributed to the same group as well (Melnychuk, 1982, p. 502; 1985, p. 496). In Modern Standard Arabic, they have the following form: *rūbl, kūbīk, zalūtī, tsār, hitmān, qūzāq*, respectively.

The wide use of foreign vocabulary, including the one from the Slavic languages, makes the journal of Paul of Aleppo a unique literary monument. Its author, not being bound by the canons of the Classical Arabic norm, conveyed to us a vivid picture of cultural and linguistic contacts in the post-Byzantine Orthodox world of the Early Modern Age.

LITERATURE

Bibliothèque Nationale de France. *Manuscrit Arabe 6016*.

Marinova, E. V. (2012). *Inoiazychnaia leksika sovremennogo russkogo iazyka: uchebnoe posobie*. Moscow: Flinta: Nauka. 288 s. [in Russian]

Melnychuk, O. S. (Ed.). (1982; 1985). *Etymolohichnyi slovnyk ukrains'koi movy. V semy tomakh* (vol. 1; vol. 2). Kyiv: Naukova dumka. 631 s.; 570 s. [in Ukrainian]

АРХІВНИЙ КОНТЕНТ ТАУФІКА КЕЗМИ В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ АРАБІСТИКИ

Підвойний В.М.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Українська арабістична традиція формувалася у складних умовах перебігу соціально-наукового процесу. Мотиваційні характеристики генерації концептуальних ідей, необхідних для становлення важливої для сходознавства галузі, моделювалися відповідно до творчої енергії очільників руху (А. Кримський, Т. Кезма, А. Ковалівський), наявності відповідної джерельної бази (бібліотечні та освітні центри України початку 20-х рр. ХХ ст.) та чіткої телеологічної концепції арабістичних студій на теренах України.

Важливим фактором для ревіталізації наукового спадку української арабістики є бібліотечні зібрання Агатангела Кримського, Омеляна Пріцака, раритетні архівні документи, що сконденсовані в провідних архівних установах та освітніх центрах України.

Повернення до України професора Агатангела Кримського у 1918 р., початкові етапи формування наукових осередків, активність української інтелігенції у царині розбудови наукових традицій позитивно відобразилися і на формуванні концепції розбудови загально-орієнталістичних студій. Бібліотека-колекція Агатангела Кримського та Кабінет арабо-іранської філології на початку 20-х рр. ХХ ст. стають провідним інформаційним, організаційним та освітнім центром, на основі якого фундаменталізується ідея необхідності вивчення і наукового дослідження східних цивілізацій у комплексному форматі. У колі тюркологічних, кримотатарознавчих, іраністичних проблем провідну позицію отримала й арабістика. Особиста колекція книг та рукописів А. Кримського стала джерелознавчою і методологічною платформою для формування нового покоління українських арабістів.

Тауфік Кезма, маючи відповідну освіту і талант науковця, дружні стосунки з академіком А. Кримським, стає не лише його учнем і колегою, а й адмініструє увесь цикл арабознавчих наукових проєктів, що реалізувалися в наукових центрах м. Києва упродовж 20-50-х рр. ХХ ст.

Архівний контент Тауфіка Кезми яскраво свідчить про його титанічну діяльність як педагога, науковця, патріота і сумлінну особистість, яка народилася не «у свій час». Ретроспективний огляд біографічного та архівного матеріалу, що пов'язаний з багатоаспектною діяльністю українського арабіста сирійського походження, уможливує дескрипцію складних перепитій сходознавчого (наукового, педагогічного) дискурсу в Україні у 20-30-х рр. ХХ ст.

Обставини особистого життя та специфіка професійної активності вченого деталізується (а іноді об'єктивізується) під час аналізу архівних матеріалів фондів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (184 одиниць).

Перспективність наукових і творчих напрямів, які реалізовував вчений, експлікуються на серії перекладацьких проєктів («Записи об ассиро-халдейцах и айсорах (30-і роки ХХ ст)». Рівень педагогічного таланту ілюструється на низці конспектів лекцій і практичних занять, які педагог Т. Кезма готував арабською і турецькою мовою. Важливою ланкою у науковій парадигмі вченого постає бібліографічні узагальнення («Библиография по арабистике на восточноевропейских языках), в яких

укладач розкрив актуальну на той час літературно-джерельну базу, профілював джерелознавчий потенціал Кабінету арабо-іранської філології та сходознавчої кафедри Київського університету.

Архівні документи Т. Кезми, що зберігаються у Інституті рукописів НБУ імені В.І. Вернадського, представлені рецензіями та передмовами до видань наукової і художньої літератури.

Поліаспектна наукова і багаторічна ефективна педагогічна діяльність профілюється на значний архівний контент, що дифузно локалізується на різних архівних майданчиках Києва. Багатогранна перекладознавча діяльність Т. Кезми розкривається на матеріалах крос-культурних проєктів, що мали на меті познайомити тодішнього читача з новітньою арабською літературою (М. Нуайме, М. Теймур).

Вагомим джерелом для історії української арабістики постає епістолярій вченого. Про активні і продуктивні контакти вченого свідчать результати листування та подарункові архівні сегменти (книги, часописи) Н.В. Юшманова, В.П. Філатова, І.Ю. Крачковського, Я. Ряппо, В. Зуммера.

Інтелектуальна біографія вченого експлікується у процесі аналізу біографічних матеріалів. Педагогічна діяльність вченого у різних навчальних закладах м. Києва (Київський комерційний інститут, Київський близькосхідний інститут) уможливила профілювання значного архівного контенту, що ілюструє атмосферу академічного дискурсу в Україні I половини ХХ ст.

Архівна документація Тауфіка Кезми у науковому просторі України має дифузний характер. Значна частина рукописів, проєктних планів з різновекторними дослідницькими топіками локалізується в різних архівних центрах. Від 1967 року починає формуватися архівний фонд Тауфіка Кезми у межах ЦДАМІМ – щоденники вченого, документи побутового характеру, особисте листування з друзями і колегами, комплект світлин. Високим дослідницьким потенціалом володіють сегменти архівних кластерів (загальна кількість позицій – 54) «Матеріали про Т. Кезму», «Образотворчі матеріали», «Матеріали, зібрані фондоутворювачем» та «Матеріали О.П. Кезми».

У межах окресленого зібрання актуальний країнознавчий характер має колекція поштових листівок, яку зібрав вчений («Альбом видових листівок»).

Важливим джерелом для експлікації наукового доробку Т. Кезми є сегменти вітринної експозиції «Музею однієї вулиці». Детальний аналіз артефактів зазначеного музейного осередку створює інформаційний фон для деталізації наукового доробку, способу життя та особистих якостей вченого.

Архівний контент Тауфіка Кезми, що зберігається в архівах м. Києва, є благодатним дослідницьким матеріалом, що дозволяє експлікувати традиційність і поступовість арабістичної традиції в Україні.

Історіографічна ревізія та перевидання архівного спадку українського арабіста уможливають деталізацію історії формування арабістики на теренах України та відкривають перспективу для міждисциплінарних узагальнень, релевантних для провідних концепцій української орієнталістики.

ТЕНДЕНЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТАРІЇВ У АРАБЬСЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Побле Д.К.

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

У своєму діалозі “Кратил” Платон приводить речення відомого філософа Геракліта Ефеського про те що “все рухається (panta rhei), і ніщо не залишається на місці”, а ще, уподібнюючи все, що існує течією річки, він каже, що “двічі тобі не вийти в одну й ту саму річку” (Heraclitus). Так і палітра інструментальних засобів і механізмів, що впроваджуються медійними групами та мережами масової інформації, міжнародними агенціями новин та банків даних, постійно оновлюється для посилення впливу на аудиторію всього світу. Марокканський дослідник Ях'я Аль-Ях'яві припускає, що ЗМІ кінця двадцятого і початку нинішнього сторіччя частіше перебувають під впливом і контролем транснаціональних “західних” компаній. На його думку, це “легко з'ясувати на рівні преси та на рівні міжнародних телевізійних мереж, які часто стоять за виробництвом інформації та новин, що поширюються по всьому світу” (Аль-Ях'яві, 2014, с.1).

Традиційні засоби освіти, такі як школа і дім стали взаємодоповнювальними елементами та їх замінили нові медіа, які переживають етапи масового напливу через форми світової глобалізації, яка поширила культуру різкого щоденного споживання медіа-продуктів загалом і візуальних зокрема. Фраза “нові медіа”, яка набула популярності нещодавно, є одним із тих позначень, які вважають, що ЗМІ, традиційні ЗМІ з їх різноманітними письмовими, аудіо- та візуальними доповненнями перейшли на новий етап свого розвитку завдяки як технологічному буму, що вплинув на медіа, інформацію та комунікацію, так і еволюції цифрових мереж, зокрема Інтернету (Аль-Ях’яві, 2021, с. 1).

У медійному просторі особливу значимість набуває “комунікативна функція, яка полягає у зборі, створенні, опрацюванні й трансляції інформації від громадян до носіїв влади, з одного боку, а з іншого – забезпечує зворотній зв’язок, інформаційну відкритість влади, актуалізацію потреб громадян і формування громадської думки” (Ковалевський, 2009, р. 110).

Постійні трансформаційні процеси, характерні для мови сучасних медіа, супроводжуються високою динамікою змін у галузі лексикографії та стилістики. Так, на погляд українських дослідників Лариси Шевченко та Дмитра Сизонова, “...в сучасній медійній лексикографії має враховуватися динамічність мови ЗМІ, осучаснення її засобів, що набувають нових комунікативно-прагматичних характеристик” (Шевченко & Сизонов, 2017, с. 78). ЗМІ арабських країн також не залишаються осторонь усіх нововведень, які відбуваються в мовних засобах із застосуванням сучасних технологій. “Попре всі зусилля арабських наукових інститутів до максимальної арабізації термінології, в арабській лексиці з’являється дедалі більше іншомовних лексичних одиниць, головно взятих із латинської чи грецької мов. Фахівці, діяльність яких пов’язана з впровадженням професійної термінології, вважають, що “...деякі явища неможливо точно передати засобами арабської мови, або, якщо навіть це можливо, то вони все одно залишаються на правах еквівалентів, формуючи великі синонімічні групи” (Омелянчук, 2011, с. 64).

غسيل الأموال	الانتقال السياسي	الليبرالية الجديدة	الانترنت	فيروس كورونا	فيديو
Відмивання грошей	перехід влади	нові ліберали	інтернет	Коронавірус	відео

Сьогодні, як ніколи, підвищилась роль заголовків для ефективного впливу на отримувача інформації. Заголовки розташовуються на певній відстані від головного змісту статті або повідомлення і входять у систему тексту. Якщо раніше перевага надавалася заголовкам-словом або словосполученням, то в даний час поширені заголовки-речення, де в максимально стислій формі формується стійкіша перспекція на розгортання сюжету, але, звичайно, вони відірвані від змісту і є “лише першим етапом контекстуальної конкретизації значення” (Євграфова, 2003, с. 94). Українська дослідниця Оксана Лівіцька у своїй роботі про функціонування заголовків у регіональних ЗМІ посилається на формулу успішного заголовку (4U) відомого фахівця у галузі реклами Девіда Огівлі та згадує її значення в інтернет-виданнях (Лівіцька, 2021, с. 53).

Для багатьох ЗМІ, які орієнтуються на зміни, пов’язані з цифровою журналістикою, заголовки новин також змінилися. На додаток до традиційних заголовків, які включають основні елементи історії, більш сучасні заголовки також пишуться так, щоб викликати цікавість, поставити цікаві запитання або привести до певних висновків. Професіонали галузі називають нетрадиційні заголовки, які намагаються спрямувати відвідувачів на сторінку новин, “наживкою для кліків” (Аззам, 2016).

На прикладі двох заголовків стрічки новин таких медіа ресурсів як “Аль Джебріра” та “Аль Арабія” можна побачити, як автори імплікативним чином доводять до читачів зміст наступних повідомлень:

رصدنا بعض الإشارات بأن بوتين يرغب في إنهاء الحرب بأوكرانياألمانيا:
[Німеччина: Ми помітили деякі ознаки того, що Путін хоче закінчити війну в Україні] (Al-Arabiya (2023, January 4).

Цій заголовок зі стрічки новин “Аль Арабія” дає читачу посилання на саму дію, а вже потім він усвідомить, що це є заява міністерки закордонних справ Німеччини і що Путін зі свого боку починає шукати шляхи для свого перемир'я та закріплення захоплених українських територій внаслідок російської агресії.

اصابة فلسطينيين اثنين وجندي اسرائيلي جنين.. الاحتلال يشن حملة اعتقال بالضفة الغربية
[Двох палестинців та одного ізраїльського солдата поранено Джанін... Окупанти розв'язали кампанію арештів на Західному березі] (Al Jazeera 2023, January 4).

Щодо наведеного прикладу “Аль Джазіра” характерним є часткове вилучення прийменників та сполучників, а також поступове розкриття змісту, уточнення обставин та місця подій: Джанін – це поселення на Західному березі річки Йордан, поранено – йдеться про кампанію арештів ізраїльської влади проти палестинського населення тощо.

На підставі вищевикладеного можна дійти висновку про те, що застосування сучасних технологій у медіа просторі надає опосередкований вплив на мовні системи і зокрема на систему арабської літературної мови, поширеної на території Близького Сходу і Північної Африки.

ЛІТЕРАТУРА

- Heraclitus. (2022, December 27). Information Philosopher. Retrieved from: <https://www.informationphilosopher.com/solutions/philosophers/heraclitus>
- Аль-Ях'яві, Я. (2014, Березень 13). Халь яджуз аль-хадіс 'ан і'алям 'арабі? [Чи варта розмова про арабські медіа?]. *Центр наукових досліджень: Му'мінун біла худуд [Віряне без кордонів]*.
- Аль-Ях'яві, Я. (2021, Серпень 8). Проблема нових медіа? Ішкалійят “Аль-медіа аль-джадіда”? [Проблема “Нової медіа”] – *Центр наукових досліджень: Му'мінун біла худуд [Віряне без кордонів]*.
- Ковалевський, В. (2009). Сучасний стан і тенденції розвитку медіа-сфери України. *Політичний менеджмент № 5. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України.*
- Шевченко, Л. & Сизонов, Д. (2017). Принципи лексикографічної репрезентації нових слів та фразеологізмів у мас-медіа. *Актуальні проблеми української лінгвістики: Теорія і практика. К.: ВПЦ “Київський університет”. Вип. 34. С. 76-85.*
- Омелянчук, А. (2011). Медична термінологія сучасної арабської літературної мови (на прикладі серцево-судинної та нервової систем): шляхи утворення. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна. Вип. 54. С. 60-67*
- Євграфова, А. (2003). Заголовок як актуалізатор текстової інформації. *Стиль і текст. Інститут журналістики. Вип. № 4. С. 141-149.*
- Лівіцька, О. (2021). Специфіка функціонування заголовків у регіональних ЗМІ. *Журналістика в системі соціокомунікаційної діяльності. Випуск 3 (37) 2021. С. 52-58.*

- Аззам, І. (2016, Листопад 29). Хандасат Аль-Аунван фі Аль-біна Ас-Сухуфі [Механізм впровадження заголовку у журналістиці]. Взято з <https://institute.aljazeera.net/ar/ajr/article/579>
- Al-Arabiya (2023, January 4). Ar-Raisiyyah: Al-Arab wa Al-Alam [Main: The Arabs and the World]. Retrieved from <https://www.alarabiya.net>
- Al Jazeera (2023, January 4). Akhbar: Felastin [News: Palestine]. Retrieved from <https://www.aljazeera.net/news>

TENDENCIES OF MODERN TOOLS' IMPLEMENTATION IN THE ARAB MEDIA

Poble D.K.

Odesa Mechnikov National University

In his dialogue “Cratylus” Plato cites the sentence of the famous philosopher Heraclitus of Ephesus that “everything moves [panta rhei] and nothing remains in place”, and comparing everything that exists to the flow of a river, he says that “you cannot enter twice into the same river” (Heraclitus). So, the palette of tools and mechanisms implemented by media groups and mass information networks, international news agencies, and data banks is constantly updated to increase the influence on the audience around the world. Moroccan researcher Yahya Al-Yahyawī suggests that the mass media of the late 20th and early 21st century are more often under the influence and control of transnational “Western” companies. In his opinion, it is “easy to find out at the level of the press and at the level of international television networks, which are often behind the production of information and news that is distributed around the world” (Аль-Ях'яві, 2014, с.1).

Traditional means of education, such as school and home, have become complementary elements and have been replaced by new media, which are experiencing stages of mass influx through forms of world globalization, which has spread the culture of intensive daily consumption of media products in general and visual products in particular. The phrase “new media”, which has gained popularity recently, is one of those designations that consider the media, the traditional media, with their various written, audio and visual tributaries, have moved to a new stage of their development, thanks to the

technological boom that has affected on media, information and communication, as well as the evolution of digital networks, in particular the Internet (Аль-Ях'яві, 2021, с. 1).

In the media space, the “communicative function, which consists in the collection, creation, processing, and transmission of information from citizens to the authorities, on the one hand, and on the other hand, provides feedback, information openness of the authorities, the actualization of the needs of citizens and the formation of public opinion, acquires special significance” (Ковалевський, 2009, р. 110).

Constant transformation processes characteristic of the language of modern media are accompanied by high dynamics of changes, particularly in the field of lexicography and stylistics. Thus, in the opinion of Ukrainian researchers Laryssa Shevchenko and Dmytro Sizonov, “...modern media lexicography should take into account the dynamism of media language, the modernization of its means, which acquire new communicative and pragmatic characteristics” (Шевченко & Сизонов, 2017, с. 78). The mass media of the Arab countries also do not remain aloof from all the innovations that take place in the means of communication with the use of modern technologies. “Despite all the efforts of Arab scientific institutes to maximally Arabize terminology, more and more foreign lexical units appear in the Arabic lexicon, mainly taken from Latin or Greek languages. Specialists whose activities are related to the introduction of professional terminology believe that “...some phenomena cannot be accurately interpreted by the means of the Arabic language, or, if even this is possible, then they still remain equivalent, forming large synonymous groups” (Омелянчук, 2011, с. 64).

غسيل الأموال	الانتقال السياسي	الليبرالية الجديدة	ا لإنترنت	فيروس كورونا	فيديو
money laundering	transition of power	New Liberals	Internet	Corona Virus	video

Today, the role of headlines to effectively influence the receiver of information has increased more than ever. Headings are located at a certain distance from the main content of the article or message and are part of the text system. If earlier the preference was given to headings-words or word combinations, now headings-sentences are widely distributed, which in the most concise form will form a more stable prospect for the unfolding of the plot,

but, of course, it is detached from the content and represents “only the first stage of contextual specification of meaning” (Євграфова, 2003, p. 94). In her article on the functioning of headlines in regional media, Ukrainian researcher Oksana Livytska refers to the formula of a successful headline (4U) by the well-known specialist in the field of advertising David Ogilvy and mentions its importance in online publications (Лівіцька, 2021, p. 53).

For many media outlets navigating the changes associated with digital journalism, news headlines have also changed. In addition to traditional headlines that include the main story elements, more modern headlines are also written to pique curiosity, ask interesting questions, or lead to certain conclusions. Industry professionals call non-traditional headlines that try to direct visitors to a news page “click bait” (Аззам, 2016).

In an example of two headlines within the news-feed of such media resources as “Al-Jazeera” and “Al-Arabiya”, it is possible to see how the authors of the articles imply the attention of the readers to the main text of the messages:

رصدنا بعض الإشارات بأن بوتين يرغب في إنهاء الحرب بأوكرانيا ألمانيا:
[Germany: We have seen some signs that Putin wants to end the war in Ukraine (Al-Arabiya (2023, January 4).

This headline from the “Al Arabiya” news gives the reader a link to the action itself, and only then will he realize that it is a statement by the German Foreign Minister, and that Putin, for his part, is beginning to look for ways for his truce and consolidation of the captured Ukrainians territories as a result of Russian aggression.

اصابة فلسطينيين اثنين وجندي اسرائيلي جنين .. الاحتلال يشن حملة اعتقالات بالضفة الغربية
[Two Palestinians and an Israeli soldier injured, Janin... Occupiers unleash a campaign of arrests in West Bank] (Al Jazeera 2023, January 4).

The given example of “Al Jazeera” is characterized by the partial omission of prepositions and conjunctions, as well as the gradual disclosure of the content and clarification of the circumstances and location of the events: Janin – a settlement in the West Bank of the Jordan River, injured – were injured i.e. the campaign of arrests held by the Israeli authorities against the Palestinian population, etc.

On the basis of the above, we can come to the following **conclusion** that the use of modern technologies in the media space mediates a certain effect on language systems, and in particular, such as the diverse network of the Arabic literary language, spread over the territory of the Middle East and North Africa.

LITERATURE

- Heraclitus. (2022, December 27). Information Philosopher. Retrieved from: <https://www.informationphilosopher.com/solutions/philosophers/heraclitus>
- Аль-Ях'яві, Я. (2014, Березень 13). Халь яджуз аль-хадіс 'ан і'алям 'арабі? [Чи варта розмова про арабські медіа?]. *Центр наукових досліджень: Му'мінун біла худуд [Віряне без кордонів]*.
- Аль-Ях'яві, Я. (2021, Серпень 8). Проблема нової медіа? Ішкалійят "Аль-медіа аль-джадіда"? [Проблема "Нових медіа"] – *Центр наукових досліджень: Му'мінун біла худуд [Віряне без кордонів]*.
- Ковалевський, В. (2009). Сучасний стан і тенденції розвитку медіа-сфери України. *Політичний менеджмент № 5. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України*.
- Шевченко, Л. & Сизонов, Д. (2017). Принципи лексикографічної репрезентації нових слів та фразеологізмів у мас-медіа. *Актуальні проблеми української лінгвістики: Теорія і практика*. К.: ВПЦ "Київський університет". Вип. 34. С. 76-85.
- Омелянчук, А. (2011). Медична термінологія сучасної арабської літературної мови (на прикладі серцево-судинної та нервової систем), шляхи утворення. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Вип. 54. С. 60-67.
- Євграфова, А. (2003). Заголовок як актуалізатор текстової інформації. *Стиль і текст. Інститут журналістики*. Вип. № 4. С. 141-149.
- Лівіцька, О. (2021). Специфіка функціонування заголовків у регіональних ЗМІ. *Журналістика в системі соціокомунікаційної діяльності*. Випуск 3(37) 2021. С. 52-58.
- Аззам, І. (2016, Листопад 29). Хандасат Аль-Аунван фі Аль-біна Ас-Сухуфі [Механізм впровадження заголовку у журналістиці]. Взято з <https://institute.aljazeera.net/ar/ajr/article/579>
- Al-Arabiya (2023, January 4). Ar-Raisiyyah: Al-Arab wa Al-Alam [Main: The Arabs and the World]. Retrieved from <https://www.alarabiya.net>

Al Jazeera (2023, January 4). Akhbar: Felastin [News: Palestine]. Retrieved from <https://www.aljazeera.net/news>

КОНЦЕПТ “ЛЮБОВ” В АРАБСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Бачуріна М.В.

Київський національний лінгвістичний університет

Мовна картина світу – це специфічне для кожного народу сприйняття дійсності крізь призму рідної мови, носієм якої він є. І.О. Голубовська визначає це явище як “виражене засобами певної мови світовідчуття та світорозуміння етносу, вербалізовану інтерпретацію мовним соціумом навколишнього світу і себе в цьому світі” (Голубовская, 2002, с. 6).

В арабській мовній картині світу особливе місце посідає концепт любові, який має свої види, рівні, характеристики і класифікації. Для його позначення існує більше ста лексичних одиниць, кожна з яких має свій відтінок, але ми розглянемо лише найголовніші з них.

Найбільш поширеним узагальненим терміном є حُبٌّ. Це слово універсальне, воно широко використовується як для позначення кохання між подружжям, так і для позначення любові до батьків, друзів, своєї країни, Бога тощо. Походить воно від حَبٌّ – «зерно, насіння». Подібно до насіння, яке є основою для рослин, любов є основою для життя.

Спільнокореневе слово مَحَبَّةٌ інколи використовується як “проста любов”, але найчастіше означає братерську або навіть співчутливу любов. У Біблії воно зустрічається аж 90 разів, а в Корані – лише раз. Найвідомішою біблійною цитатою з цим словом є 1-е Коринтян 13: 13 і 1-е Івана 4: 16.

Іншим частовживаним словом є عَشَقٌ, яке має більш обмежене значення, а саме – “пристрасне кохання”, “обожнення”, “надмірна любов”. Воно використовується лише в контексті романтичних стосунків між закоханими.

Термін شَغَفٌ найкраще можна розглядати як “пристрасть”, “пронизлива егоїстична любов”, “любвний потяг”, “хіть”, “шалена закоханість”. Це слово в негативному світлі зустрічається в Корані в сурі “Юсуф” 12: 30.

Слово *هوى* часто використовується у значенні “любов-бажання”, “любов-пристрасть”, яка робить людину сліпою. Воно може мати як позитивний, так і негативний відтінок. Це слово походить від кореня *هو*, яке означає “падати, кидатися вниз”, тобто тут ідеться про любов, яка немовби змітає з ніг чи від якої підкошуються ноги. В Корані це слово носить негативний відтінок і означає погану любов (наприклад, у сурі “Аль-Фуркан” 25: 43).

Найвищим рівнем кохання в арабській мовній картині світу є *هيام*, що означає “божевільне кохання”, “кохання-одержимість”. Також це слово має значення сильної праги. Тут простежується аналогія з українським розмовним висловом “сохнути за кимось”, тобто страждати від кохання до когось.

Отже, сприйняття арабами любові доволі широке і деталізоване, підтвердженням чого є величезний спектр лексичних одиниць в арабській мові на позначення цього концепту, який, у свою чергу, може мати як позитивне, так і негативне стилістичне забарвлення.

ЛІТЕРАТУРА

Голубовская, И. А. (2002). *Этнические особенности языковых картин мира*.

Київ: ВПЦ “Київський університет”.

Arabic New Van Dyck Bible. (2004). Cairo: The Bible Society of Egypt.

<https://www.pdfquran.com/download/big/big-quran.pdf>. القرآن

THE CONCEPT OF “LOVE” IN THE ARABIC LINGUISTIC WORLDVIEW

Bachurina M.V.

Kyiv National Linguistic University

The linguistic picture of the world is a specific to every nation perception of reality through the prism of their native language, which they speak. I. O. Golubovska defines this phenomenon as “the worldview and world understanding of an ethnic group expressed by means of a certain language, a verbalized interpretation of the surrounding world and oneself in this world by the language society” (Golubovskaia, 2002, p. 6).

In the Arabic linguistic worldview a special place is occupied by the concept of love, which has its own types, levels, characteristics and classifications. There are more than a hundred lexical units for its designation, each of which has its own nuance, but we will consider only the most important of them.

The most common generalized term is حُبٌّ. This word is universal, it is widely used both to denote love between spouses, and to denote love for parents, friends, one's country, God, etc. It comes from حَبٌّ – “grain, seed”. Like seeds that are the basis for plants, love is the basis for life.

The cognate word مَحَبَّةٌ is sometimes used as “a simple love”, but more often means brotherly or even compassionate love. It occurs 90 times in the Bible, and only once in the Quran. The most famous Bible quotation with this word is 1 Corinthians 13: 13 and 1 John 4: 16.

Another frequently used word is عَشْقٌ, which has a more limited meaning, namely – “passionate love”, “adoration”, “excessive love”. It is used only in the context of romantic relationships between lovers.

The term شَغَفٌ can best be seen as “passion”, “searing selfish love”, “love-desire”, “lust”, “crazy infatuation”. This word appears in a negative light in the Quran in Surah “Yusuf” 12: 30.

The word هَوَى is often used in the sense of “love-desire”, “love-passion”, which makes a person blind. It can have both a positive and a negative connotation. This word comes from the root هوى, which means “to fall down, to swoop down”, that is, we are talking about love, which seems to sweep you off your feet or from which your knees weak. In the Quran, this word has a negative connotation and means a bad love (for example, in Surah “Al-Furqan” 25: 43).

The highest level of love in the Arabic language picture of the world is هَيْأَمٌ, which means “crazy love”, “love-obsession”. Also, this word has the meaning of strong thirst. Here there is an analogy with the Ukrainian colloquial expression “to feel thirsty for someone”, that is, to suffer from love for someone.

So, the perception of love by Arabs is quite broad and detailed, which is confirmed by the huge range of lexical units in the Arabic language to denote this concept, which, in its turn, can have both a positive and a negative stylistic color.

LITERATURE

- Golubovskaia, I. A. (2002). *Etnicheskie osobennosti iazykovykh kartin mira* [*Ethnic features of the language pictures of the world*]. Kyiv: Kyivs'kyi universytet. [in Russian]
- Arabic New Van Dyck Bible*. (2004). Cairo: The Bible Society of Egypt. [in Arabic] Al-Qur'ān [*The Quran*]. <https://www.pdfquran.com/download/big/big-quran.pdf>

ЯВИЩЕ ЗВУКОНАСЛІДУВАННЯ В СУЧАСНІЙ АРАБСЬКІЙ МОВІ

Гальчинська В.А.

Київський національний лінгвістичний університет

Будь-яка мова містить великий пласт звукозображувальної лексики, а слова, які вважаються звуконаслідувальними, досить широко використовуються в мовленні.

Існує значна кількість визначень терміна “звукonasлідування”. Згідно з Коротким тлумачним словником лінгвістичних термінів (2001), “звукonasлідування – це умовна імітація звуків навколишнього середовища засобами певної мови і водночас створення слів, що звуковим складом частково нагадують позначувані предмети” (с. 64).

Араби з давніх часів розглядали звуки в мові як важливу проблему з лінгвістичного боку, однак наукове вивчення звуків з'явилося на основі Священного Корану. Спостереження за читанням Священного Корану змусили лінгвістів зануритися в роздуми над цими звуками, досліджувати та ретельно їх вивчати (Аламір, 2019). Коран, як головна писемна пам'ятка мусульман, написана арабською мовою, документує випадки вживання звуконаслідувань. З приблизно 77 701 слова дев'ять слів є звуконаслідувальними (Сейеді, 2013).

На думку П. Сімсона (2004), звуконаслідування може бути представленим у лексичній та нелексичній формах. Лексичне звуконаслідування спирається на розпізнавання в мовній системі слів, вимова яких лише символічно відтворює їхні референти за межами мови. Нелексична ономаіопея, навпаки, стосується сукупності звуків, що

відтворюють світ більш неопосередкованим чином, без втручання в морфологічну структуру (наприклад, бум, ш-ш-ш, апчхи!) (с. 67).

В арабській мові представлені як лексичні, так і нелексичні звуконаслідування.

До нелексичних ономатописів арабської мови можна віднести наслідування звуків тварин (دززز – дзижчання бджоли), предметів та явищ дійсності (بوم – вибух), дій та рухів (شوو – свист), фізіологічних процесів (أأأ – позіхання). Нелексичні ономатописи часто мають декілька варіантів на позначення одного й того ж явища: كه كه = قح قح = أه أه (кашель), میاو = نیاو (нявчання), توت توت = شوك شوك = شوشوشو (звук потяга).

Лексичні ономатописи зустрічаються серед арабських коренів досить часто.

Для літературної арабської мови характерним є явище так званої "двоконсонантної комірки", за якого у групі триконсонантних коренів виокремлюються дві консонантні фонемі у сукупності, тобто двоконсонантна комірка, що передає родове поняття, а третій нарощений консонантний диференціює це поняття у видовому розрізі (Дяченко, 2016).

Особливе місце серед звуконаслідувальної лексики займають чотирилітерні дієслова, утворені шляхом звуконаслідувального повторення дволітерної комірки, наприклад: خَرَّخَرَّ = خَرَّ – журчати, хропіти, دَنَّ دَنَّ = دَنَّ – дзижчати, гудіти, صَرَّ صَرَّ = صَرَّ – скрипіти (про двері), завивати (про вітер), جَرَّ جَرَّ = – тягнути, волочити.

Багато арабських мовознавців вважають, що подвоєні дієслова, утворені шляхом подвоєння (гемінації) другого приголосного дволітерної компоненти, мають звуконаслідувальну основу, наприклад: слова قَطَّ – відрізати, підстригати (про нігті), قَدَّ – рвати, قَضَّ – виривати, جَبَّ – виривати з коренем, جَدَّ – вирізати, جَرَّ – стригти, رَنَّ – дзвеніти, غَطَّ – сильно хропіти (Дяченко, 2016).

До звуконаслідувань відносять також і велику кількість слів із трилітерним коренем, що позначають звукові явища. При цьому часто звучання віддієслівного іменника (масдара) краще передає реальні звуки, ніж дієслово, що можна порівняти на прикладах: زَفَرَ (زَفِيرٌ) – важко зітхати, صَرَخَ (صَرِيحٌ) – кричати, زَعَقَ (زَعَقٌ) – верещати, سَعَلَ (سَعْلٌ) – кашляти, عَطَسَ (عَطْسٌ) – чхати, زَارَ (زَيْرٌ) – ричати (про лева).

До специфічних особливостей лексичного значення оноματοпеїчних слів арабської мови можна віднести чітко виражений характер денотата, обумовлений диференціацією шумів, що мають різні акустичні характеристики. Це явище можна яскраво проілюструвати на прикладі значення «шуміти», яке залежно від джерела походження звуку (явище природи, звук тварини, звук, виданий людиною або механічним предметом) позначатиметься різними лексемами: لَجِبَ (про море, натовп), خَشْخَشَ (про одяг), رَجَسَ (про дощ), صَرََّ (про вітер), هَذَّرَ (про мотор) (Казакова, 2015).

В сучасній арабській літературній мові оноματοпея має широку сферу застосування. Звуконаслідувальні слова використовуються як в усному, так і в письмовому мовленні. Звуконаслідувальні одиниці часто зустрічаються в дитячій літературі, оскільки вони надають текстам більшої емоційності та полегшують їхнє сприйняття дітьми.

Останнім часом спостерігається посилення тенденції до вживання звуконаслідувальних вигуків в мові реклами, оскільки вони безпосередньо спрямовані до відчуттів аудиторії.

Ономатопи беруть активну участь у створенні низки фразеологічних зворотів. До найпродуктивніших ономатопів можна віднести дієслово ضَرَبَ (бити), яке вживається в низці фразеологічних одиниць, до прикладу: ضَرَبَ عصفورين بحجر (вбити двох зайців одним пострілом); ضربه ضربا مبرحا (нам'яти боки); ضَرَبَ الدنيا طبنجة; (море по коліна) (Казакова, 2015).

Отже, звуконаслідувальна лексика арабської літературної мови відрізняється великою різноманітністю і активно використовується носіями мови. Арабські ономатопи включають лексичні та нелексичні звуконаслідування, при цьому лексичні ономатопи найчастіше представлені дієсловами різних видів (дво-, три-, чотириконсонантні дієслова) та їхніми похідними.

ЛІТЕРАТУРА

- Дяченко, М. В. (2016). Феномен фоносемантизму в арабській літературній мові. *Україна і світ: діалог мов та культур: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (30 березня – 1 квітня 2016 р., м. Київ)*, 103-105.
- Єрмоленко, С. Я., Бибик, С. П., & Тодор, О. Г. (Ред.). (2001). *Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів*. Київ: Либідь.

- Казакова, Е. В. (2015). *Звукоизобразительная система арабского языка*. Одесса: КУПРИЕНКО СВ.
- Alameer, A. (2019). The linguistic features of onomatopoeia words in Arabic-English: Contrastive study. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 8, 6-12.
- Seyyedi, H., & Akhlaghi, E. (2013). The study of onomatopoeia in the Muslims' Holy write: Qur'an. *Language in India*, 13(5), 16-24.
- Simpson, P. (2004). *Stylistics*. London: Psychology Press.

ІНШОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ АРАБСЬКІЙ МОВІ: ТИПОЛОГІЯ Й ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Гребінник Т.О.

Київський національний лінгвістичний університет

Запозичення – це адаптовані слова, які ввійшли в мову, підпорядкувавшись її законам, але які залишаються іншомовними за своїм походженням.

Цьому сприяє також близькість їхньої фонетичної структури до звукового складу мови (<https://mothertongue.ae>). Також варто зазначити, що процес запозичення лексичних одиниць зумовлений внутрішньомовними чинниками (необхідністю позначення нових понять і реалій), а також екстралінгвальними чинниками, зокрема, мовними контактами. Є два шляхи, якими іншомовні слова можуть бути запозиченими в мову-реципієнт: усний та письмовий. Основною причиною запозичення є використання слова з вихідної мови, коли немає відповідника в мові перекладу. Запозичення слів є одним із найпоширеніших явищ у мові, і майже кожна мова демонструє одну або декілька форм запозичення. При лексичних запозиченнях слова переносяться з однієї мови та інтегруються в іншу мову. Адаптація запозичених слів передбачає фонологічну та морфологічну трансформацію іншомовних елементів відповідно до граматичної системи мови-реципієнта. Існують, звичайно, різні соціолінгвістичні та психолінгвістичні чинники, які вступають у гру під час інтеграції запозичень у мову реципієнта, включаючи мотивацію до запозичення та ідеології щодо рідної та інших мов. Позамовні фактори,

такі як орфографія, також важливі, хоча вони досліджуються набагато рідше, ніж інші фактори. Хоча адаптація запозичених слів є переважно граматичним явищем, ці екстралінгвістичні чинники втручаються в їх інкорпорацію в мову реципієнта та потребують подальшого вивчення. (Hamdi, Sami, 2017)

У класичну арабську мову запозичені слова з різних мов: латинської, грецької, перської, турецької, французької, англійської та ін. Коли такі слова запозичуються в арабську мову, вони або залишаються такими, якими вони є в мові оригіналу, або адаптуються шляхом певних фонологічних і морфологічних змін (https://uknowledge.uky.edu/ltt_etds/7).

Арабська мова перебуває під впливом запозичень, з-поміж яких наявні нові культурні слова та ідіоми. Це лексика, якої не існувало в арабській мові раніше, наприклад, політична лексика (imperialism 'impeyaliyah', ідеологія 'idealogia'), мистецька лексика, (philosophy 'philsaphah'), технологічна лексика (laser 'lazer', remote control 'ar-remote', lap top 'labtob', iPod = 'ibad'). (Khrisat, Abdulhafeth Mohamad & Majiduddin, 2014).

Нові запозичені слова не одразу адаптуються до фонологічної системи мови реципієнта. Існує припущення, що люди з високим рівнем володіння мовою більш схильні до використання нових запозичень. Наслідуючи цю логіку, адаптацію запозичених слів правильніше розглядати як ланцюжок, в якому люди з вищим рівнем володіння мовою мають більше шансів першими поширити запозичене слово. Також поширення та початкова адаптація запозичень може відбуватися через білінгвів. Потім форма слова поступово адаптується в міру поширення запозиченого слова та його використання тими, хто володіє мовою-джерелом меншою мірою (Jagers, Zachary, 2015).

Також важливою частиною у вивченні запозичень та їх функціонування є дослідження класифікації запозичень. Запозичення, які існують у словниковому складі мови, можна класифікувати за такими принципами: за джерелом запозичення, за тим, який аспект слова був запозичений, і за ступенем асиміляції. За ступенем асиміляції запозичення можна поділити на:

1. Ті, які повністю асимілювались, відповідають усім морфологічним, фонетичним і орфографічним нормам мови, яка їх запозичила.

2. Ті, які частково асимілювались, тобто залишилися іншомовними за своєю вимовою, написанням чи граматичними формами.

Класифікація за джерелом запозичення (етимологією) є одним із найпоширеніших способів систематизації лексики (поряд із систематизацією за хронологією, семантикою, лексико-граматичною приналежністю, структурою та ступенем асиміляції).

ЛІТЕРАТУРА

How Arabic Influences Other Languages Around the World (2017) Retrieved from: <https://mothertongue.ae/how-arabic-influences-other-languages-around-the-world/>

Bueasa, Noor M., "THE ADAPTATION OF LOANWORDS IN CLASSICAL ARABIC: THE GOVERNING FACTORS" (2015). Theses and Dissertations-Linguistics. 7.

Jaggers, Zachary (2015). "A Constraint-Shifting Account of Loanword Adaptation: Evidence from the Early Stages of Dissemination," University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics: Vol. 21 : Iss. 1 , Article 33.

Khrisat, Abdulhafeth Mohamad & Majiduddin. (2014). Language's Borrowings: The Role of the Borrowed and Arabized Words in Enriching Arabic Language. American Journal of Humanities and Social Sciences

Hamdi, Sami. (2017). Lexical Borrowing in Arabic and the Role of Orthography. International Journal of language and linguistics. 4.

FOREIGN LOANWORDS IN MODERN ARABIC: TYPOLOGY AND FEATURES OF FUNCTIONING

Hrebinnyk T.O.

Kyiv National Linguistic University

Loanwords are words that have been borrowed long ago, which have deeply entered the language, obeying all its laws, and do not betray their foreign origin in any way. This is also facilitated by the proximity of their phonetic structure to the sound structure of the language (<https://mothertongue.ae>). It is also worth noting that the process of borrowing lexical items is caused by intralinguistic factors (the need to denote new

concepts and realities), as well as extralinguistic factors, in particular, language contacts. There are two ways in which foreign words can be borrowed into the recipient language: oral and written. The main reason for borrowing is to provide a word from the source language when there is no corresponding existing word in the target language. Loanwords are one of the most common phenomena in language contact and almost every language exhibits one or more forms of borrowing. In lexical borrowing, words are transferred from one language and integrated into another language. Loanword adaptation involves the phonological and morphological transformation of foreign items to fit the grammatical system of the recipient language. There are, of course, differing sociolinguistic and psycholinguistic factors that come into play during integrating loans in the recipient language, including the motivation for borrowing and the ideologies about the native and other languages. Extralinguistic factors such as orthography are also important, though they are much less often investigated than other factors. Although loanword adaptation is mainly a grammatical phenomenon, these extra-linguistic factors intervene in their incorporation into the recipient language and require further examination (Hamdi, Sami, 2017).

Loanwords are integrated into Classical Arabic from various languages such as Latin, Greek, Persian, Syriac, Turkish, and others. When such words get borrowed into Arabic, they either get adopted, remaining as they are in the source language, or get adapted by undergoing certain phonological and morphological alterations. (https://uknowledge.uky.edu/lit_etds/7)

Arabic is currently facing an influx of loanwords in which the language has to incorporate new cultural words and idioms. There is vocabulary that did not exist in Arabic before, for example, political vocabulary (imperialism 'imperyaliyah', ideology 'ideologia'), artistic vocabulary, (philosophy 'philsaphah') technological vocabulary (laser 'lazer', remote control 'ar-remote', lap top 'labtob', iPod = 'ibad'). (Khrisat, Abdulhafeth Mohamad & Majiduddin, 2014)

New loanwords do not immediately adapt to the phonological system of the borrowing language. It is assumed that people with a high level of language proficiency are more inclined to use new loanwords. Following this logic, the adaptation of loanwords is more correctly seen as a chain in which people with a higher level of language proficiency are more likely to be the first to spread

the loanword. Also, the spread and initial adaptation of loanwords can occur through bilinguals. The form of the word is then gradually adapted as the loanword spreads and is used by those with less proficiency in the source language (Jaggers, Zachary, 2015).

Another important part in the study of borrowings and their functioning is the study of the classification of borrowings. Borrowings that exist in the vocabulary of a language can be classified according to the following principles: by the source of borrowing, by what aspect of the word was borrowed, and by the degree of assimilation:

1. Those that are fully assimilated, they correspond to all morphological, phonetic and spelling norms of the language that borrowed them

2. Those that have partially assimilated, i.e. remained foreign in their pronunciation, spelling or grammatical forms.

Classification by the source of borrowing (etymology) is one of the most common ways to systematize the vocabulary (along with systematization by chronology, semantics, lexico-grammatical affiliation, structure and degree of assimilation).

LITERATURE

How Arabic Influences Other Languages Around the World, (2017). Retrieved from: <https://mothertongue.ae/how-arabic-influences-other-languages-around-the-world/>

Bueasa, Noor M., "THE ADAPTATION OF LOANWORDS IN CLASSICAL ARABIC: THE GOVERNING FACTORS" (2015). Theses and Dissertations-Linguistics. 7.

Jaggers, Zachary (2015) "A Constraint-Shifting Account of Loanword Adaptation: Evidence from the Early Stages of Dissemination," University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics: Vol. 21 : Iss. 1 , Article 33.

Khrisat, Abdulhafeth Mohamad & Majiduddin. (2014). Language's Borrowings: The Role of the Borrowed and Arabized Words in Enriching Arabic Language. American Journal of Humanities and Social Sciences

Hamdi, Sami. (2017). Lexical Borrowing in Arabic and the Role of Orthography. International Journal of language and linguistics. 4.

СПІЛЬНА ПОБУТОВА ЛЕКСИКА ТЮРКСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В АРАБСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Ковбаснюк Н.М.

Київський національний лінгвістичний університет

Образцова Т.В.

Київський національний лінгвістичний університет

Тюркський вплив з-поміж усіх неслов'янських мов, з якими контактувала українська, був найбільшим (Шевельов, 2002, с. 991), оскільки українсько-тюркські мовні контакти сягають ще часів ранньої східнослов'янської доби. Українсько-тюркське мовне контактування на різних мовних рівнях та в часовому вимірі привертало увагу багатьох лінгвістів, що зумовило появу низки різноаспектних досліджень про вплив тюркських мов на слов'янські, надходження лексики тюркського походження до сучасної української мови, функціонування лексем тюркського походження в сучасних українських діалектах (Гриценко, 2014, с. 332).

Контактування українських говірок Карпатського ареалу з мовами інших народів є історично зумовленим явищем, яке відбивається у лексиці, що стосується найрізноманітніших форм суспільного життя українців, їхньої матеріальної та духовної культури (Путрашик, 2008, с. 81).

Гуцульська (східнокарпатська) говірка належить до галицько-буковинської групи південно-західного наріччя української мови і містить багато запозичених слів – словацьких, румунських, угорських. Вагоме місце серед них посідають тюркізми. Наявність тюркізмів у гуцульському діалекті становить значний інтерес, оскільки Закарпаття ніколи не перебувало у складі Османської імперії. Втім, Закарпаття тривалий час входило до складу Угорщини, яка була під окупацією Османської імперії близько 150 років (1541-1699). Через контакти Закарпаття з Угорщиною, а Угорщини з Османською імперією гуцульський діалект збагатився багатьма словами іншомовного походження, а угорська мова зіграла роль мови-посередника. Крім того, на той час дуже потурченою була сербська мова, а угорці запозичили з неї теж чимало слів. Наприклад: бетярь < угор. betyár < серб. bećar < тур. bekar < перс. bikâr “безробітній”.

Процес запозичення іншомовних слів до арабської мови також мав кілька основних етапів. У найбільш ранній період значна кількість запозичень надійшла із середньоперської мови. У період пізнього середньовіччя найбільш активними були контакти арабської мови з турецькою. Саме тому запозичення з турецької посідають чільне місце серед усіх іншомовних запозичень в арабській мові (Стацюк, 2013, с. 144-145).

Прикладами спільних запозичень в арабській мові та гуцульському діалекті можуть слугувати такі слова, як *фінджьби*, *танджір*, *корбач*, *чіжми*, *папучі*.

1. “Фінджьби” (“чашка”) – загальноживане слово в гуцульському діалекті. Воно запозичене з османської, куди увійшло, як і до арабської мови, із перської, де слово *پنگان* означає “чаша, келих”.

2. “Танджір” (“тарілка”) – запозичене з османської, куди, як і до арабської мови, увійшло з перської (*طنجرة*). В угорській мові є схоже слово “*tányér*”, а угорці запозичили його з сербської (“тањир”). Проте в угорській та сербській мовах звуку “ж” немає в цьому слові, а в гуцульському він зберігся.

3. Гуцульське слово “корбач”, що означає “кнут”, походить від османського слова *قرباج*, яке, своєю чергою, запозичили і араби (*كرباج*). Воно вживається також в єгипетському та сирійському діалектах.

4. Слово “чіжми” (“чоботи”) гуцули запозичили з угорської мови (“*chizma*”), а угорці та араби – з тюркського *جزمة*.

5. Слово “папучі” (“капці”) до гуцульської говірки надійшло завдяки угорцям, оскільки в угорській мові існує слово “*rapucs*”, запозичене з османської (*پاپوج*). До османської та арабської мов (зокрема, до сирійського діалекту) це слово прийшло з перської (*پاپوش*).

На основі вищенаведених міркувань можна зробити висновок, що завдяки інтенсивним мовним контактам впродовж тривалого часу до арабської та української мов – попри значну географічну відстань, яка розділяє їхніх носіїв – надійшла низка спільних слів тюркського походження із галузі побутової лексики. З’ясування етимології запозичених слів, які давно закріпилися у словниковому складі мов-реципієнтів, та дослідження шляхів їхнього надходження до лексикону цих мов завжди становить актуальне завдання для лінгвістів.

ЛІТЕРАТУРА

- Гриценко, С. П. (2014). Історія дослідження українського лексикону XVI-XVII ст., *Studia Linguistica*, 8, 325-349.
- Путрашик, В.І. (2008). Іншомовні запозичення в лексиці гірського рельєфу українських говорів карпат. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 18, 81-84.
- Стацюк, Р. В. (2013). Запозичення як один із продуктивних шляхів поповнення лексичного складу військової термінології сучасної арабської літературної мови. *Сходознавство*, 62-63, 142-151.
- Шевельов, Ю. В. (2002). *Історична фонологія української мови*. Харків: Акта.

АРАБІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АРАБСЬКОЇ МОВИ

Лісовська К.А.

Київський національний лінгвістичний університет

Образцова Т.В.

Київський національний лінгвістичний університет

Кожна мова розвивається за певними принципами. Важливим чинником розвитку мови є поповнення її словникового складу новими лексемами. Контакти між носіями різних мов сприяють цьому процесові. Контактуювання мов – один із найсильніших чинників зміни і розвитку мови, який зумовлює запозичення лексики і фразеології (Кочерган, 2010, с. 47).

Носії арабської мови мали активні контакти із сусідніми народами впродовж своєї історії. Як наслідок, багато іншомовних слів увійшли до словникового складу арабської мови з давніх часів і були зафіксовані у словниках та енциклопедіях (Khalid, 2018, с.140). Процес входження іншомовних слів до арабської мови в арабській мовознавчій традиції називається تعريب – “арабізація”. Під цим мається на увазі процес адаптування іншомовних слів до структури арабської мови.

Прикладами іншомовних слів, які потрапили до арабського лексикону у стародавні часи з перської, індо-іранських, грецької, єврейської мов, є такі слова, як دولا ب – “колесо, двигун”, دسكرة – “село, маєток”, كعك – “торт”, فلفل –

“перець”, جاموس – “буйвол”, شطرنج – “шахи”, قبان – “терези”, أريكة – “диван” та ін.

Згідно з поглядами класичних арабських мовознавців, арабізація означає таку зміну іншомовних слів та виразів, яка наближає їх до арабських моделей на морфологічному та фонетичному рівнях. Аль-Джаугарі в “Аль-Сіхах” стверджує, що арабізація неарабського слова відбувається тоді, коли араби вимовляють його відповідно до своїх норм (Al-Hussaini, 2009, с.3).

Важливу роль у поповненні арабського лексикону відіграло зростання політичних відносин арабських країн із країнами Заходу. Внаслідок цього до арабської мови надійшла велика кількість інтернаціоналізмів: ديموقراطية – “демократія”, البيروقراطية – “бюрократія”. Не менша кількість слів з англійської та французької мов набули постійного вжитку в розмовній та літературній мові, як-от: الإنترنت – “інтернет”, تلفون – “телефон”, راديو – “радіо”.

Арабізація іншомовних слів відбувається різними способами – через пряме запозичення, калькування, скорочення, адаптування до структури арабської мови. Часто арабські лінгвісти, автори, журналісти стикаються з труднощами під час пошуку еквівалентів для іншомовних слів. Академії арабської мови у кількох країнах займаються проблемами створення термінології та адаптації запозичень (Khalid, 2018, с.141).

Отже, арабізація – дуже важливий чинник у розвитку арабської мови, який сприяє поповненню її лексичного складу у контексті здобутків сучасної цивілізації та появі нових термінів, пов’язаних із літературою, наукою, мистецтвом, повсякденним життям.

ЛІТЕРАТУРА

- Кочерган, М. П. (2001). *Загальне мовознавство*. Київ: Академія.
- Al-Hussaini, A.A. (2009). *The Arabic Language and the Arabization of Borrowed Words*. Lebanon: United Nations Group of Experts On Geographical Names.
- Khalid M.R. (2018). Al-Ta’rib: Pro and Con of Foreign Words Arabization. *2nd International Conference on Culture and Language in Southeast Asia (ICCLAS 2018)*. Makasar: Atlantis Press.

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ЛЕКСИКА СУЧАСНОЇ АРАБСЬКОЇ МОВИ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Мовлаєва Аміна Заур кизи

Київський національний лінгвістичний університет

Сьогодні суспільно-політична лексика розглядається перш за все як ефективний засіб ідеологічного впливу та комунікації з громадськістю загалом. Лексика такого типу має значний вплив на кожного учасника суспільних процесів, а також складає основу засобів масової інформації. До того ж, її склад повністю враховує всі актуальні терміни і спрямований на психологічне сприйняття інформації громадськістю.

За останні роки країни Арабського Сходу, такі як Катар, Кувейт, Саудівська Аравія, ОАЕ та інші, активізували осучаснення ЗМІ і за короткий проміжок часу досягли помітного прогресу у цій сфері, що призвело до поповнення складу саме суспільно-політичної лексики арабської мови.

Однак, варто розуміти, що суспільно-політичній лексиці притаманні постійні нововведення. Це пояснюється тим, що така термінологія дуже залежить від змін у світовій політиці та спільноті.

Суспільно-політична лексика є досить специфічною лексичною категорією. Вона є частиною лексичної системи мови, в якій відображений широкий спектр суспільних процесів: соціальна структура суспільства, світогляд носіїв мови, а також способи організації суспільного життя країни, в якій функціонує мова (Снісаренко, 2009). Така лексика, з огляду на зміни у різних періодах суспільства, постійно розвивається та поновлюється. Вона безумовно здатна впливати на формування суспільної свідомості людини, її уявлень та поглядів. Саме тому під час дослідження суспільно-політичної лексики лінгвісти акцентують увагу на проблемах її становлення та збагачення в певний період історії.

З функційної точки зору комунікативна роль суспільно-політичної лексики полягає у формуванні бажаної суспільної думки і у впливі на свідомість членів соціуму загалом.

Сферою вжитку суспільно-політичної лексики є засоби масової інформації, публічні виступи політиків та суспільних діячів.

Доречно підкреслити, що для будь-якої вище згаданої сфери функціонування лексики такого типу трьома ознаками є:

1. Актуальність.

Суспільно-політична лексика успішно існує завдяки своєму соціально-оцінному характеру. Такий характер полягає в тому, що більшість політичних термінів, які широко вживаються у сучасних ЗМІ, не сприймаються як щось чуже, навпаки ж, вони є загальнозрозумілими та прийнятними у соціумі. Розуміння слів, які аналізуються, припускає і виражає ставлення до них, тобто – оцінку.

2. Доступність.

Незважаючи на те, що за останні 30 років суспільно-політична лексика арабської мови практично не змінила своєї складової, а лише поповнилась додатковими термінами – спосіб подання інформації, враховуючи швидкий розвиток комп'ютерних технологій, змінився – що, в свою чергу, дало змогу більшій кількості людей, хоча й дистанційно, бути в епіцентрі найважливіших подій.

Окрім того, хоча в побуті використання арабської літературної мови не завжди дотримується, однак для всіх країн Арабського Сходу – це єдина письмова і офіційна мова, яка використовується в таких різноманітних сферах, як радіо, преса, художня література, політика, телебачення, система освіти, а також певною мірою у кіно та театрі (Блинов, 2011).

3. Конкретика.

Гарним прикладом для розуміння правила "конкретики" є структура будь-якої публікації у ЗМІ.

Заголовок інформаційного тексту стимулює читача до перегляду повного тексту. Вступ інформує читача про головних учасників новин, їх дії, місце події, а також найважливіші факти. Наступна частина більш детально описує вступ. Завершується публікація другорядними обставинами новини, подіями та інформацією, що не вважається ключовою (Мелещенко, 2013).

Текст новини є максимально точним і позбавлений художніх прийомів. Вся інформація викладена дуже структуровано, чітко і прозоро. Це пояснюється тим, що читач звик отримувати потрібну інформацію, навіть, якщо не дочитає новину до кінця, завдячуючи правильній побудові публікації.

Отже, суспільно-політична лексика відображає саме ті поняття і явища суспільно-політичного життя, що в певний період часу є значущими, активно обговорюваними та актуальними. Такий тип лексики безпосередньо пов'язаний із певною сферою діяльності і функціонує переважно в публіцистичному стилі як в одній із основних сфер свого вжитку. Арабська публіцистика ж, власне, може успішно існувати, якщо дотримуватиметься трьох основних правил, з-поміж яких: *доступність, актуальність, конкретика*.

Перспективою подальших досліджень є поглиблений аналіз промов найвпливовіших арабських політичних діячів на частотність використання найбільш уживаної суспільно-політичної лексики.

ЛІТЕРАТУРА

- Мелешенко О. (2013). *Альтернативна структура новини для радіо і телебачення*. Вісник Львівського університету, 259 – 263.
- Снісаренко Я. (2009). *Суспільно-політична лексика: проблеми визначення та вивчення*. Наукові записки, 31 – 35.
- Снісаренко Я. (2012). *Суспільно-політична лексика: проблеми визначення та вивчення*. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах, 136 – 149.

ВИКОРИСТАННЯ КАТЕГОРІЇ ЧАСУ ДІЕСЛІВ АРАБСЬКОЇ МОВИ

Шуляк А.Р.

Київський національний лінгвістичний університет

Категорія часу – це першочергова характеристика дієслова. Їй притаманні субкатегорії особи, числа, відміни, виду, стану і, частково, роду, тобто остання виражається в особових формах.

Насамперед слід зазначити, що арабське дієслово має два варіанти відмінювання – префіксальний і суфіксальний. Проте, їхньою особливістю є те, що ці форми відмінювання протиставляються одне одному в їх вживаності і відповідають відмінюваним формам, а саме – часовим формам. Головним фактором та функцією цих часових форм є протиставлення між діями, які або завершені, або завершаться в майбутньому.

Дієслівна система арабської мови дуже багатогранна і водночас дуже складна з граматичної точки зору. Така складність арабської дієслівної системи зумовлена наявністю великої кількості дієслівних форм, таких як перфект та імперфект, активний і пасивний стани перфекту й імперфекту, імператив та інші дієслівні форми. Проте, аби уникати труднощів у використанні даних форм, слід звертати увагу на корені, які лежать в основах тих чи інших дієслів, адже майже половина з цих дієслів є неправильними. Тож, слід ретельно розглядати дієслівну систему арабської літературної мови.

В арабській мові існують такі види часів:

- I. Минулий простий – **فَعَلَ**;
- II. Теперішньо-майбутній – **يَفْعَلُ**;
- III. Майбутній – **سَوْفَ يَفْعَلُ (سَيَفْعَلُ)**;
- IV. Минулий тривалий – **كَانَ يَفْعَلُ**;
- V. Давньоминулий – **كَانَ (قَدْ) فَعَلَ**;
- VI. Майбутнє у минулому – **كَانَ سَيَفْعَلُ**;
- VII. Теперішній можливий – **قَدْ يَفْعَلُ**;
- VIII. Теперішній перфектний – **لا, لم... بعدُ**;
- IX. Майбутній перфектний – **(سَنَ) يَكُونُ (قَدْ) فَعَلَ**;
- X. Майбутній тривалий – **(سَنَ) يَكُونُ يَفْعَلُ**.

Минулий простий час виражає дію, яка відбулася в минулому, тобто та, яка була згадана до моменту мовлення. Також слід зазначити, що минулий час може виражати як доконану дію, так і недоконану. Коли вживається частка **قَدْ** з формою минулого простого часу, то вона вказує на те, що дія дійсно відбулася, коли ми про неї згадуємо під час мовлення, наприклад, **قَدْ قَرَأَ النَّصَّ قَبْلَ الدَّرْسِ**, "Він прочитав текст перед уроком".

Теперішній час арабської мови поділяється на теперішньо-майбутній і теперішній можливий. Теперішньо-майбутній час виражає дію, яка відбувається в момент мовлення або ж вона починається у момент мовлення, також дію, яка відбувається постійно чи періодично, і дію, яка може відбутися у найближчому майбутньому, якщо є якась домовленість або намір, наприклад: **أَذْهَبُ إِلَى مِصْرَ فِي الشَّهْرِ التَّالِي** "Наступного місяця я поїду до Єгипту". Теперішній можливий час зустрічається дуже рідко і виражає імовірність, можливість виконання дії у момент мовлення та використовується разом із часткою **قَدْ**, наприклад: **قَدْ يَدْفَعُ الشَّرُّ بِمِثْلِهِ إِذَا إِعْيَاكَ**

غيرة "Він може відштовхнути зло йому подібним, якщо втомився від протилежного". Теперішній перфектний час використовується вкрай рідко і передає значення незавершеності дії на момент мовлення, наприклад: لَا لَمْ أَحْبَبْتُ وَأَحْبَابِي بَعْدَ "Ні, я ще не зробив домашнє завдання".

Майбутній час арабської мови поділяється на простий майбутній, майбутній перфектний і майбутній тривалий. Простий майбутній час зазвичай використовується для того, аби вказати на те, що дія відбудеться в неозначеному, проте близькому майбутньому або ж у віддаленому. На ці особливості вказують префікси سَوْفَ і سَ، але самотійно ці частки не транслюють жодного значення: الْعَدَاءُ حَتَّى يَوْمِ الْعَدَاءِ "Ти, без жодних сумнівів, перекадеш цей текст до завтрашнього дня". Майбутній тривалий вказує на дію, яка буде відбуватися в майбутньому якийсь певний час, наприклад: يَجِبُ أَنْ يَكُونَ الْإِدَاءُ يَزِيدُ إِلَى الطُّمُوحِ "Продуктивність має відповідати амбіціям". Ця конструкція так само вкрай рідко зустрічається в арабській літературній мові.

Отже, в арабській мові, для того аби передати в мовленні співвідношення між моментом розповіді і моментом дії, існують різноманітні відмінювані форми, і саме цим зумовлена велика кількість часових форм, які допомагають передавати різні відтінки часу і різні відтінки відношень у мовленні. Відповідно, все це утворюється завдяки лексиці, часовим сполучникам, поєднанням дієслів тощо. В арабській сучасній мові існує десять часових форм, проте слід зазначити, що не всі з них часто використовуються в мовленні. Ми дійшли висновку, що саме така велика наявність часових дієслівних форм допомагає виконувати функції вираження усіх значень виконуваної дії, співвідношення її між моментом мовлення та виконанням і вираження різних якісних та кількісних характеристик дії. Саме тому слід звертати увагу на відмінювані форми, оскільки одна й та сама форма дієслова може передавати різні часові відтінки.

В арабській сучасній літературній мові, як і в будь-якій іншій мові, є свої морфологічні особливості. Вона дуже багатогранна і складна водночас, і категорія часу не стала винятком. У цій мові є велика кількість дієслівних форм і для того, аби уникати труднощів у вживанні, слід приділяти увагу кожному дієслову, визначити правильно корені і відповідно використовувати часові форми в мовленні.

ЛІТЕРАТУРА

- Безпояско О. К., Городенська В. М., Русанівський В. М. (1993). Граматика української мови. Морфологія. Київ: Либідь.
- Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я., Тоцька Н. І., Уздиган І. М. (2002). *Сучасна українська літературна мова*. Київ.
- Шевчук С., Кабиш О., Клименко І. (2011). *Сучасна українська літературна мова*. «Алерта».
- Al-mavrid (1995). *A modern Arabic-English dictionary*. DAR EL-ILMLILMALAYIN.

СПЕЦИФІКА АРАБСЬКИХ ПАРЕМІЙ З КОМПОНЕНТОМ-НАЙМЕНУВАННЯМ РОДИННИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Юнга М.А.

Київський національний лінгвістичний університет

Мудрість арабського народу, його світогляд, багатовікові спостереження, знання, пам'ять поколінь відобразилися в усній народній творчості. Дослідження паремій в арабській мові забезпечує покращення розуміння та сприяє осмисленню культурних концепцій та арабського менталітету.

Термін "паремія" вживається для позначення малих жанрових форм таких, як прислів'я, приказки та їх різновиди.

А. Волков (2001) у "Лексиконі загального та порівняльного літературознавства" подає визначення: "паремія – це видове позначення фольклорних малих жанрів афористичного спрямування (прислів'я, приказки). Часом пареміями позначають також малі жанри фольклорної прози: загадки, заклики, побажання, прикмети, прокльони, скоромовки" (с. 398).

В арабському соціумі центральним елементом виступає колектив, а не індивід, особистість залежить від інтересів своєї сім'ї і роду, а не від власних інтересів. Грищенко А. В. (2011) стверджує, що колективна свідомість формувалася за часів середньовіччя. Так само, і в наші дні, характерний для західної цивілізації індивідуалізм не відповідає соціально-психологічному

портрету араба, для якого духовна єдність з родичами відіграють вирішальну роль у світосприйнятті (с. 38).

Ідея, що сім'я є однією з найбільших цінностей для араба, була сформована історично, внаслідок особливостей становлення і розвитку арабського суспільства.

Бінарна опозиція є основним інструментом для дослідження особливостей родинних зв'язків шляхом розгляду арабських паремій. Гендерний аспект, що проявляється в арабських пареміях у бінарних поняттях, таких як "чоловік-дружина", "батько-мати" тощо є основним для опису та розуміння особливостей традиційної моделі арабської сім'ї.

Прислів'я та приказки в патріархальному арабському суспільстві мають на меті висвітлити питання емансипації, наприклад, в прислів'ї *النِّسَاءُ شَقَائِقُ الْأَقْوَامِ* "Жінки – сестри чоловіків", яке підкреслює рівність між чоловіком і жінкою. Водночас (Azhar Jasim Ali Al-Zubeidi, 2017, с. 3) роль жінки обмежена рамками патріархального суспільства, її життя не є самостійним, вона залежна від свого батька або чоловіка.

Прояви гендерної упередженості простежуються і в пареміях про народження та виховання дітей. В доісламській культурі арабів народження дівчинки сприймалося як неминуче зло (*أيسرت وأذكرت ولا أنثت*) "Процвітай, народжуй чоловіків, і не народжуй жінок"). Однак Коран не окреслює відмінностей стосовно народження дівчинки чи хлопчика. В обох випадках це вважається даром і благословенням Аллаха (Скляренко О., Скляренко О., 2020, с. 209-210). Відомий арабський вираз говорить, що *أولادنا أثمار قلوبنا وعماد ظهورنا* "Наші діти – плід нашого серця і опора нашої спини".

Лексеми "брат" і "сестра" в арабських пареміях вживаються як у прямому значенні (*إِذَا تَرَضَّيْتَ أَخَاكَ فَلَا أَخَا لَكَ*) "Якщо тобі доводиться лестити своєму брату, то він тобі не брат"), так і в переносному значенні (*رُبَّ أَخٍ لَكَ لَمْ يَلِدْهُ أُمَّكَ*) "Буває так, що братом для тебе є той, хто не був народжений твоєю матір'ю").

Отже, арабські прислів'я та приказки з компонентом-найменуванням родинних зв'язків є одним з основних джерел для дослідження специфіки та особливостей відносин в арабській сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА

- Скляренко, О., & Скляренко, О. (2020). *Етнічна ономастика: Т. 1. Світ арабів і арабський антропонімікон.*
- Волков, А. (2001). *Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Золоті литаври.*
- Гриценко, Я. В. (2011). Когнітивний вимір арабських пареміологічних одиниць. *Сходознавство*, (55-56), 30–40.
- Azhar Jasim Ali Al-Zubeidi. (2017). *Patriarchal concepts of woman in english, and arabic proverbs.*
- Абуль-Фадль аль-Майданий. (2016). *Арабские пословицы и поговорки* (И. Сарбулатов, Пер.)

СЕКЦІЯ 2 / SECTION 2

(14.15 – 16.15)

**Полілог культур і художній переклад.
Арабський наратив крізь призму воєнної агресії /
Polylogue of Cultures and Literary Translation.
The Arabic Narrative through the Prism of Russian Aggression**

**Модератор Сергій РИБАЛКІН /
Moderator Serhii RYBALKIN**

доцент кафедри східної
і слов'янської філології КНЛУ,
кандидат філологічних наук /
Associate Professor of the Department of
Oriental and Slavic Philology of KNLU,
Candidate of Sciences (Philology)

<https://shorturl.at/bMNSX>

TRANSLATION AROUND THE ROUND TABLE

Dr. Rawya Jarjoura Burbara
Oranim College for Education-Haifa

Translation creates a connecting thread between societies and strengthens the texture of the human culture. It is a bridge that connects between different divided peoples and brings them closer to one another. Interaction between different cultures and civilizations is actually based on translation. Translation is not a matter of intellectual luxury but a human urgent need. Translation has a cultural influence that contributes to the designation of awareness and the versatility of the cultural and contemplative heritage and strengthens the means of understanding the world of the 'other' and absorption of its progress and knowledge.

While Amin al-Zawi wrote: "Peace between peoples requires strong bridges, and the strongest one is the 'transparent humanistic literature'¹⁷, translation has always been a controversial issue among both translators and writers. One group argues that the translator should be loyal to the translated text and should not change anything in it while the other group argues that translation is a process of recreation of the original text. Some critics call this process 'and a betrayal of the text'.¹⁸

The difference between the two approaches of translation creates an impression of uncertainty about the process of translation¹⁹, which constitutes a major controversial issue that occupies the minds of both translators and text-writers²⁰. As a result, there is intensive tension between the two groups with regard to the right on the text.

¹⁷ For more information, see: al-Zawi, Amin (on: June 6, 2019). Why do the Arabs Fear Translation of the Israeli Literature into their language? On Website: *Antologia*, on: <https://alantologia.com/blogs/18674/>

¹⁸ Shenhav-Shahrabany, Yehouda, Mendel, Yonatan and Burbara, Rawiya (2019). *Amputated Tongue: On the Potential for Change in a Political Act of Translation*. *Journal of Levantine Studies*.

¹⁹ Rawya Burbara, Towards a Bilingual Binational Translation Method: The Amputated Tongue Collection of Short Stories as a Sample. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*. 10.32996/ijllt.2021.4.12.15.IJLLT, 21 December 2021.

3. Rawiya Burbara, *IN a severed tongue*, Palestinians stories translated to Hebrew, Van Leer Institute. Yedeoot Ahronot, Jerusalem 2019

²⁰ Shahrabani, Shenhav Yehouda (2020). *Working in Translation- From the Individual Revolution to Bilingual Binational Translation*. Van Leer Institute, and Hakibutz Hame'uhad/ the United Kibbutz

This reminds us of the abovementioned saying that is attributed to Yevgeny Yevtushenko that translation resembles the woman. If she is beautiful, she is not faithful, and if she is faithful, she is not beautiful.

Between *faithfulness* and *beauty*, the text is likely to get lost. It is also possible to consider the *translated text* as a *new creation*, but translation is a representation of the Other. Is the translator allowed to represent the Other as he likes?

Translation of Western literature into Hebrew is an operation of representing the Other. It is true that each translation work is an operation of representation, but translation in the Palestinian-Jewish intercultural context is conducted in asymmetrical conditions due to the theological and colonial relationships that exist between Hebrew and Arabic. Asymmetrical relationships play a decisive role in fields that the French philosopher Jean Paul Gustave Ricœur (2006) calls "untranslatable", namely, semantic gaps that make it difficult to move between two languages

The Arab sociologist, philosopher and historian Ibn Khaldoun (1332-1406 AD) deals with the power of the mechanisms of language and the dramatic political significance that results from the contact between two languages in one country. He says: "The defeated always like to emulate the defeater". The question that arises here is this: In our case, as Palestinians, is there an impact of the language of the defeater, Hebrew, on the language of the defeated, Arabic? Does the language have a "power of sovereignty"? Several writers and translators have expressed their points of view regarding the manner or plans of translation, and through their views, we can find out the reasons for *uncertainty in translation*:

- a) The Iraqi poet Ahmad al-Safi al-Najafi (897 – 27 June 1977) said about his translation of the *Quatrains* of the Persian poet, Omar al-Khayyam (1048 – 1131 AD): "I am true to my translation and to my poems, as I did not insert anything of my thoughts into my translation."²¹
- b) In Mahmoud Darwish's words, we can hear the automatic association and coupling between language and nationality: "I am my language, I am what the words said: أنا ما قالت الكلمات: كن جسدي! فكننت لنبرها جسداً" "Be my body! An I became a body to their rhythm".²²

²¹ al-Khayyam, Omar (1912). *Quatrain of Omar al-Khayyam*: Introduction. Translated by Al-Najafi, Ahmad al-Safi. Dar Takwin.

²² Darwish, Mahmoud (1994) *Qafiya min Ajl al-Mu'allaqat*. From al-Diwan. Dar al-Awdah.

If language is one's 'identity', then it is one's nationality; it is the main thing, and the body is born just to express the poet's words, and then, we can see the significance of every word that the artist, the poet, the writer chooses to use.

The question that arises here is: Does the translator have the right to replace an original word in the source work with another word of his own creation? How can the translator decide which word to choose as a synonymous word and assure the reader that he did not betray the source text? Some critics look at such a translation process as a process of betrayal.

Being the editor of the largest collection of translated Palestinian stories into Hebrew since the establishment of the State of Israel, called *Amputated Tongue*²³, I can witness that the editors of Maktoob series and the group of translators at Van Leer Institute, created a new method of translation that proved throughout the translation process that the right way of translation is a collective bilingual binational common translation.

This paper deals with the issue of translation from these two different points of view and tries to answer the following questions: Why do we translate? What should we translate? How do we translate.²⁴ By giving an examples from the collective bilingual binational common translation.

ВИСВІТЛЕННЯ ПОДІЙ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА АРАБСЬКОМОВНИХ ТЕЛЕКАНАЛАХ: АРАБСЬКИЙ, УКРАЇНСЬКИЙ ТА РОСІЙСЬКИЙ ГОЛОСИ

Бастун М.В.

Київський національний лінгвістичний університет

Питання особливостей арабського медіадискурсу є важливою темою сучасних лінгвістичних досліджень. Слід зазначити, що ця тема тісно пов'язана з подіями сьогодення, і політичні та соціокультурні зміни

²³ Burbara, Rawiya (2019). *Amputated Tongue*. Maktoob: Van Leer Institute and Yedi'ut Aharonot.

²⁴ Burbara Rawya. Towards a Bilingual Binational Translation Method: The Amputated Tongue Collection of Short Stories as a Sample. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*. 10.32996/ijllt.2021.4.12.15.IJLLT, 21 December 2021.

впливають на нього суттєвим чином. Звичайно, вторгнення росії до України не могло не залишити відбитку на цьому дискурсі.

З перших днів повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 р. тема воєнних подій в Україні зайняла перше місце у випусках новин більшості телеканалів світу. З одного боку, це були матеріали професійних журналістів, оглядачів, аналітиків, котрі інформували глядацьку аудиторію про події на фронті, в тилу і на дипломатичному рівні. У тому числі журналісти арабських телеканалів знімали досить багато матеріалів на території України, безпосередньо з місця подій. З іншого боку, до студій запрошували різного роду експертів, дослідників, людей, які мають певний вплив на формування суспільної думки. У інтерв'ю з такими людьми ведучих більше цікавила особиста думка, аналітика, морально-етичні оцінки та прогнози подальшого перебігу подій. Для участі в таких інтерв'ю запрошували передусім фахівців-арабів, котрі живуть у різних арабських країнах, Європі, а також в Україні та РФ. Окрім того, у передачах часто брали участь європейські, американські, українські й російські політики, дослідники, дипломати; часто це були люди, які володіють арабською мовою, в іншому випадку вони спілкувались через перекладача. Спілкування відбувалося у різних форматах, від короткого п'ятихвилинного інтерв'ю сам на сам до дискусії з 3 або чотирма запрошеними учасниками від 30 до 60 хвилин.

Слід відзначити, що мова учасників таких дискусій сильно відрізнялася залежно від країни перебування мовця: чи був то представник арабської або іншої національності. Так, учасники дискусій, які перебували на території РФ, здебільшого у своїх висловлюваннях вживали обороти та терміни, взяті з наративів російської пропаганди: денацифікація, спеціальна воєнна операція, звільнення від нацистів тощо. З боку росії виступали або араби, що мешкають на її території (співробітники різних дослідницьких центрів, ВУЗів тощо), або російські науковці чи дипломати, які володіють арабською мовою. Усі вони без винятку виступали з позицій російської пропаганди.

З українського боку рідше виступали араби, оскільки більшість іноземців після початку масштабного вторгнення покинули територію країни. Українську точку зору представляли здебільшого українські дослідники та дипломати, котрі володіють арабською мовою. Відповідно, в

їх мовленні вживалась лексика, яка відображає позицію української сторони і стосується військових злочинів вчинених російськими окупантами, обстрілів, окупації, масових поховань тощо.

Учасники дискусій араби, що перебувають у різних містах Європи та США (Берлін, Париж, Лондон, Вашингтон) висловлювали дуже різні позиції: від беззастережної підтримки України та української позиції до сумнівів у можливості України протистояти такому потужному ворогові й готовності країн Заходу бути послідовними у наданні Україні підтримки аж до повної її перемоги.

Можна констатувати, що у процесі війни, яка відтворена в арабському медіа дискурсі, сформувались певні позиції, що мають своє лінгвістичне вираження у вживанні певних лексичних, стилістичних та граматичних засобів. Це може стати предметом майбутніх досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

- Кучеренко, А. О. (2017). Арабський медіадискурс у сучасних лінгвістичних і міждисциплінарних дослідженнях. *Мовні і концептуальні картини світу*, (Вип. 59), 128–135.
- Мацкевич А.Р. (2012) Напрямки арабської стилістики у дослідженні публіцистичного стилю. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер.: Філологічна, (Вип. 26), 189-192.
- Якубович М. (2016) Східні «голоси». Що пишуть арабські ЗМІ про Україну. *Український тиждень*, (16 грудня 2016 р.)

COVERAGE OF THE EVENTS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR ON ARABIC-LANGUAGE TV CHANNELS: ARABIC, UKRAINIAN AND RUSSIAN VOICES

Bastun M.V.

Kyiv National Linguistic University

The question of the peculiarities of Arabic media discourse is an important topic of modern linguistic research. It should be noted that this topic is closely related to current events, and political and socio-cultural changes affect it in a

significant way. Of course, such an important event as Russia's invasion of Ukraine could not but leave its mark on this discourse.

From the first days of the full-scale invasion on February 24, 2022, the topic of military events in Ukraine took first place in the news programs of most TV channels in the world. On the one hand, these were the materials provided by professional journalists, commentators, and analysts who informed the audience about events at the front, in the rear, and at the diplomatic level. Journalists of Arabic TV channels filmed quite a lot of materials on the territory of Ukraine, directly from the scene of the events. On the other hand, kinds of experts, researchers, people who have a certain influence on the formation of public opinion were invited to the studios. In interviews with such people, the presenters were more interested in personal opinion, analytics, moral and ethical assessments and forecasts of the future course of events. Arab specialists living in various Arab countries, Europe, as well as Ukraine and the Russian Federation were invited to participate in such interviews. In addition, European, American, Ukrainian and Russian politicians, researchers, diplomats often took part in the programs; often these were people who speak Arabic, otherwise they communicated through an interpreter. Communication took place in various formats, from a short five-minute one-on-one interview to a 30- to 60-minute discussion with three or four invited participants.

It should be noted that the language of the participants in such discussions differed greatly depending on the country of residence of the speaker, whether he was an Arab or representative of other nationality. Thus, the participants of the discussions who were in the territory of the Russian Federation, mostly in their statements used terms taken from the narratives of Russian propaganda, such as: denazification, special military operation, liberation from the Nazis, etc. On the side of Russia, either Arabs living on its territory (employees of various research centers, universities, etc.) or Russian scientists or diplomats who can speak Arabic appeared. All of them, without exception, spoke from the standpoint of Russian propaganda.

On the Ukrainian side, Arabs spoke less often, since most of the foreigners left the territory of the country after the beginning of the large-scale invasion. The Ukrainian point of view was presented mostly by Ukrainian researchers and diplomats who speak Arabic. Accordingly, in their speech, they used vocabulary that reflects the position of the Ukrainian side, which refers to war

crimes committed by the Russian occupiers, shelling, occupation, mass burials, etc.

The Arab participants in the discussions, who are in different cities of Europe and America (Berlin, Paris, London, Washington) expressed very different positions, from unconditional support for Ukraine and the Ukrainian position to expressing doubts about the ability of Ukraine to resist such a powerful enemy and the readiness of Western countries to be consistent in providing Ukraine's support until its complete victory.

It can be stated that in the course of the ongoing war in the Arab media discourse certain positions were formed, which have their own linguistic expression in the use of certain lexical, stylistic and grammatical means. This may be the subject of future research.

تغطية أحداث الحرب الروسية الأوكرانية على القنوات التلفزيونية العربية: أصوات عربية وأوكرانية وروسية

ميكولا باستون

جامعة كييف الوطنية للغات

تعتبر مسألة الخطاب الإعلامي العربي موضوعاً مهماً للبحوث اللغوية الحديثة. وتجدر الإشارة إلى أن هذا الموضوع وثيق الصلة بالأحداث الراهنة وأن التغييرات السياسية والاجتماعية والثقافية تؤثر على هذا الخطاب بشكل كبير. بالطبع، حدث مهم مثل غزو روسيا لأوكرانيا بالضرورة ترك بصماته الواضحة عليه. منذ الأيام الأولى للغزو الشامل في 24 فبراير / شباط 2022، احتل موضوع الأحداث العسكرية في أوكرانيا المرتبة الأولى في البرامج الإخبارية لمعظم القنوات التلفزيونية في العالم. من ناحية، كانت هناك مواد قدمها الصحفيون والمعلقون والمحللون المحترفون الذين أطلعوا الجمهور على الأحداث في جبهة القتال والخطوط الخلفية وعلى الصعيد الدبلوماسي. بما في ذلك، صور صحفيو القنوات التلفزيونية العربية الكثير من المواد على أراضي أوكرانيا، مباشرة من مسرح الأحداث. من ناحية أخرى، تمت دعوة إلى الاستوديوهات الخبراء والباحثين والأشخاص الذين لديهم تأثير في تكوين الرأي العام. في المقابلات مع هؤلاء الأشخاص، أبداً مقدمو البرامج اهتماماً بالرأي الشخصي والتحليلات والتقييمات الأخلاقية والتنبؤات بالمسار المستقبلي للأحداث. على وجه الخصوص، تمت دعوة المتخصصين العرب الذين يعيشون في مختلف البلدان العربية والأوروبية، وكذلك في أوكرانيا والاتحاد الروسي، للمشاركة في مثل هذه المقابلات. بالإضافة إلى ذلك، غالباً ما شارك في البرامج سياسيون وباحثون ودبلوماسيون أوروبيون وأمريكيون وأوكرانيون وروس؛ غالباً ما يكون هؤلاء أشخاصاً يتحدثون العربية. كان التواصل يجري بأشكال مختلفة، من مقابلة قصيرة مدتها خمس دقائق وجهاً لوجه إلى مناقشة مدتها 30 إلى 60 دقيقة مع ثلاثة أو أربعة مشاركين مدعويين.

وتجدر الإشارة إلى أن لغة المشاركين في مثل هذه النقاشات اختلفت بشكل كبير باختلاف بلد إقامة المتحدث، سواء كان عربياً أو ممثلاً لجنسية أخرى. وهكذا، استخدم المشاركون المقيمون في أراضي الاتحاد الروسي في تصريحاتهم مصطلحات وعبارات مأخوذة من روايات الدعاية الروسية، مثل: إزالة النازية (نزع النازية)، والعملية العسكرية الخاصة، والتحرير من النازيين، إلخ. كان المتحدثون إما العرب الذين يعيشون في روسيا

(موظفون في مختلف مراكز البحوث والجامعات ، إلخ) أو علماء أو دبلوماسيون روس يتحدثون العربية. كلهم ، دون استثناء ، تحدثوا من وجهة نظر الدعاية الروسية. من الجانب الأوكراني ، تحدث العرب بشكل أقل ، حيث غادر معظم الأجانب أراضي البلاد بعد بداية الغزو الروسي الشامل. تم تقديم وجهة النظر الأوكرانية في الغالب من قبل باحثين ودبلوماسيين أوكرانيين يتحدثون العربية. في خطابهم ، كانوا يستخدمون مفردات تعكس الموقف الأوكراني الذي يشير إلى جرائم الحرب التي ارتكبتها المحتلون الروس ، والقصف والاحتلال والمقابر الجماعية وغرف التعذيب ، إلخ. أعرب المشاركون العرب في المناقشات ، من بينهم المتواجدون في مدن مختلفة من أوروبا وأمريكا (برلين ، باريس ، لندن ، واشنطن) عن مواقف مختلفة للغاية ، من الدعم غير المشروط لأوكرانيا والموقف الأوكراني إلى الإعراب عن الشكوك حول قدرة أوكرانيا على مقاومة مثل هذا العدو القوي ، واستعداد الدول الغربية للثبات في تقديم الدعم لأوكرانيا حتى انتصارها الكامل. يمكن القول أنه في سياق الحرب الدائرة تشكلت في الخطاب الإعلامي العربي مواقف معينة ، لها تعبيرها اللغوي المتمثل في استخدام بعض الوسائل المعجمية والأسلوبية والقواعدية. قد يكون هذا موضوع البحوث في المستقبل.

ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ УКРАЇНЦІВ ОАЕ

Кудешір М.М.

Київський національний лінгвістичний університет

Українська спільнота в ОАЕ працює в різних культурних напрямках, зокрема, літературному. Так, у 2021 році було опубліковано книгу з промовистою назвою "Подих пустелі: антологія творчості українців ОАЕ". Слід зазначити, що видання було приурочено до Дня української писемності та мови Ужгородським видавництвом "РІК-У". Антологія пропонує твори, різні за жанрами та формами: художні, публіцистичні, а також поетичні.

Автори цих творів працюють у різних сферах, та їх об'єднує літературна творчість, яка допомагає виразити свою ідентичність. Барвистість наративів антології імплікує сконденсований прорефлексований досвід українців в арабській культурі, серед яких педагоги, психологи, священики, геологи, стюардеси, маркетологи, громадські активісти, члени Спілки письменників України, учасники Каннського кінофестивалю, правозахисники, соціальні працівники, модельєри, копірайтери тощо. Справжньою родзинкою збірки є розділ творів, написаних дітьми – учнями українських шкіл "Софія" в м. Дубай та "Дивосвіт" в м. Абу-Дабі, відповідно.

Наскрізним лейтмотивом творів антології є буття українців в арабському світі. Антологія є першим виданням українських авторів, які проживали або проживають в ОАЕ. Куратори проєкту переконані, що збірка є доброю творчою платформою для талановитих українців, а також засобом популяризації української мови. Збірка поповнила бібліотечні фонди Бразилії, Кувейту, Китаю та інших країн. Вона є в бібліотеці Українського національного музею Чикаго.

Упорядник і літературний редактор антології Тарас Ващук є також одним з авторів збірки. Крім того, він є одноосібним автором збірок коротких оповідань "Україна в пісках" (2017, Харківське видавництво "Фоліо") та "Приблуди" (2021, Івано-Франківське видавництво "Лілея НВ").

Книга "Приблуди" частково автобіографічна. Оповідання також висвітлюють досвід взаємодії автора з різними людьми – представниками різних етнічних спільнот, чії проблеми та боротьбу він по-журналістськи правдиво й по-мистецьки виразно змальовує. Збірка об'єднує тридцять різних історій, розділених на три розділи. До першого розділу увійшли оповідання, в яких йдеться про період в житті автора, коли він виїжджав з України в ОАЕ. В другому – тексти, написані в період проживання та роботи в Дубаї. Третій, найоб'ємніший, розділ – про друзів, колег, знайомих в ОАЕ.

Дизайн палітурки символічно суголосний зі змістовим наповненням книги: кількість різнокольорових смужок на гуцульській ряднині збігається з числом оповідань.

Письменник не хибить ідеалізацією Еміратів чи пейоратизацією України. Натомість в його історіях показано динаміку особистісного буття, трансформаційного досвіду та позитивних очікувань.

LITERARY CREATIVITY OF UKRAINIANS IN THE UAE

Kuleshir M.M.

Kyiv National Linguistic University

The Ukrainian community in the UAE works in various cultural directions, in particular, literary. So, in 2021, there was published a book with

the telling title "Breath of the Desert: An Anthology of Creative Writing of Ukrainians of the UAE". It should be noted that the publication was carried out before the Day of Ukrainian Writing and Language by the Uzhgorod publishing house "RIK-U". The anthology offers works of different genres and forms: artistic, journalistic, as well as poetic.

The authors of these texts work in different fields, and they are united by literary creativity, which helps to express their identity. The colorfulness of the narratives of the anthology implies the condensed and reflected experience of Ukrainians in Arab culture, including teachers, psychologists, priests, geologists, flight attendants, marketers, public activists, members of the Union of Writers of Ukraine, participants of the Cannes Film Festival, human rights defenders, social workers, fashion designers, copywriters, etc. The real highlight of the collection is the section of works written by children – students of the Ukrainian schools "Sofia" in Dubai and "Dyvosvit" in Abu Dhabi.

The overall leitmotif of the works of the anthology is the existence of Ukrainians in the Arab world. The anthology is the first edition of Ukrainian authors who lived or are living in the UAE. The curators of the project are convinced that the collection is a good creative platform for talented Ukrainians, as well as a means of popularizing the Ukrainian language. The collection replenished the library funds of Brazil, Kuwait, China and other countries. It is in the library of the Ukrainian National Museum in Chicago.

Compiler and literary editor of the anthology Taras Vashchuk is also one of the authors of the collection. In addition, he is the sole author of another two collections of short stories "Ukraine in the sands" (2017, Kharkiv publishing house "Folio") and "Wanderers" (2021, Ivano-Frankivsk publishing house "Lileya NV").

The book "Wanderers" is partly autobiographical. The stories also highlight the author's experience of interaction with various people – representatives of various ethnic communities, whose problems and struggles he depicts in a journalistically truthful and artistically distinct way. The collection consists of thirty different stories divided into three sections. The first chapter includes stories that tell about the period in the author's life when he was leaving Ukraine for the UAE. The second contains texts written during the period of living and working in Dubai. The third, most voluminous, section is about friends, colleagues, acquaintances in the UAE.

The design of the cover is symbolically consistent with the content of the book: the number of multi-colored stripes on the Hutsul carpet corresponds to the number of stories.

The writer neither idealizes the Emirates nor pejorates Ukraine. Instead, his stories show the dynamics of personal existence, transformative experiences and positive expectations.

**IMPACT OF RUSSIA'S WAR AGAINST UKRAINE
ON EGYPTIAN VLOGGERS DISCOURSE
(ON MATERIALS OF VLOGS "MAḌĀ LAW" AND "SALĀM KATANANY")**

Kucherenko A.O.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

In the last decade, the vlogging or videoblogging discourse gained a significant influence on the public opinion. Vlogs cover different topics, including social, political, cultural sphere, etc. However, vloggers, unlike officially recognized journalists, are not responsible for the quality and credibility of information. The language of Arabic video blogs reflects the linguistic and sociocultural attitudes of speakers towards their verbal self-expression in the media and in the online communication (Bassiouney, 2022). Linguistic and sociolinguistic studies of the Arabic blogosphere are represented in the works of B. I. Ghasani and E. A. Umami (2021) "Code-switching and Code Mixing on Vlog: A Sociolinguistics Study", Z. Q. Al-Oraibi and Z. F. Himood (2022) "Codeswitching in Social Media Influencers' Speech: "Iraqi Youtubers": A Case Study", N. Mufidah, D. Suryawati and R. Imam (2021) "Vlog media in Arabic learning for the pro gadget generation", and others. As Russia's aggression against Ukraine affected the online discourse globally, including the Arabic content, it requires an in-depth linguistic investigation. This study deals with linguistic, sociolinguistic, and pragmatic peculiarities of the Egyptian vlogging discourse, in particular, based on the materials of vlogs "Maḏā law" ("What if", over 2 million followers) and "Salam Katanani" (over 500,000 followers).

Salam Katanani's ("Salam Katanani") and Eman Sobhy's ("Maḏā law") vlogs are oriented over the informative and entertaining materials about history,

psychology, human body, social problems, and so forth. In the given vlogs, the content creators perform the identity of a young educated Egyptian woman. Their language code involves Egyptian Arabic, MSA, youth slang, with the frequent insertion of English words. In videos posted between March and June of 2022, we observed the topics of outcomes of a possible nuclear blast, nuclear war, biological weapon use, etc. (Salam Katanani, 2022, March 18; Salam Katanani, 2022, May 6; Maḍā law, 2022, June 26). However, neither the war against Ukraine, nor Russian actions were mentioned in the studied materials. The Russia-Ukraine war was addressed indirectly and only once in Salam Katanani's video: "*maḍā law ūkrāniyā wa rūsiyā taḥḥū 'alā ba 'd bi-n-nawawiyy?*" – what if Ukraine and Russia strike each other with nukes? (Salam Katanani, 2022, March 18, 0:01).

It is indicated that both vloggers preserve the positive emotional expressivity (with verbal and non-verbal means) in the investigated content. Although Eman Sobhy addressed the Chernobyl disaster in the topic on the consequences of a nuclear blast, the word "Ukraine" is mentioned just once (written on the map, not pronounced). Despite of criticising Russia's actions after the disaster of 1986, the vlogger used a Russian lexeme "*ḥarāšō*" (well) in the end of the video to create a positive emotional perception of her performance (Maḍā law, 2022, June 26, 3:18).

The results of the provided research showed that the studied Egyptian vlogging discourse was affected by the news of Russia's invasion of Ukraine as vloggers raised the topic of existential threats, such as the danger of nuclear and biological weapon, the potential world war, etc. The war against Ukraine, as well as Ukraine itself was not discussed directly. Vloggers preserved the positive expressivity of their speech in order to maintain the entertaining element of their content and to avoid the negative influence on the follower's opinion.

LITERATURE

- Bassiouney, R. (2020). *Arabic Sociolinguistics: Topics in Diglossia, Gender, Identity, and Politics* (2nd ed.). Washington, DC: Georgetown University Press.
- Al-Oraibi, Z. & Himood, Z. (2022). Codeswitching in Social Media Influencers' Speech: "Iraqi Youtubers" A Case Study. *Journal of Positive School Psychology*, 6(4), 8575-8586.

- Maḍā law (2022, June 26). *Maḍā law ḥaṣala infijār nawawiy* [Video]. Facebook. <https://www.facebook.com/watch/?v=572981917518032>
- Mufidah, N., Suryawati, D. & Imam, R. (2021). Vlog Media in Arabic Learning For the Pro Gadget Generation. Proceedings of the International Conference on Engineering, Technology and Social Science (ICONETOS 2020). *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 529, 530-534.
- Salam Katanani. (2022, May 6). *Al-asliḥa al-biyūlūjiyya* [Video]. Facebook. <https://www.facebook.com/watch/?v=1140015646838442&ref=sharing>
- Salam Katanani. (2022, March 18). *Maḍā law qāmat al-ḥarb an-nawawiyya* [Video]. Facebook. <https://www.facebook.com/watch/?v=1627081380985648&ref=sharing>
- Umami, E. A. & Ghasani, B. I. (2021). Code-switching and Code Mixing on Vlog: A Sociolinguistics Study. *Journal of Islamic Literature and History*, 2(1), 15-30.

المنظور التحليلي للدعاية الروسية في ظل هجومها على أوكرانيا

إيهور نيتشيبيورينكو
جامعة كييف الوطنية للغات

"لقد واجهنا دائمًا السرديات الدعائية التي تنشرها روسيا في الشرق الأوسط وإفريقيا" - المبعوث الخاص لأوكرانيا لشؤون الشرق الأوسط وإفريقيا، الدبلوماسي والمؤرخ الأوكراني ماكسيم صبح

24 فبراير 2022. عبر الجنود الروس بشكل غير قانوني حدود الدولة الأوكرانية، وشنت روسيا حربًا واسعة النطاق ضد أوكرانيا. ولكن يستمر العدوان الروسي المسلح على أوكرانيا منذ أكثر من ثماني سنوات بدءًا من الاستيلاء على شبه جزيرة القرم والمعارك في منطقة دونباس، ومنذ 24 فبراير تحول إلى حرب واسعة النطاق. لكن ما الذي يجعل هذه الحرب مميزة؟ لا تشن روسيا حربًا كلاسيكية ضد أوكرانيا وشعبها والديمقراطية فحسب، بل تشن أيضًا حربًا معلوماتية. إنها تستخدم أخبارًا مزيفة وجيشًا من الروبوتات لنشر الأكاذيب وزرع الشكوك.

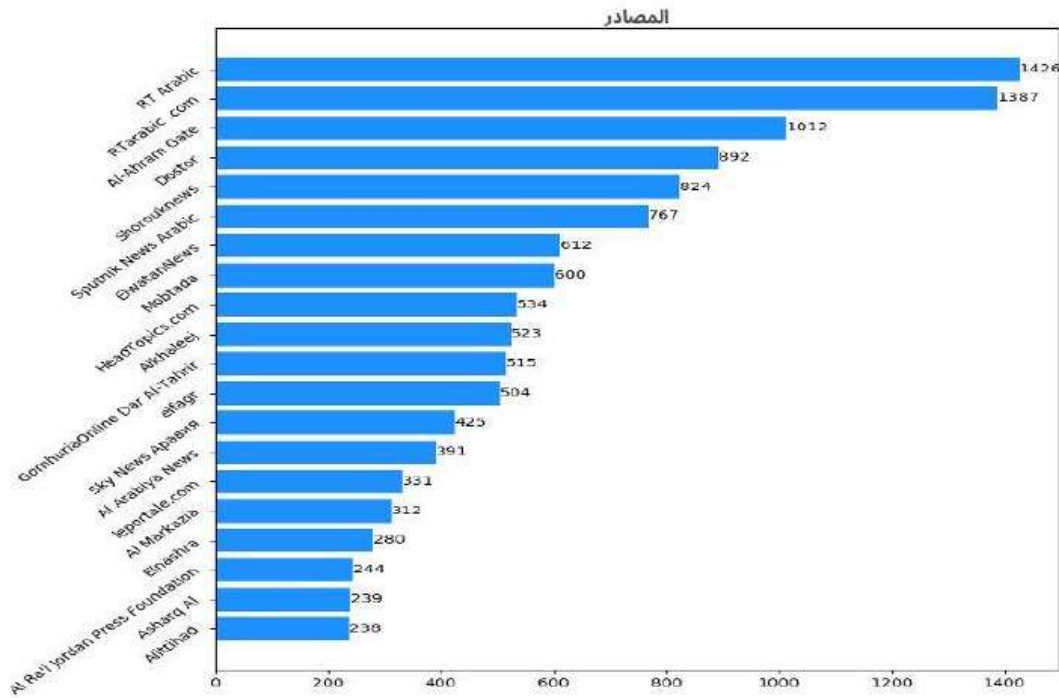
"تعنى وما زال الكثير من المختصين والباحثين والمنظرين في شؤون الصحافة والإعلام بأن الصحافة هي السلطة الرابعة التي تراقب السلطات الثلاث في المجتمع: السلطة التشريعية والسلطة القضائية والسلطة التنفيذية. ومنهم من رأى أن الصحافة هي بارومتر الديمقراطية وهي الأساس في إنصاف الفقراء والمساكين والمهمشين، وهي الوسيلة الاستراتيجية للكشف عن الحقيقة واستقصاء الواقع، لكن واقع القرن الحادي والعشرين يقول إن الصحافة تحولت من السلطة الرابعة إلى وسيلة لتزييف الواقع وتضليل الوعي وفبركة الأحداث والقضايا وفق ما تمليه عليها قوى المال والأعمال والسياسة"، - هذا ما كتبه السيد محمد قيراط في مقالته بعنوان "من السلطة الرابعة إلى التلاعب بالعقول" (2013)، مؤكدًا أقواله أن روسيا تمكنت من شن عدوان واسع النطاق بسبب الفوضى الإعلامية التي أحاطت بعدوانها على مدى السنوات الثماني السابقة. بدلاً من إيقاف الكرملين بصورة قاطعة في عام 2014، تجول العالم في قصص حول "الانفصاليين"، واستفتاء القرم، والطبيعة غير السياسية لنورد ستريم 2 (خط أنابيب للغاز)، وإلخ.

قال لواء د. على محمد رجب إن "العلاقة بين الدعاية والحرب قائمة منذ زمان بعيد، فقد شكلت الدعاية أداة هجوم ودفاع في الحرب، متساوية أحياناً من حيث التأثير مع أدوات القتل والتدمير، بل ربما تتجاوز أعتى وسائل التدمير..." (2013) الدعاية الروسية المعاصرة متواصلة وشديدة الاستجابة للأحداث. بسبب عدم التزامهم بالواقع الموضوعي، لا يحتاج الدعاة الروس إلى الانتظار من أجل فحص الوقائع والتثبت من الادعاءات. الدعاية الروسية تنتج بأحجام لا تصدق من الضخامة، وتبث أو توزع عبر عدد كبير من القنوات. تشتمل هذه الدعاية على النصوص، ومقاطع الفيديو، والمقاطع الصوتية، والصور التي يتم تعميمها عبر الإنترنت، ووسائل التواصل الاجتماعي، والتلفزة الفضائية، وغير ذلك (كريستوفر بول وميريام ماثيوز، 2016).

لقد انتشرت الدعاية الروسية لسنوات عديدة، التي يمكن وصفها بأنها معادية للغرب، بنشاط في وسائل الإعلام العربية. وبالنسبة للعالم العربي، فإن الدعاية الروسية توليه اهتماماً كبيراً، خاصة بعد أن فرضت الدول الغربية عقوبات على القنوات الروسية الرئيسية، والتي تعتبر عموداً فقرياً للدعاية الروسية. القنوات الرئيسية التي تدور في الفلك الروسي وتبث سردياته للعالم العربي هي: "روسيا اليوم"، "روسيا بالعربية"، "سيوتنيك عربي". ظهرت الدعاية الروسية في العالم العربي في عام 2007، حيث بدأت قناة "روسيا اليوم" البث باللغة العربية في مايو عام 2007. حسب المعلومات المفتوحة، توجد مكاتب للقنوات الدعائية الروسية في الشرق الأوسط، ولا سيما في بغداد ودمشق وبيروت وغزة والقدس والقاهرة وتتطور شبكة المراسلين العرب "المستقلين" فيها. يرفع الكرملين القنوات التلفزيونية بسخاء، على سبيل المثال في عام 2022، تلقت قناة "روسيا اليوم" وحدها رسمياً 88 مليار روبل (حوالي 834 مليون دولار) من إعانات ميزانية الدولة.

فيما يتعلق بهدفها، فتعمل الدعاية على تعبئة السكان داخل روسيا وخارجها. على سبيل المثال، إنها تخلق الأكاذيب حول عدوان أوكرانيا على مواطنيها وتهديد الأسلحة البيولوجية الموجهة ضد الروس وقواعد الناتو السرية، كل هذه الأشياء تستهدف لتبرير و"تبييض" الحرب وإثارة دعم السكان للأعمال القتالية وحتى الامتنان للنظام، الذي كما يقال إنه يحمي مصالح روسيا. فيما يتعلق بالجمهير الخارجية، تسعى الدعاية الروسية إلى نشر سردياتها لتشويه سمعة أوكرانيا والغرب (نستخدم مصطلح "الغرب" كصورة جماعية للتفكير والعقلية الغربية وليس كمنطقة جغرافية).

تحتل القنوات الروسية وفقاً للبوابات التحليلية المرتبة الأولى من حيث الزيارات والمستخدمين الفريدين بين المواقع الإخبارية التلفزيونية باللغة العربية متقدمة على "قناة الجزيرة" و"العربية" و"سي إن إن العربية" و"سكاي نيوز عربية". لضمان موضوعية المعلومات، نستخدم البرنامج "سيمانتروم" (بالإنجليزية Semantrum)، وهو عبارة عن منصة لمراقبة وتحليل وإدارة وسائل الإعلام ومواقع التواصل الاجتماعي، للتعرف على ديناميكيات الإشارات إلى أوكرانيا والأحداث فيها:

إخترنا شهر ديسمبر في عام 2022، الشهر العاشر للحرب الروسية الأوكرانية، للتحليل. تم العثور على 14173 رسالة في 69 مصدرًا. المصدر الأكثر نشاطًا هو "روسيا اليوم" حيث بلغ عدد رسائله - 1426 (أي 10.1 بالمئة من العدد الإجمالي). في الواقع، حتى خلال الشهر العاشر من الحرب، كانت جميع الوسائل الممولة لروسيا تقريبًا في مواقع متقدمة.

أوكرانيا بدورها، لا تملك حاليًا تمثيلًا إعلاميًا حكوميًا خاصًا بها في الدول العربية ولا يمكنها الاستجابة بسرعة على انتشار المزيفات والأكاذيب الروسية وتوضيح موقفها للعالم العربي. بكل التأكيد، هناك وسائل الإعلام الخاصة في أوكرانيا، مثل "أوكرانيا بالعربية" و"أوكرانيا برس" و"أوكرانيا اليوم"، التي تبث الأجندة الأوكرانية للدول العربية، لكن لا يمكن مقارنة نفوذها وقدراتها بالوسائل الروسية. لكن من الجدير بالذكر أنه بعد بداية روسيا غزوها واسع النطاق لأوكرانيا في عام 2022، بدأ الوضع يتغير. تم إنشاء المنصة الأوكرانية الرسمية war.ukraine.ua، والتي يتابعها الملايين، لتقديم أدلة على إرهاب آلة الحرب الروسية في أوكرانيا، إنها مترجمة إلى 8 لغات، من بينها العربية. استؤنفت مهمة المبعوث الخاص لأوكرانيا لشؤون الشرق الأوسط وإفريقيا استجابة لمشاكل أزمة الغذاء ولنقل الموقف الرسمي الواضح إلى العالم العربي. في الوقت نفسه، عرضت أوكرانيا للقنوات التلفزيونية العربية الرائدة ووسائل الإعلام العالمية لفتح مكاتبها في أوكرانيا من أجل نقل المعلومات حول الأحداث في أوكرانيا بسرعة وموضوعية. نأمل أن يسمع صوت أوكرانيا خطوة بخطوة على نطاق أوسع في العالم العربي في المستقبل القريب.

المراجع:

محمد قيراط، عنوان المقالة: "من السلطة الرابعة إلى التلاعب بالعقول"؛ جريدة الشرق، 16 مارس 2013.
لواء د. على محمد رجب، عنوان المقالة: "الدعاية للحرب عبر التاريخ"؛ مجلة عسكرية واستراتيجية "درع الوطن"، 1 يونيو 2013.

كريستوفر بول وميريام ماثيوز، عنوان المنظور التحليلي: "نموذج الدعاية الروسي: "خرطوم الأباطيل"، لماذا قد
ينجد والخيارات لمكافحته"؛ مركز سياسات الدفاع والأمن الدولي التابع لمعهد أبحاث RAND للدفاع
الوطني، 2016.

إيهور شافرو، مقابلة مع المبعوث الخاص لأوكرانيا على الموقع war.ukraine.ua، 9 سبتمبر 2022؛ الرابط:
./https://war.ukraine.ua/ar

منصة "سيمانتروم" لمراقبة وتحليل وإدارة وسائل الإعلام ومواقع التواصل الاجتماعي، الرابط:
https://www.world.semantrum.net

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД РОСІЙСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ У СВІТЛІ НАПАДУ НА УКРАЇНУ

Нечипоренко І.В.

Київський національний лінгвістичний університет

*"Ми завжди протидіяли нарративам, які поширювала росія на території Близького
Сходу і Африки" — Спецпредставник України з питань
Близького Сходу та Африки, український дипломат та історик Максим Субх*

24 лютого 2022 року російські військові незаконно перетнули державний кордон України; росія розв'язала проти України повномасштабну війну. Проте російська збройна агресія проти України триває вже понад 8 років, починаючи із захоплення Криму та боїв на Донбасі, а з 24 лютого переросла у повномасштабну війну. Але що робить цю війну такою особливою? росія веде не лише "класичну війну" проти України, її народу та демократії, а й інформаційну. Вона використовує фейкові новини та армію ботів, щоб поширювати свої наративи, брехню та сіяти сумніви.

"Багато фахівців, дослідників, теоретиків засобів масової інформації казали і досі кажуть, що преса є четвертою владою, яка контролює три інші: законодавчу, судову та виконавчу. Деякі з них вважали, що преса є барометром демократії та основою справедливості для бідних, нужденних і маргіналізованих, і це стратегічний засіб для розкриття правди та дослідження реальності, але реальність двадцять першого століття говорить, що преса перетворилася з четвертої влади на засіб фальсифікації реальності, введення в оману та фабрикації подій, йдучи на поводу сили

грошей, бізнесу та політики", – ось що Мухаммад Кірат писав у своїй статті під назвою "Від четвертої влади до маніпулювання розумом" (2013). Підтверджуючи його слова, росія змогла розпочати широкомасштабну агресію завдяки медійному хаосу, який супроводжував її агресію протягом останніх 8 років. Замість того, щоб остаточно зупинити Кремль у 2014 році, світ ходив колами навколо історій про "сепаратистів", кримський референдум, аполітичність "Північного потоку-2" тощо.

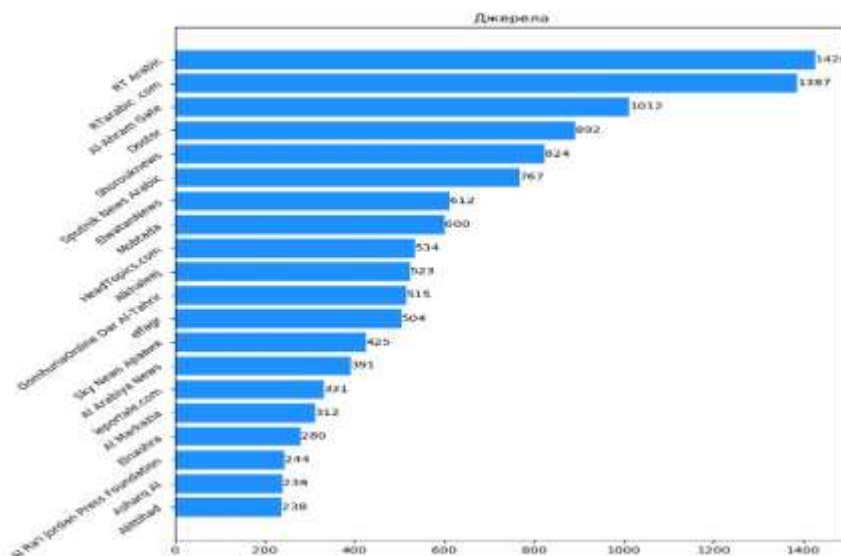
Бригадний генерал Алі Мухаммад Рагаб (2013) написав: "Взаємозв'язок між пропагандою та війною існує здавна, оскільки пропаганда була інструментом нападу та захисту під час війни, інколи рівним за силою впливу з іншими інструментами вбивства та руйнування, і можливо, навіть перевищуючи найпотужніші засоби ураження...". Сучасна російська пропаганда характеризується своєю систематичністю та швидкою реакцією на події. У зв'язку з нехтуванням та недотриманням об'єктивної реальності російським пропагандистам не потрібно чекати перевірки фактів і тверджень. Російська пропаганда розповсюджується в неймовірно великих обсягах, транслюється та поширюється через велику кількість каналів. Ця пропаганда включає тексти, відеоролики, аудіозаписи та зображення, які поширюються через інтернет, соціальні мережі, супутникове телебачення тощо (كريستوفر بول وميريام ماثيوز, 2016).

Протягом багатьох років російська пропаганда, яку можна описати антизахідною, активно поширюється в арабських медіа. Російська пропаганда приділяє арабському світу велику увагу, особливо після того, як Євросоюз затвердив санкції, які передбачають призупинення ліцензій та мовлення основних російських каналів, які вважаються стовпом російської пропаганди. Основні медіа, які транслюють російські наративи на арабський світ: RT Arabic (روسيا اليوم), Russia in Arabic (روسيا بالعربية), Sputnik Arabic (سبوتنيك عربي).

У травні 2007 року канал Russia Today почав мовлення арабською мовою. Згідно з відкритою інформацією, офіси російських пропагандистських каналів є на Близькому Сході, зокрема в Багдаді, Дамаску, Бейруті, Газі, Єрусалимі й Каїрі. Кремль щедро спонсорує телеканали, наприклад, у 2022 році лише Russia Today офіційно отримав 88 мільярдів рублів (близько 834 мільйонів доларів) дотацій з державного бюджету.

Щодо своєї мети, пропаганда мобілізує населення всередині і за межами росії. Наприклад, вигадуючи брехню про агресію України проти власних громадян, загрозу біологічної зброї, спрямовану проти росіян, та таємні бази НАТО, пропаганда має на меті виправдати та "відбілити" війну та викликати підтримку населення військових дій і навіть вдячність режиму, який нібито захищає інтереси росії. Стосовно зовнішньої аудиторії російська пропаганда прагне поширювати свої наративи, щоб дискредитувати Україну та Захід (ми використовуємо термін "Захід" в політичній площині, а не в географічній).

Російські канали, за даними аналітичних порталів, посідають перше місце за відвідуваністю серед арабськомовних медіа, випереджаючи Al Jazeera, Al Arabiya, CNN Arabia та Sky News Arabia. Для забезпечення об'єктивності цієї інформації ми використовуємо платформу Semantrum, щоб визначити динаміку згадок про Україну та подій в ній.

Для аналізу ми обрали грудень 2022 року, десятий місяць російсько-української війни. У 69 джерелах знайдено 14173 повідомлення. Найактивнішим джерелом є RT Arabic, кількість повідомлень якого становить 1426 (тобто 10,1% від загальної кількості). Дійсно, навіть на десятому місяці війни російські засоби та їх сателіти займали та продовжують займати передові позиції.

Україна, у свою чергу, наразі не має власного державного (або яке спонсорується державою) медіа-представництва в арабських країнах і не

може оперативно реагувати на поширення російських фейків і наративів та роз'яснювати свою позицію арабському світу. Безумовно, в Україні є ЗМІ, такі як "أوكراينا بالعربية", "أوكراينا برس" та "أوكراينا اليوم", які транслюють український порядок денний на арабські країни, але їхній вплив і можливості не зрівняються з російськими засобами. Але варто зазначити, що після початку широкомасштабного вторгнення росії в Україну у 2022 році ситуація почала змінюватися. Офіційна українська платформа war.ukraine.ua, за якою стежать мільйони, створена для висвітлення подій в Україні та перекладена 8 мовами, зокрема арабською. Відновлено місію Спеціального представника України з питань Близького Сходу та Африки, реагуючи на проблеми продовольчої кризи та донесення чіткої офіційної позиції України до арабського світу. Водночас Україна запропонувала провідним арабським телеканалам і світовим ЗМІ відкрити свої представництва в Україні, щоб оперативно та об'єктивно доносити інформацію про ситуацію в Україні. Сподіваємося, що крок за кроком голос України буде почутий у більшому масштабі в арабському світі.

ЛІТЕРАТУРА

- محمد قيراط، عنوان المقالة: "من السلطة الرابعة إلى التلاعب بالعقول"؛ جريدة الشرق، 16 مارس 2013.
لواء د. على محمد رجب، عنوان المقالة: "الدعاية للحرب عبر التاريخ"؛ مجلة عسكرية واستراتيجية "در اللوطن"،
1 يناير 2013.
كريستوفر بول وميريام ماثيوز، عنوان المنظور التحليلي: "نموذج الدعاية الروسي: "خرطوم الأباطيل"، لماذا قد
ينجد والخيارات لمكافحته"؛ مركز سياسات الدفاع والأمن الدولي التابع لمعهد أبحاث "راند" للدفاع
الوطني، 2016.
- Інтерв'ю зі спеціальним представником України з питань Близького Сходу та Африки Максимом Субхом, вересень 2022. За посиланням:
<https://suspilne.media/267958-mi-zavzdi-protidiali-narativam-aki-posiruvava-rosia-na-teritorii-blizkogo-shodu-i-afriki-specpredstavnik-ukraini/>
- Платформа Semantrum медіа-аналітики та репутаційного менеджменту:
<https://promo.semantrum.net/uk/main-ua/>

WAR, IDENTITY AND GENDER IN “19 WOMEN: TALES OF RESILIENCE FROM SYRIA”

Rybalkin S.V.

Kyiv National Linguistic University

Samar Yazbek (born in 1970) is a Syrian writer and journalist, a philologist, and a literary critic. She is the author of novels, scripts for films, theatre plays and TV series, articles for the media and philological studies. Since 2011, S. Yazbek has been actively participating in the Syrian revolution and was forced to emigrate due to persecution by the government. She received several honors and awards for her literary and social activities.

Her book “19 women: Tales of resilience from Syria” was published in Arabic in 2018 and has been translated into several languages. In 2021, with the assistance of the Sharjah International Book Fair Foundation for the Support of Translators (UAE), the Ukrainian version of the book was issued by the Nika-Center publishing house.

Structurally, the story consists of a preface and the author's materials collected by Samar Yazbek in conversations with girls who were forced to leave Syria, seeking refuge outside their homeland. The age of women is from twenty to seventy-seven years old, they are representatives of various religious groups, social strata and walks of life, whose lives changed after the beginning of the revolution and the civil war. During meetings with refugee families, S. Yazbek conducted interviews with 55 girls, nineteen of whom became the basis for the text of her work. Given the format, the book can be considered a collection of short stories, if not for the author's idea and the preface, where the writer, describing Syrian realities, explains the criteria by which she combined all the stories into a single overarching motif. Its components include the problem of identity, the gender roles in Arab society, and the impact of war on the inner and outer world of a person in a hostile environment.

Samar Yazbek, by quoting the heroines of her book, highlights several criteria based on which she considers it possible to investigate the problem of identity. First, it is about national identity: belonging to one state – Syria. This factor, in theory, should serve to unite people around shared values. Although nationality remains the foundation that connects the heroines, in everyday life

affinity for a religious denomination, family and place of origin turned out to be much more important, especially after the beginning of the revolution and the civil war in their homeland. In a country where the majority are Sunnis, and the Alawite minority is in power, there is no unity even among the Alawites themselves, as Amina, one of the narrators, mentions when describing the relationship between the Alawites of remote villages and large cities (Yazbek, 2021, p. 111–115).

The key problem of identity revealed in S. Yazbek's work is negative discrimination, the search for foundations for building interpersonal relationships not based on the cultivation and development of one's own values, but by denying those of others. According to the imagological dichotomy, the “self” can be understood only in combination with the “other”, while the “other” is by default “alien”. When the reason and opportunity for discrimination of the “other” disappears, a sick society creates additional criteria for negative discrimination inside itself.

A woman's place in such a coordinate system is the most vulnerable. War is always a tragedy, but within this “general” tragedy there is a place for devotion and personal courage in the face of all misery and pain. The most painful thing, according to Yazbek's heroines, was not facing death and suffering hunger but living among people with distorted ideas of what morality is. Among those whose identity is based primarily on the prohibition of the rights and freedoms of others, even if it is the right to live. For example, after mass shootings, due to a large number of victims, there was a lack of those who could help the injured. Men refused to assist women, referring to the fact that representatives of different genders cannot be in the same company together.

The war changed Syrian society, and along with it, the lives of women. All the problems that were relevant before were intensified: discrimination at the household, at religious and ethnic levels, suppression of civil rights, and deprivation of means of daily existence. One of the paradoxes of the revolution in Syria is that women were afraid to participate in politics not because of the fear of arrest, but because of social discrimination. Even if a girl was engaged in a good deed and worked for the benefit of others, but communicated with men during her work, she was largely considered a “lost one” and not worthy of marriage. Additionally, for many of the heroines of Yazbek's story, the issue of the hijab became an important part of their personal identity – not a matter of

convenience or fashion, but the price for life, where militants could torture for a (un)covered head, depending on their allegiance – whether it is about the regime forces or various fanatics.

The last component of the identity problem in Samar Yazbek's book is faith and traditions. While Islam is considered a religion of reconciliation that united the Arabs, in the Syrian reality of the war, faith has turned into another tool for discriminating against the “other” while trying to establish an identity of the “self”.

In the preface to her book, the author emphasizes that her work does not aim to imprint the pain experienced by the heroines, but on the contrary – its goal is to show an inspiring example of how strong relationships and important social projects emerge, such as free education and employment centres for widows and orphans.

LITERATURE

Yazbek, S. (2021). تسع عشرة امرأة، سوريات يروين. Ukrainian translation by Serhii Rybalkin. Nika-Centre Publishing House. (Arabic copyright by Almutawassit Books, originally published in 2018).

СЕКЦІЯ 3 / SECTION 3
(14.15 – 16.15)

Сучасні тенденції у викладанні арабської мови і літератури /
Current Trends in Teaching the Arabic Language and Literature

Модератор Валерія КОНОНЕНКО /
Moderator Valeriia KONONENKO

старший викладач кафедри східної
і слов'янської філології КНЛУ /
Senior Lecturer of the Department
of Oriental and Slavic Philology of KNLU

<https://bit.ly/3K3DELO>

NEW TRENDS IN TEACHING WRITING PRESENTATION IN MOTHER TONGUE

Dr. RIMA ABU JABER BARANSI
Oranim College for Education-Haifa

Research and references that deal with written presentation pointed out the issue of the difficulty that the pupils face in writing, and they consider this weakness as an undeniable issue and a phenomenon that does not need a proof (Hussein, 2002). These difficulties were noticed among different age groups – the elementary, the junior high school and the high school pupils. Actually, the difficulties were not exclusive to school pupils as they were also noticed among university pupils (KIRBAŞ, 2017)

It is possible to point out here two axes that are related to the causes of the pupils' weakness in written presentation: the axis of the teacher, and the axis of the pupil (Ashur, al-Hawamdeh, 2007). Some of the causes that are related to the teacher maintain that "some Arabic teachers do not train their pupils on how to make a conversation in a correct language. Besides, they do not train them on speaking a lot about their expertise and observations in a correct language. Some teachers often resort to the employment of spoken language in passing some teaching materials or even conducting a discussion or a classroom debat (Ashur, al-Hawamdeh, 2007).

However, the causes that are related to the learner include the following: the learner uses the spoken colloquial language in his communication in his society, which makes him feel that Stansard Arabic (fusha) is not his daily life language. Besides, lack of extensive reading leads him to employ a rarefied or broken language when he needs to express himself in writing (Ashur, al-Hawamdeh, 2007).

These difficulties become sharper in a distance-teaching environment because the teacher has to give a large effort to build up teaching-units that are characterized by motivation, suitability, flexibility, and efficiency. In the light of the difficulties that teachers have faced in this field, it has become necessary to draw lessons and provide the teachers with the tools and mechanisms that they lack, and prepare them for teaching during a period of changes and crises, by constructing a pilot model for teaching written-presentation. This pilot which

I developed constitutes a qualitative breakthrough towards achievement of higher goals in simplification of the process of teaching written presentation, and enabling the pupils in this field, and improving their skills and scientific abilities and arousing the pleasure of learning and suspense in an environment that accompanies the age we are living in. The model integrates technical and non-technical tools and gives special attention to the employment of the audio-visual sense, and strategies of higher-thinking. Our model is based on gradual stages of teaching written-presentation, which are:

The Preparatory Stage: This stage includes preparation of lesson plans and different tools that put the student in the center of interest.

Exposure of the Students to the Literary Genre: The teacher exposes the students actively to the literary genre that they will write about and get

The Reading Comprehension Stage: The teacher and the students read a text that belongs to the literary genre that the students will write about in order to internalize and acquire its characteristics in a deeper way.

Promotion of the Linguistic Wealth (Linkages): The teacher highlights the linguistic and literary aspects that help the student in writing.

The Writing Stage: This is the applied stage in which the students write their assignments.

This research depends on a group of researches that confirm the difficulty in teaching 'written presentation', and consequently, on the teaching curriculum of the Ministry of Education in Jerusalem, which recommends variation and diversity in teaching methods, tools, and activities, and provide the pupils with a climate of freedom and encouragement, and turning the teaching process into a constant process of dialogue and meaningful discussions (Ministry of Education and Culture 2013).

LITERATURE

- Abu Jaber Baransi, R. (2021). The Pilot Model for Teaching Written Presentation: Writing of the Imaginary Text as a Sample. *Language, Education and Culture Research*, v.1, n.2, pp. 1-16. https://www.researchgate.net/publication/354848553_The_Pilot_Model_for_Teaching_Written_Presentation_Writing_of_the_Imaginary_Text_as_a_Sample
- Abu Jaber Baransi, R. (2021). How to Teach the Activating-Instructional-Text According to the Stages of The Pilot Model for Teaching the Written Presentation. *International Journal of Education, Learning and Development*,

- v.1, n, 2 (2021), pp. 1-20. <https://www.eajournals.org/journals/international-journal-of-education-learning-and-development-ijeld/vol-9-issue-9-2021/how-to-teach-the-activating-instructional-text-according-to-the-stages-of-the-pilot-model-for-teaching-the-written-presentation/>
- KIRBAŞ, A .(2017). Assessment of Written Expression Skills of University Students in Terms of Text Completion Technique . *International Journal of Languages' Education and Teaching* v 5(4), pp. 1075-1082.
- al-Waeli, S. (2004). *Tara'iq Tadrīs al-Adab wa al-Balagha wa al-Ta'bir bayn al-Nazariyya wa al-Tatbiq*. Amman: Dar al-Shuruq.
- Ashur, R. Q. , & al-Hawamdeh, M. F. (2007). *Asalib Tadrīs al-Lugha al- 'Arabiyya bayn al-Nazariyya wa al-Tatbiq*. Amman: Dar al-Masira.
- Hussein, Mukhtar (2002). *Ta'bir wa Tahrir li al-Nashi'in*. al-Riyadh: Maktabat al-U'beikat
- Hussein, Mukhtar (2002). *Ta'bir wa Tahrir li al-Nashi'in*. al-Riyadh: Maktabat al-U'beikat
- Ministry of Education and Culture (2013). *Manhaj al-Lugha al- 'Arabiya: Lugha, Fahm, Ta'bir li al-Marhalatayn al- 'Idadiya wa al-Thanaawiyya* (Class 7-12). Jerusalem-al-Quds.

РОЛЬ НОСІЯ МОВИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІЧНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АРАБСЬКОЇ МОВИ

Саліх С.А.

Київська гімназія східних мов № 1

На етапі інтеграції України у світове співтовариство та здійснення освітніх реформ зростає роль іноземних мов, у тому числі арабської мови, у розвитку міжнародних культурно-освітніх відносин, міжкультурної комунікації.

Арабська мова є важливим засобом вивчення як етнонаціональних цінностей арабів, так і визначальним чинником комунікативної поведінки у міжкультурній комунікації українців з арабами. Саме тому важливим є не тільки оволодіння учнями мовленням арабською мовою, а й вивчення культурно-мовних цінностей арабів як важливої умови розвитку

комунікативної компетентності, мовленнєвого етикету в міжкультурній комунікації.

У Київській гімназії східних мов №1 – Асоційованій школі ЮНЕСКО учні 1–11 класів серед багатьох східних мов вивчають арабську як першу іноземну мову та англійську як другу. У педагогічній системі іншомовної освіти в гімназії практикується систематичне залучення носіїв арабської мови як мовно-культурних особистостей. Як вчитель-методист та носій арабської мови, я використовую свій досвід спілкування з арабами та різні класичні та сучасні методи навчання.

Для реалізації завдань сучасної іншомовної освіти в Україні на уроках арабської мови використовуються методи особистісно орієнтовного навчання. З метою вивчення граматичних конструкцій, правил вимови, написання арабських літер, слів і речень та їх використання у живому спілкуванні об'єднуються зусилля носія арабської мови та здобувачів освіти.

На уроках з метою формування та розвитку комунікативних компетентностей здобувачів освіти я виконую соціальну роль учителя та комуніканта – носія арабської етнокультури. Навчаю розпізнавати різноманітні комунікативні ситуації завдяки своєму досвіду спілкування з арабами; розуміти моделі поведінки арабських співрозмовників завдяки глибокому розумінню культурно-мовних цінностей та національної поведінки арабів; організовувати поведінкові та розмовні «ходи» комунікації у процесі спілкування з арабським співрозмовником завдяки природному знанню мови, здатності до спонтанного спілкування. Отриманні на уроках знання і власний досвід дають змогу здобувачам освіти проводити паралелі між українською та арабськими культурами, успішно планувати комунікативні стратегії, досягати цілей комунікації.

Мій педагогічний досвід свідчить, що здобувачі освіти на уроках арабської мови успішно засвоюють ключові компетентності, цінності арабської та української етнокультур, навички читання, письма, говоріння, аудіювання на засадах культурологічного, комунікативно-діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів.

Здобувачі освіти усвідомлюють, що використання в комунікативному процесі усних зразків мовних маркерів, культурно-мовних цінностей арабів, культурна практика з носієм арабської мови сприяє отриманню

очікуваних результатів арабської мови здобувачів освіти. Здобувачі освіти навчаються критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб, висловлювати свої думки, почуття та ставлення, адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших начальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння арабською мовою.

У позаурочний час здобувачі освіти готують науково-дослідницькі роботи в секції сходознавства наукового товариства гімназистів для участі у I, II етапах Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України. У клубі юних дипломатів здобувачі освіти зустрічаються з дипломатами посольств арабських країн в Україні, з арабськими студентами київських ЗВО, що підвищує мотивацію до навчання арабської мови – мови ООН, ЮНЕСКО, дає змогу розуміти роль арабських країн у міжнародних відносинах та арабських народів – у міжкультурній комунікації. У Київській гімназії східних мов №1 значну увагу приділяють святкуванню національних свят різних народів сходу, в тому числі арабських свят. Також за можливості організовуються телемости та зустрічі з представниками східних країн, а саме закладами освіти країн Сходу та посольствами східних країн в Україні.

У процесі міжкультурної комунікації здобувачів освіти з представниками іншомовних культур розуміння ними лінгвокультурних, соціокультурних міжкультурних проблем комунікації є важливою умовою успішного досягнення цілей комунікації. Залучення носіїв арабської мови на різних етапах іншомовної освіти – важливий чинник розвитку комунікативної компетентності здобувачів освіти, що сприяє ознайомленню їх із лінгвокультурними, соціокультурними, міжкультурними проблемами комунікації та способами їх розв'язання. Використання методів особистісно орієнтованого навчання надає змогу донести ці знання, враховуючи особистий досвід, пізнавальні можливості та пізнавальні здібності кожного здобувача освіти.

ЛІТЕРАТУРА

Саліх С. А. (2018) Культурно-мовні цінності арабів у контексті розвитку етики мовленнєвої комунікації учнів гімназії. У Г. О. Васьківська (Ред.), *Дидактика: теорія і практика*. (с. 121-126). Педагогічна думка.

Саліх С. А. (2019) Залучення носіїв арабської мови як чинника розвитку комунікативних стратегій учнів старшої школи. У Г. О. Васьківська (Ред.), *Дидактика: теорія і практика*. (с. 228-230). Фенікс.

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ПОМИЛОК У МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ (на матеріалі сучасних арабської і української мов)

Кононенко В.Г.

Київський національний лінгвістичний університет

Розуміння усного мовлення є однією з головних труднощів, з якими стикаються студенти, – майбутні перекладачі арабської мови під час навчання. Важливим аспектом опанування усного перекладу є формування вмінь та навичок аудіювання.

Процес сприйняття, розпізнавання і розуміння усного мовлення прийнято називати аудіюванням. Аудіювання є проміжним етапом діяльності перекладача, тому що це ступінь робочого процесу, від якого безпосередньо залежать результати всієї роботи перекладача.

Аудіювання в послідовному перекладі здійснюється в умовах, які виключають тривалий аналіз того, що сприймається, вимагають миттєвої оцінки звукового матеріалу. Для аудіювання в послідовному перекладі характерна короткочасність сприйняття й одноразовість. Тобто, в умовах аудіювання немає можливості повторної рецепції. Окрім того, в послідовному перекладі повідомлення надходить безпосередньо до перекладача, без допомоги технічних засобів.

Оскільки вихідне повідомлення в послідовному перекладі є монологом, то його великий обсяг змушує перекладача вдаватися до запису в процесі аудіювання.

Під час аудіювання ритміка, інтонація сприяють виділенню головних смислових членів висловлювання і стають опорними пунктами, які створюють передумови, необхідні для розуміння всього повідомлення. Їх називають головними словами. Однак для успішного аудіювання необхідне знання ситуації, яке дозволяє легко розуміти зміст повідомлення.

Отже, процес аудіювання починається з виділення в єдиному мовленнєвому потоці ритмічно виділених звукових комплексів, найчастіше слів. Мисленню людини властива вибірковість, яка виявляється у виділенні головних смислових членів, і, у першу чергу, суб'єкта і предиката висловлювання.

Аналіз текстів при аудіюванні показує, що найбільше помилок пов'язано з незнайомими або малознайомими словами. Цікаво відзначити, що вони настільки привертають увагу студента, що в процесі аудіювання він затримується на них і шляхом здогадки намагається знайти їх значення. Це призводить до того, що подальший текст студентом адекватно не сприймається.

Можна виділити декілька груп слів, які викликають багато труднощів під час перекладу і призводять до великої кількості помилок. Найголовнішими характеристиками цих слів можна назвати їх однозначність та точність у вживанні.

Перша група поєднує у собі імена та прізвища людей, назви держав, міст, організацій, які умовно можна об'єднати під назвою імена власні або оніми. Кількість назв не тільки велика, але і дуже мінлива. Постійно з'являються нові політичні діячі, нові організації, держави або міста змінюють свої назви. Водночас зникають колись загальновідомі імена правителів і назви держав. Перекладацька практика показує, що правильно сприймаються тільки добре відомі імена власні, як-от: "Париж – столиця Франції". Власні імена, що є невідомими для студента, сприймаються з грубими помилками, а під час перекладу взагалі опускаються. В арабській мові багато імен власних, що не збігаються за звучанням з українською мовою, і тому часто є джерелами спотворення під час усного перекладу. Наприклад, *المَجْرُ* – Угорщина, *مِصْرُ* – Єгипет, *اليُونَانُ* – Греція.

Наступна група слів поєднує у собі дні тижня і місяці. Було визначено, що вони легко сприймаються, якщо диктуються послідовно і перекладаються з помилками, якщо подані врозкид. Це відбувається тому, що дні тижня і місяці, вилучені зі своїх систем послідовності, не зв'язуються з конкретною дійсністю, не викликають певних асоціацій.

Наступна група – числівники також позбавлена конкретних асоціацій. Числівники часто опускаються при перекладі та сприймаються

неправильно. Труднощі, пов'язані з аудіюванням числівників пояснюються особливостями роботи смислової пам'яті, яка потребує конкретних асоціацій. Набагато легше інформація сприймається тоді, коли у вихідному повідомленні зустрічалися числівники, що викликають конкретні асоціації у перекладачів. Окрім цього, тема "Числівники" є однією з найскладніших граматичних тем арабської мови. Ця складність зумовлена необхідністю одномоментно вирішувати кілька граматичних проблем, зокрема: з'ясувати рід обчислюваного; розкласти числівник на розряди, залежно від чого буде змінюватися відмінок обчислюваного; за необхідністю змінювати рід числівника на обернений до обчислюваного тощо. Така одномоментна розумова діяльність заважає швидкому мовленню, а отже, потребує певного рішення. Тому після засвоєння теми студентам пропонується завдання на перевірку доведення навичок оперування числівниками до автоматизму.

Ще одним джерелом спотворень є малознайомі або незнайомі слова. У процесі аудіювання студент затримується на них і шляхом здогадки намагається знайти їх значення, унаслідок цього втрачається решта інформації.

Узагальнюючи зазначене вище, ми можемо констатувати, що джерелами помилок у послідовному перекладі є:

- 1) імена власні;
- 2) дні тижня і місяці;
- 3) числівники;
- 4) незнайомі і малознайомі слова.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у розгляді шляхів подолання вищезазначених труднощів.

ЛІТЕРАТУРА

- Максімов, С.Є. (2007). *Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови. Навчальний посібник*. Київ: Ленвіт.
- Черноватий, Л.М. (2013). *Навчання усного перекладу. Методика викладання перекладу як спеціальності: Підручник для студентів вищих закладів освіти за спеціальністю «Переклад»*. Вінниця: Нова Книга.

КОРОТКОМЕТРАЖНІ ФІЛЬМИ DHAR MANN ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АУДІОВАННІ У СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ АРАБСЬКОЇ МОВИ

Образцова Т.В.

Київський національний лінгвістичний університет

Формування іншомовної професійної компетентності на основі лише наявних посібників, без залучення додаткових засобів і розробки різноманітних та методично доцільних прийомів, способів і форм роботи, є недостатнім. У зв'язку з цим стає очевидною потреба підвищити ефективність формування мовної та професійної підготовки за рахунок розробки та впровадження до процесу навчання інноваційних інформаційних комунікаційних технологій, а саме соціальних мереж, а також новітніх методик навчання (Гоцинець, 2021, с. 82). Наразі провідною соціальною мережею, що містить величезний обсяг доступного різномовного та різнопланового відеоматеріалу, є YouTube.

Аудіовізуальні засоби у вивченні іноземних мов мають великий потенціал. За їхньою допомогою можна навчати різних видів мовленнєвої діяльності. Такі технології виконують одночасно декілька функцій: допомагають змоделювати закономірності іншомовного спілкування, зануритися в мовне середовище, ознайомитися з автентичними матеріалами, створити різні ситуації спілкування на занятті; вони також урізноманітнюють способи вивчення нового матеріалу, забезпечують невимущену атмосферу під час уроку шляхом перегляду відео, фільмів, слухання пісень. Використання аудіо- та відеоматеріалів підвищує як мотивацію до вивчення іноземної мови, так і ефективність навчання (Зозуля та ін., 2022, с. 14).

Використання на уроках іноземної мови відео дає можливість поєднати зорові та звукові образи в типових обставинах, запропонувати студентам мовленнєву ситуацію, яка спонукатиме їх брати участь в іншомовній комунікації. Технічні можливості використання відео забезпечують дієвість цього навчального інструменту, що робить навчальний процес досить гнучким, дозволяє зупиняти та повторювати

виконувани операції. Варто пам'ятати, що існує тенденція до пасивного перегляду відео-матеріалів студентами. Тому не слід недооцінювати роль викладача, завданням якого залишатиметься організація активного сприйняття й розуміння матеріалу та подальша пов'язана з ним діяльність (Чашка, 2003, с. 20).

Фільм інтенсифікує навчання, оскільки він мультимодальний з точки зору сприйняття (Didkovska, 2018, с. 19). Різні відеозасоби, а саме художні, документальні, мультиплікаційні фільми, новини, рекламні ролики демонструють використання живої мови в конкретній ситуації в поєднанні з невербальними засобами спілкування. Зоровий ряд демонструє ситуацію й обставини, у яких розгортаються події, знайомить з героями. Доповнює зображення звукова інформація, яка фокусує увагу глядача та допомагає зрозуміти сюжет. Використання відеоматеріалів сприяє вивченню нової іншомовної лексики, розвитку навичок аудіювання (Зозуля та ін., 2022, с. 17).

Навички аудіювання часто маргіналізовані в навчальних програмах з арабської мови і зазвичай розглядаються як такі, що можуть розвиватися без сторонньої допомоги. Для успішного засвоєння студентами цих навичок навчальні програми мають забезпечити їх достатніми знаннями лексики, граматики, культури мовлення, дискурсу та фонетики. Це вимагає розробки високомотивуючих матеріалів, які можна використовувати в повністю онлайн-овому або гібридному середовищі.

Фільми Dhar Mann – це короткометражні ігрові фільми марольно-етичної тематики, озвучені арабською літературною мовою, які публікуються у відкритому доступі на каналі Dhar Mann بالعربية в соцмережі YouTube. Кожен фільм триває від кількох хвилин до півгодини та має субтитри, що уможлиблює використання його як аудіо-візуального матеріалу впродовж одного практичного заняття. Канал містить більше сотні фільмів на різну тематику, що дозволяє викладачу варіювати матеріал в залежності від теми занять. Переважна більшість героїв фільмів – це люди віком від 15 до 30 років, які вирішують певні життєві проблеми молоді. Такий формат відео вже викликає певний інтерес і зацікавлення у перегляді серед студентів. Наявність субтитрів допомагає студентам, особливо молодших курсів, проводити самоперевірку та самоаналіз у разі виникнення проблем з ідентифікацією почутого. Фільми озвучені носіями

мови, аудіо-доріжка чітка, без перешкод. Такий формат дозволяє ефективно використовувати відео як засіб навчання в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності, зокрема в аудіюванні, навіть для студентів молодших курсів.

ЛІТЕРАТУРА

- Гоцинець, І. (2021). Соціальні мережі як додатковий інструмент формування іншомовної інформаційно-комунікативної компетентності студентів. *Молодь і ринок*, 4, 80–86.
- Чашка, С. (2003). Комп'ютерна підтримка викладання англійської мови в середніх навчальних закладах. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід*, 11-12, 19-22.
- Didkovska T. L. (2018). Short Film as a Medium for Language Learning. *Philology* 31(6), 18-20.
- Зозуля, І., Стадній, А., & Слободянюк, А. (2022). Аудіовізуальні засоби навчання в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, 40, 12-28.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ТРАНСКРИПЦІЇ ВЛАСНИХ ІМЕН ТА НАЗВ АРАБСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Хамрай О.О.

Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України

Як відомо, зазвичай практична транскрипція використовується для передачі одиниць мовлення однієї мови стандартними засобами іншої та цілком визначається графічною системою мови-реципієнта, і тому не повинна містити, на відміну від фонетичної та фонематичної транскрипції, додаткових символів. Практична транскрипція призначена лише для вводу в текст іншомовного матеріалу. При цьому асортимент буквених знаків цієї транскрипції не повинен виходити за межі існуючого в мові-реципієнті стандартного набору символів.

Разом із тим, у практичній транскрипції припускається використання стандартних алфавітних засобів у незвичній функції.

Важливим також є те, що практична транскрипція має використовувати іноземне слово у вигляді, максимально пристосованому до стандартів мови-реципієнта.

Отже, практична транскрипція, з одного боку, повинна давати непідготовленому читачеві уявлення про звучання власних імен та назв, а з іншого – передавати їхнє звучання якомога ближче до оригінального.

Практична транскрипція використовується в тих випадках, коли переклад іншомовних слів є неможливим або через певні причини небажаний, здебільшого при передаванні власних імен і термінів.

Відмінності, наявні між арабською та українською фонетичними системами, неминуче викликають певні труднощі у використанні практичної транскрипції арабських власних імен і назв українською мовою.

При цьому труднощі виникають при переданні арабських фонем, як відсутніх в українській мові, так і близьких за звучанням до українських.

Так, наприклад, емпатичні арабські пригласні іноді відображують кирилицею за допомогою подвоєних українських приголосних, близьких до арабських за своїм звучанням, але цей принцип не може бути дотримано повсюди, адже в стандартній українській орфографії також наявні подвоєні приголосні, принаймні, у запозичених словах та власних іменах і назвах, що неминуче призвело би до плутанини, адже в українському тексті в певних позиціях неможливо було б відрізнити неподвоєні приголосні від подвоєних. Тож в українській практичній транскрипції доцільніше використовувати одну літеру, вимова якої приблизно відповідає арабському приголосному, для позначення декількох арабських приголосних, подібних один до одного з точки зору носіїв української мови. Наприклад, приголосні ط і ت варто передавати за допомогою „т”, ص, س і ث за допомогою „с”, د і ذ за допомогою „д”, ا, ز, ظ і міжзубне ذ – за допомогою „з”. Сказане стосується також і увулярного ق, який можна позначати разом із палатальним ك однією літерою „к”.

Деякі подібне стосується фонем, позначуваних літерою „ع” та гамзою. При цьому деякі фонем, повністю відсутні в українській мові, наприклад, ларингальний гортанний вибух ء (гамза) та фарингальний „айн”, в українській графіці або не позначаються зовсім, або передаються

за допомогою голосних та напівприголосних. Натомість фонemi, подібні до українських, іноді становлять в українській практичній транскрипції певні труднощі. Особливо це стосується фарингального ħ та ларингального ʁ через високу варіативність їхньої передачі в українській практичній транскрипції. Остання обставина обумовлена також і впливом мов-посередників, зокрема, тюркських та іранських.

Разом із тим нині українська мова контактує безпосередньо з арабською літературною мовою, так і з численними її розмовними формами, у тому числі й у сферах, що найбільше потребують якомога коректнішого використання практичної транскрипції власних імен, зокрема, у сферах документообігу, журналістики, міжнародних відносин тощо.

Отже, можна зробити попередній висновок, що українська мова й система письма мають досить засобів, необхідних для адекватної практичної транскрипції арабських власних імен та назв. Зрозуміло, що вирішення цього питання потребує уваги колег-україністів.

ЗМІСТ / CONTENTS

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ / VIDEOCONFERENCE AGENDA		6
ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ / PLENARY SESSION		7
Васько Р.В.	Культурні символи носіїв арабської, української та англійської мов і їх трансферизація / Cultural Symbols of Native Speakers of Arabic, Ukrainian and English and their Transference	9
Ahmed Afifi	Teaching Arabic Language to Non-native Speakers Methodological Approaches / تعليم اللغة العربية للناطقين بغيرها / مقاربات منهجية	14
Samir Mundy	Literature and war through two books translated into Arabic / الأدب والحرب من خلال كتابين مُترجمين إلى العربية /	16
Boukezzoula Nadjat	The Ego and the other in Post-Colonial Algerian Poetic Discourse: Moufdi Zakaria as a Model	17
Abdullah Kerum	The Interpretation of the Holy Quran in Contemporary Arab Thought	19
Muntasir F. Al-Hamad	Integrating Songs in Tafl: Does it Serve Communicability? Case Study: “Kalima wa Nagham: a Textbook for Teaching Arabic”	20
Valeriy Rybalkin	“Obscure” Lexeme in Ibn Khordadbeh’s Treatise	21
СЕКЦІЯ 1. / SECTION 1. СУЧАСНІ АРАБІСТИЧНІ СТУДІЇ: ФІЛОЛОГІЯ, КУЛЬТУРОЛОГІЯ, ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО / MODERN ARABIC STUDIES: PHILOLOGY, CULTURE, SOURCE STUDIES		25
Matskevych A.R.	The Modern History of the Arabic Studies in Lviv University	26
Maksymiv O.Yo.	Arabic Studies in Lviv	28
Petrova Yu.I.	Slavic Vocabulary in a 17th Century Arabic Description of Ukraine: Non-Equivalent vs. Equivalent Words	29
Підвойний В.М.	Архівний контент Тауфіка Кезми в історії української арабістики	31
Побле Д.К. / Poble D.K.	Тенденції впровадження сучасних інструментаріїв у арабському медійному просторі / Tendencies of Modern Tools’ Implementation in the Arab Media	34

Бачуріна М.В. / Bachurina M.V.	Концепт “любов” в арабській мовній картині світу / The Concept of “Love” in the Arabic Linguistic Worldview	42
Гальчинська В.А.	Явище звуконаслідування в сучасній арабській мові ..	45
Гребінник Т.О. / Hrebinnyk T.O.	Іншомовні запозичення у сучасній арабській мові: типологія й особливості функціонування / Foreign Loanwords in Modern Arabic: Typology and Features of Functioning	48
Ковбаснюк Н.М., Образцова Т.В.	Спільна побутова лексика тюркського походження в арабській та українській мовах	53
Лісовська К.А., Образцова Т.В.	Арабізація як засіб поповнення словникового складу арабської мови	55
Мовлаєва Аміна Заур кизи	Суспільно-політична лексика сучасної арабської мови: загальна характеристика	57
Шуляк А.Р.	Використання категорії часу дієслів арабської мови ..	59
Юнга М.А.	Специфіка арабських паремій з компонентом- найменуванням родинних зв’язків	62
СЕКЦІЯ 2. / SECTION 2.		65
ПОЛЛОГ КУЛЬТУР І ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД. АРАБСЬКИЙ НАРАТИВ КРИЗЬ ПРИЗМУ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ / POLYLOGUE OF CULTURES AND LITERARY TRANSLATION. THE ARABIC NARRATIVE THROUGH THE PRISM OF RUSSIAN AGGRESSION		
Rawya Jarjoura Burbara	Translation around the Round Table	66
Бастун М.В. / Bastun M.V. / التلفزيونية	Висвітлення подій російсько-української війни на арабськомовних телеканалах: арабський, український та російський голоси / Coverage of the Events of the Russian-Ukrainian War on Arabic- Language TV Channels: Arabic, Ukrainian and Russian Voices / تغطية أحداث الحرب الروسية الأوكرانية على القنوات التلفزيونية العربية أصوات عربية وأوكرانية وروسية	68
Кулешір М.М. / Kuleshir M.M.	Літературна творчість українців ОАЕ / Literary Creativity of Ukrainians in the UAE	73
Kucherenko A.O.	Impact of Russia’s War Against Ukraine on Egyptian Vloggers Discourse (on Materials of Vlogs “Madā Law” and “Salām Katanany”)	76
Нечипоренко І.В. / إيهور نيتشيورينكو	Аналітичний огляд російської пропаганди у світі нападу на Україну / هجومها ظل في الروسية للدعاية التحليلي لمنظور أوكرانيا على	78

Rybalkin S.V.	War, Identity and Gender in “19 Women: Tales of Resilience from Syria”	85
СЕКЦІЯ 3. / SECTION 3. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИКЛАДАННІ АРАБСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ / CURRENT TRENDS IN TEACHING THE ARABIC LANGUAGE AND LITERATURE		88
Rima Abu Jaber Baransi	New Trends in Teaching Writing Presentation in Mother Tongue	89
Саліх С.А.	Роль носія мови в реалізації особистісно орієнтованого навчання на уроках арабської мови	91
Кононенко В.Г.	Аналіз джерел перекладацьких помилок у методиці навчання усного перекладу (на матеріалі сучасних арабської і української мов)	94
Образцова Т.В.	Короткометражні фільми Dhar Mann як засіб формування іншомовної компетентності в аудіюванні у студентів – майбутніх перекладачів арабської мови	97
Хамрай О.О.	Перспективи використання практичної транскрипції власних імен та назв арабського походження в українській мові	99

“Українсько-арабські мовно-культурні контакти”.
Матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції,
16–17 лютого 2023 року. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2023. 106 с.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За достовірність фактів, статистичних даних та іншої інформації відповідальність несуть автори.

Підписано до друку 13.02.2023р. Формат 60x84 1/16
Папір друк. №1 Спосіб друку офсетний. Умовн. друк. арк. 7,99
Умовн. фарбо-відб. 8,10 Обл.-вид. арк. 8,10
Тираж 100. Зам. № 23 - 27

Видавничий центр КНЛУ
Свідоцтво : серія ДК 1596 від 08.12.2003 р.
